

www.e-rara.ch

[Summa theologica]

Antonin

[Basel], [1485]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-15896>

Titulus. IIII. de inani gloria

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

clusus. et fons signat. et puteus aque viue et pa-
radisus cum pomorum fructu. q. ea. **Dibus.** Greg.
etiam dicit in li. moral. q. in vna domo comedit a-
gnus. q. in vna catholica ecclesia vera hostia redē-
proxi imolat. Sola est q. intra se posita valida
charitatis copage custodit extra quaz ois pit. sic
extra arcam oēs reperti diluuiio perierūt. q. e. qz.
Et nota q. extra ecclesie unitatē significatā p. dñi
vestem ponit q. tripliciter. s. p. pñdiā. p. finiam. p.
maliciā. Per pñdiā. s. heresis et scismatis efficit
quis separatus ab ecclesia. vñ **Lyprian.** Cū hereticus
in ecclesia nō sit. bñdicit cū a deo sit maledictus
vñ pollicet cū sit mortuus. deū inuocat cū sit bla-
spemus. i. q. i. Si q. Inq. et Aug. Pñlibz ho-
mī heretici et scismatici accipiāt. s. donoz charita-
tem. tñ que opit multitudinē pctōz q. et pñium
donū est catholice unitatis et pacis ipi non bñt
q. ea. **Vult.** Scdo p. finiam. s. excois ponit q.
extra ecclesie unitatē. vñ **Aug.** Qui excoicatur sa-
thane tradit. quō. qz. s. extra ecclesiam ponit. Extra
ecclesiam aut diabolus ē. sicut in ecclesia xps. Ne per
hoc diabolus tradit qui ab ecclesie cōione remouet.
ri. q. iij. **Pis.** Sed hoc verū est qñ iuste excoicaf.
vñ **Origen.** sup. **Leui.** Cū quis nō recto iudicio
foras mittit. i. extra ecclesiam per excoicationem. si
ante nō erit. i. si nō egerit vt exire mereretur.
non ledit. Interdū qui foras mittit int. est. et q.
foras est int. videt retineri. xxiij. q. iij. c. Cū ali-
quis. Tertio efficit aliq. extra ecclesiam p. pctm. s.
mortale. vñ **Gre.** Nec iste dicendus est esse in ec-
clesia et ad istam societate spūs pertinere qui ovi-
bus xpi ficto corde misceat. Spūs. n. scūs disci-
pline effugiet fiet. xxiij. q. iij. **De illis.** Et **Hie-**
ro. Qui est aliqua sorde peccati pollutus de eccle-
sia dici nō pōt. de peni. di. i. Ecclesia.

Quantū ad .xviii.

tertium. Notatur prelatorū prauitas i hoc q. mit-
tunt sortē sup. vestem dñi. q. significat ecclesiam. vt
s. eoz. sit nō xpi. qñt videt regimē eccle ad sua
comoda. nō vt xpo lucrificat anias. Iuxta illud
apli. Unusquisq. q. sua sunt qñt. nō q. iesu xpi
De quibz **Aug.** Sūt in ecclesia qdam prepositi de
qbus apls dicit. sua qñtes. nō q. iesu xpi. qd ē
sua qñtes. nō xpm gratis diligētes. nō deū p-
pter deū qñtes tpalia comoda psequentes lus-
cis inbiātes. honores ab hoibz appetētes. viij. q.
i. Cōtra hos inuebit **Ezechiel** dicēs. Ele pastori-
bus q. pascebant semetipsos. xxiij. **Uel** pōt ibi
notari grauitas carismatis ibi. **Diserūt** sortem
Nam sicut in missione sortitū pter industria et
labore hoim dñi tñ disponēte psequitur quis illd
qd sorte dirimit. Sic sine meritis hoim et labore
quis adipiscit et ei pferat a dño vestis xpi. i. chari-
tas. vt ponit glo. p. quā pñnet ad unitatē eccle.
Necē vestis nuptialis sine q. q. repit i nuptijs

ecclesie nūero excludit de eo merito vt bētur pa-
rabolice. **Mat. xxi.** Pñt boies mittere sortes. i.
ponere et qñte signa demonstratiua q. deat bē-
vestem dñi. i. charitatē. puta si audit libeter ver-
bū dei. si ē promptus ad bonū. et dolet de pñteritis.
S. dñs dat ipam cui placet. fm illud puer. xvi.
Sortes mittunt in sinū. s. ab holbo s. a dño re-
perant. i. disponit q. deat qd sorte qñt. Sicce-
cidit sorte sup. **Matthia.** Act. i. id est illud signū
distinctiū. i. sup. bñilem. Interpretat. n. puus.

Titulus. iiii. de inani

gloria. **Capitulum primum de inani gloria.**
primogenita superbie filia.

Primogenita su-
perbie filia est vana gloria que ē
vitiū capitale ex q. septem alia ori-
untur. fm **Greg. xxi.** moral. vi. j.
dicitur. Et quis multū sue genitrici pessime as-
similetur differt tñ realiter ab ea. Nam supbia
inordinate excellentiā appetit. Inanis glā vero
manifestationem ipius excellentie apud alios.
Postq. n. turrim baby. i. supbie celsitudinē in-
mente sua cepit edificare ptingentē ad celū vt
celebretur nomē ei in terra p. vanā gloriā exqui-
rit. Cui tñ finis pfusio ē fm illud apli ad **Pbi**
lip. iij. Gloria eoz in pfusione. Et cum cetera vi-
tia in seruis diaboli inhabitent. vt dicit **Criso.**
Nec etiā in seruis dei habitaculū reperit. Nulla
n. est tam excelsa virt. que dulcedine glorie non
tangatur ait qdam ex gentilibz. **Uñ** et vulgare
puerbiū est q. cuiuslibet placet caro alaude. **Uñ**
narrat **Valerius maxim.** q. cū in qdam bello q.
dam mur. strenue dimicasset. ita q. debeatur ei
fm morē illius ciuitatis triūpbz. i. qdaz honoz
vñ resultabat ei magna gloria cū sibi n. daret tā-
ta fuit auiditas illi glorie q. fregit vincula mu-
ritatis. et petijt illū triūpbū. De sancto **Basi-**
lio legit q. in dieb. solēmbz cū in habitu pon-
tificali ornatus pcessionaliter iret. ordinauerat
vt quidā sibi diceret. pater sepulcrū tuū nōdum
est pfectū. iube g. cōplem q. nescis qñ dñs veniet
et hoc ne insurgeret fum. inanis glorie. Sed et
cū papa psecrat quidā eleuās in aridine stupaz
incensam clamar p. sanctes ic transit igloria mñ-
di. s. cito. Ratio aut bñi q. et tam ardēter deside-
ratur est. q. beatitudo q. naturaliter appetit. bē-
in se gloriā. i. claritatē et decore s. verā et pmanen-
tem. vñ et ipa beatitudo frequēter in scripturis
gloria nuncupat. **ps. xliij.** Gloria hec est ois san-
ctis eius. Et **Iaci.** Beatus vir qui suffert ten-
tationem. qñ cū pbatz fuerit accipiet coronaz
glorie. i. premiū. Alia rō est. q. naturaliter homo
appetit perpetuari. et q. in vita nō pōt cū moriat
querit pgloriā. i. famā que durat in mentibus

hominum, ut dicit sapiens de iustis. **U**iuēt no-
mina eorū in seculum seculi. **P**rima est inanis
gloria sicut **Aug** que campū intrat et ratiū uol
pugnatura. ultima est in recessu. unde quod nullus
quasi euadit quin ab ea aliquā feriat propterea sal-
uator **Mat. v.** nō dixit simpliciter negando bea-
ti qui nō hnt spūm. i. uentū in inanis glorie s; be-
ati paupes spū. i. qui par hnt de ea. **I**n huius fi-
guram fortissimū et sanctissimū **Sampson** cuius
maxilla asini mille ex philisteis occididisset ali-
quātulū gloriatur est dicens. **I**n maxilla asini et
Judic. x. subito tñ humiliatus est sitiens usq;
ad mortē ut recognosceret a deo oēm suā uirtutē
Sic et apli fortissimi postea sancti cū simplicita-
te uite sue et doctrine demones ab obsessis corpi-
bus expulissent. uirtutē in mētib; eorū occidissent
cū ad xpm reuersi de huius gloriarent. xps eos ex-
emplo terruit sarbane de celo cadentis ex supbia
vñ ortū h; inanis gloria **T**anto aut inquit **Aug**
de ciui. dei. efficiuntur deo acceptiores qnto fu-
erimus ab hac immunditia mūdiores. **P**anc xps
uitare exemplo suo nos docuit dicens **Jo. viij.**
Ego gloriam nō quero merito. qz ipa ducit ad
p̄sionē eternā. **U**ñ p̄s. **ij.** **Q**ui p̄sunt in
uirtute sua et in multitudine diuitiarū suarū glo-
riantur. **F**rater nō redim. it. redimet bō. non da-
bit deo placationē suā. **U**bi tria de inani gloria
notant. **P**rimo causa a qua oriat ibi. **Q**ui cōfi-
dunt in uirtute sua. **S**ecundo materia in qua ex-
erceatur ibi. et in multitudine diuitiarū suarū
gloriantur. **T**ertio qua pena puniuntur ibi.
frater non redi. re. bō. et.

Quātū ad primū .S.I.

P̄sunt p̄s. cām inanis gl̄e esse supbiam. **N**ā ex
hoc qd p̄sunt hōes in uirtute sua gloriant. **C**on-
fide aut in uirtute sua est estimare mala et pi-
cula posse euadere. et bona sp̄alia sibi posse pecu-
rare ex seip̄o. **F**allit aut talis p̄ supbiā appetentē
excellentiā supra se estimans se aliquid esse cum
nihil sit. ut ait apls ad **Gal. vi.** **N**am sine me in-
quit xpus nihil potestis facere **Jo. xv.** quoniam
sicut aplm. **ij.** ad **Cor. iij.** **N**ō sumus sufficientes
cogitare aliquid a nobis qsi ex nobis. **S**i aut ac-
cepisti. s. a deo oia ait idem. quid gloriaria. qua-
si nō accepis. **S**ciendum tñ sicut **b. lbo. se. se. q.**
crisi. art. i. qd apperit gl̄e de se nō noiat aliquid
uirtuosū. s; apperit inanis gl̄e. **S**ic etia gloriā
tio siue gloriari pōt bene et male fieri. **P**ro cu-
ius declaratiōe uide nduz est qd sit gloria. **C**irca
qd dicit **Lulius** in rhetorica sua qd gl̄a ē frequē
de aliquo fama cū laude **E**t ad idē p̄inet qd ait
Amb. f. qd gloria est cū clara laude noticia. gloria
igitur claritatē quandam significat. **U**ñ gloriifi-
cari idē est qd clarificari. **U**ñ dicit **Aug. sup. Joan.**
tractans illud uerbū xpi. **C**larifica filium tuum

Jo. xviij. **C**laritas. n. decorē quendā h; et manife-
stationē. **E**t iō nomē glorie importat manifesta-
tionē alicuius de eo qd apud hōes decorē uidet. si-
ue illud sit aliqd corpale siue sp̄iale hōis. **Q**uia
vero illud qd est simpliciter clarū a multis cōsp̄i-
ci pōt et a remotis. ut p̄t exemplū de lumine solis
vel ignis. **I**deo p̄prie p̄ nomē gl̄e designat qd bo-
num alicuius deueiat in noticiā multorū et appro-
bationē sicut qd dicit **Tiroluius** qd glari ad vñ nō
est. **L**argius tñ acceptio notie gl̄e nō solū consistit
in multitudinis p̄gnitiōe nomē gl̄e. s; etia pau-
corū. vel etia vnius et sui solius. dum. s. aliq; p̄-
prium bonū p̄siderat ut laude dignū. **Q**uā-
aliquis bonū suū cognoscat et ut uirtuosum ap-
probet nō est peccatū. sed laudabile s; illud apo-
stoli. **i.** ad **Cor. ij.** **N**on spūm huius mundi accipit
sed spūm qd ex deo est ut sciamus qd a deo data sūt
nobis. **S**ic nō est peccatū qd aliq; bona sua ve-
lit ab alijs approbati ob aliquē bonū finē sicut il-
lud **Mat. v.** sic luceat lux v̄a. i. uita ut videant
opa v̄a bona et glorificent p̄m v̄m. **h. lbo.**
Gloriatur igit aliquis tripliciter. **I**n dño. in p̄-
ximo. in mūdo. **I**n dño gloriatur qui aliqd bonū
in se recognoscens et ut vere bonū approbans et
complacentia hñs illud a deo recognoscit. **A**d
qd hortatur apls. **ij.** ad **Cor.** dicens. **Q**ui gloria-
tur in dño gloriatur. **E**t qd dicit apls h̄ ē scriptur
sciendū est h̄ bti **Iere. ix. c.** sub his uerbis. **Q**ui
gloriatur in hoc gl̄etur scire et nosse me. **A**pl̄s dicit
In dño gl̄etur. qd forte est sicut antiquā trāsario-
nem vel idē sicut sicut. **Q**uā uerbū. **b. lbo. sup.**
eplas Pauli exponit tripliciter. **U**no mō ut si i
dño tenet obiectū gl̄andi. **q. d.** ex hoc gloriatur
qd h; in se dñm p̄gnoscendo et amando. qd exp̄se
ponit in **Iere. cū** dicit scire et nosse me. ut scia re-
feratur ad cognitionē speculariā. et nosse ad gu-
statiuam p̄ amorem. **A**lio mō gloriari in dño est
gloriari sicut deū. i. de his que sunt sicut deū. uideli-
cet bonis actib; et rebus sp̄ialibus. **U**ñ apls. **ij.** ad
Cor. i. **G**loria n̄a h̄c est testimoniū gl̄e n̄e. s.
qd p̄sca nō remordet de peccatis grauib; s; ante-
stat opib; n̄is approbans ea ut bona et lau-
dabilia. nō de malis sicut ille de qd **Jo. xv.** ait. **Q**uid
glaris in malicia. **T**ertio mō glari in dño est glo-
riam suā et bonū suū reputare se h̄re a dño. totū
qd cedit in gloriā suā referens in dño. sicut illud
p̄s. iij. **L**u dñe suscepit. et meus es gloria mea. i.
causa glorie mee. **E**t sic p̄prie sumit ab apl̄o. cuius
dicit. **I**n dño gl̄a. **q. d.** nō nobis debem; im-
putare gl̄am n̄am. sed deo. **U**ñ subdit ibi. **N**on
enim ille p̄batus est. i. approbatus a deo vel bo-
minib; qui seipm cōmendat de se gloriando. s;
quē deus cōmendat. i. cōmendabilez facit bonis
opib; et miraculis. **N**am deus est cā totius bo-
ni operis p̄ homines facit. **G**loria s̄cdo quis
ex proximo. i. ex bono proximi cū ex bonis que h;

doctrinē vel exemplaris vite videns alios p̄fice
re et se laudari. et in opinione bona esse. approbat
illud et complacentiā habet p̄pter utilitatē aliorū
inde sequentē. vel etiā cū alios virtuose se babe
re aspiciens et deo finire ac salutē aliorū p̄curare
et illos approbat et laudat et complacentiā habet
de eorū laude p̄pter dei bonorē. et primorū utilita
tem. Et sic filius sapiens est gloria p̄tis. ut dicit
Salomon. Et ap̄ls dicit de Corinthiis. Gloria
nostra vos estis. Et iter. i. Cor. ix. Expedit mihi
morī magis q̄ ut gloriā meā quis vacuet. i. bo
nam famā. et opinionē habitam ex bonis opibz
faciendo. si aliquid vñ illam denigraret. et p̄pter
hoc aliqui sancti gloriānt. id est se laudant iuste.
ut homines qui min⁹ q̄ debent de virtutibz eorū
rum sentiunt et opinantur auditis magnis eorū
rum bonis in maiori veneratione et deuotōe ba
beant eos indeqz magis p̄ficiāt. Sic ap̄ls Pau
lus magnā la sua Corinthiis narrat quibz p̄ eū
pueris pseudo ap̄li supuenientes sua falsa do
ctrina contempnibiles reddiderant dicēs. Si vo
lueris gloriari nō ero insipiens. ij. Cor. xij. Ad n.
fecit p̄pter utilitatē ip̄orū ut doctrine sue sane ma
gis assentirent. In mūdo gloriānt qui bona tpa
lia habita recognoscit. et ea reputat ut magna bo
na in eis delectat⁹ appetit laudes bñanas et de il
lis cōplacentiam bz ut p̄p̄iū cōmodū et magnū
bonum. vñ Gre. in moral. dicit. Omnes hui⁹ se
culi dilectores p̄ tpali gloria vsqz ad mortē desu
bare appetunt. p̄ spe p̄p̄etua nec paz in labore
subsistit. vi. eloj. Omnes. Pro hac p̄sequēda
romani multa pericula et graua sustinuerūt. et
labores mirabiles. ut ponit Aug. in li. iij. de ciui
tate dei. Et poeta de Marco torquato. qui cō
sul existens. qz filius suus mouerat bellū contra
hostes contra edictū suū q̄ quis victoriā obtri
nuisset decapitari fecit dicit d̄ eo. Dicit amor pa
trie. salū Marcū ad illud faciendū. laudūqz
immensa cupido. Sed hec gloriā vana est et tur
pis de q̄ ait Marathias. A verbis viri peccato
ris ne timueris. qz gloria eius sterc⁹ et vermis
hodie extollit cras nō inuenit. qz cōuersus est in
terram suā. i. Jacba. ij. Gloria eius sicut ster
cus. Et de hac dicit Apo. xviij. Quantū se glori
ficauit et in delictis fuit. tantū dare ei tormentū
et lucrum. hec igit est vana gloria que vitium est
vñ Aug. v. de ciui. dei dicit. Sanius videt q̄
amorem laudis vitium esse cognoscit. Sz et b
nicus ille Tullius fons eloquentie in primo de
officiis ait. Cauenda est glorie cupiditas. Eripit
enim animi libertatē p̄qua magnanimis viris
omnis debet esse p̄renio. hec ille magnus Sci
pio seruauit qui gloriā fugiebat. sed tanto plus
eum i p̄a sequebatur. Hanc vitare ap̄ls edocuit
dicens. Non efficiamur inanis glorie cupidi in
uicem. puocantes. inuicē inuidentes. i. ad Gal.

vi. Idem xpus prius precipit dicens Math. v.
De faciente elemosynam nesciat sinistra tua qd
faciat dextera tua. i. sinistra intērio laudis et glo
rie temporalis. nō se immisceat in bono ope qd
agis. figurato p̄ dexteram. Sed qz ap̄ls dicit.
Imitatores dei estote ad Ephe. v. posset alicui
videri gloriā hominū et laudes esse querendā
quia dñs deus hoc facit dicens. Isa. xliij. Omnis
qui inuocat nomē meum in gloriā meā crea
ui eū. Insup cum ip̄e nobis gloriā in premi
um p̄ bonis opibus p̄mittat. fm illud ad Ro. ij
His qui scdum patientiam sunt boni opis glo
riam et bonorē promittit deus. licite videt illud
esse appetendum. Per appetitum etiā glorie et
laudis homines puocantur ad bonū. vñ Tull⁹
in tusculanis questionibz inquit. Bonos alit
artes quibz ad studia accenduntur gloria. s. tem
porali. Sed ad hoc respondet. b. Tho. q. ea. arti.
eo. Ad primū q̄ debemus deum imitari. non cō
modo quia nec possumus. sed modo nobis con
gruo. Quando enim deus querit a nobis glo
riam. ut. s. eum glorificemus. et se laudet hoc non
facit p̄pter aliquā suam utilitatē. quia ex hoc nō
se extollit et nō boni ei accrescit cū bonum infini
tum sit in seip̄o. sed facit p̄pter bonū nostrum.
Non enim possemus eū cognoscere si se nō ma
nifestaret nobis suam magnitudinem iustinu
ando per scripturas. Sic et quis posset gloriā
et laudes appetere inq̄ntus. s. hoc cederet in utili
tatem aliorum et bonorē dei. et nō p̄pter suū cō
modum. Ad scdū dicendum q̄ gloria que pro
mittitur a deo in premiū non est gloria mundi
vana. sed vera. Et hanc debemus querere iuxta
illud ps. lxi. Gloria mea in deo est. Ad tertium
dicendum q̄ et si aliqui puocentur ad virtutū
opera et appetitū glorie humane sicut ex appeti
tū aliorum tpaliū bonorū tñ non sunt vere vir
tuosi qui p̄pter gloriā tpalem opa virtutū fa
ciunt. ut dicit Aug. in. v. de ciui. dei. Nihil igit
ut ait ap̄ls p̄ inauem gloriā fiat. ex quo vitium est
oriens ex propria confidentia et superbia.

Quantū ad secū. §. ii.

dum. s. de materia in qua inanis gloria inuenit
sciendum q̄ habetur in diuitiis. vñ ps. xlvij.

In multitudine diuitiarum suarum gloriatur
sunt autem multiplices diuitie.

Diuitie criminales.

Diuitie temporales.

Diuitie spirituales.

Aliqui vane gloriāntur de primis. Alij de secū
dis. Alij de tertijs. Diuitie criminales sunt vi
ria copiosa de quibus dicit virgo gloriola in can
tico suo. Diuites dimisit inanes Luc. ij. scilicet
vacuas bonis sp̄ualibus. Certum est q̄ non
loquitur precise de diuitiis tpalibz. Nam a bra

am erat diues in possessione auri et argenti. ut dicitur **Gen. xij.** et in non fuit vacuus sed plenus gratia et virtutibus. Similiter **David** **Job** **scitis** **Lodouicus** rex francorum. Loquitur ergo de his qui sunt diuites. id est abundantes in virtutibus. In multitudine harum diuitiarum gloriantur qui in se delectantur laudari de sceleribus suis. vel se laudant apud alios ut de vindictis. de luxurijs. de tripudijs. de infidijs et de deceptionibus. **Ubi** et puer. **xij.** dicitur. **Malum** est dicit omnis emptor. id est ei a quo vult rem emere ut sic per vili precio det illam. et cum fecerit. scilicet quod decepit illum et lucratus multum fuerit. Sed certe vana est ista gloria. id est falsa. **Vanum**. n. aliquid idem est quod falsum. sic accipit ibi. Non assues nomen dei tui in vanum. **Ero. x.** id est falso et mendaciter iurando. Et quod sit falsa talis gloria per quod gloria ut dictum est supra importat claritatem. Gloria enim quasi clara. Sed talis gloria et ipsa opera mala de quibus gloriantur habent obscuritatem et tenebrositatem et ducunt ad tenebras infernales. quod obscuritas et cecitas mentis est gloriari vni quis deberet summe mundi. **ps. iij.** **Et** quid diligis vanitatem de malis gloriando. et primo quoniam mendacium. quod di. falsa est talis gloria. **Diuitie** temporales sunt substantie mundi. ut pecunia. aurum et argentum localia. domos. agri. vestimenta. ornamenta. merces. monia et homines. De quibus saluator. **Luc. vi.** **De** vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. id est in istis diuitijs quiescendo. Gloriantur ergo in hominibus qui quoniam de istis diuitijs laudari et placere eis esse in opinione hominum propter homines et alia temporalia ut potentia. dominium. pulchritudo. fortitudo corporis et homines. Sed vana est talis gloria. id est valde caduca et transitoria non habet firmitatem multam mutabilitatem. sicut dicit aliqui vanum iuxta illud **prover. viij.** **Vanum** est pulchritudo. id est valde caduca. quod patet quod pro morte omnia hec dimittunt et hec etiam frequenter auferunt. vel amittunt vel corrumpuntur. **1. cor. v.** dicit. **Diuitie** vestre putrefacte sunt. aurum et argentum vestrum eruginauit. **Et. i.** **1. tim. vi.** **Diuitibus** precipere non alium sapere. id est non gloriari. nec sperare in incerto diuitiarum suarum. **Omnis** caro fenit. id est omnis homo. et omnis gloria eius quasi flos feni. **Refectus** est fenit. et flos eius cecidit. **Mat. xi.** et **1. cor.** **Diuitie** spirituales sunt virtutes et bona opera. De quibus dicit. **1. cor. i.** **In** omnibus diuites facti estis in illo. id est christo. ita ut nil vobis desit in vlla gratia. id est quantum ad necessaria ad salutem. **Et** **1. cor. x.** **Diuitie** salutis sapientia et scientia. id est cum gustu et timore domini ipse thesaurus eius. Gloriantur de his diuitijs qui appetunt de his laudari. vel cum audiunt vel estimant se de hominibus laudari complacentiam in se habere de sua opinione et fama putant est quoddam bonum temporale gloria mundi. Sed vana est ista gloria. id est res inutilis et infructuosa faciet

ipsa opera bona ut ieiunium. elemosinam. orationem. et alia inutilia et fructuum perdere superne glorie. Sic enim aliqui dicunt vanum. iuxta illud opera eorum vana. id est inutilia et risu digna. **1. cor. x.** **Et** **1. cor. viij. c.** **Vanum** est labor vni non sequitur finis ad quem ordinatur secundum illud **ps. cxvi.** **Nisi** dominus edificauerit domum in vanum laborauerit quod edificat eam. id est nisi operibus bonis quod facimus. quibus preparamus nobis domum non manufactam in celis. dominus edificet. id est intentio sit ut placeamus ei et quam gloriam eius secundum illud **ap. i. ad corinth.** **Dia** in gloria eius. id est dei facite. **Frustra** laboramus et non sequimur illud ad quod bona opera ordinantur ex se. **Et** id vana est hominum gloria respectu eternitatis. et qui vanitati assimulantur. homines. vanitati filijs faciunt est **ps. cxlij.** **Gloria** vana est. **Cum** ergo quilibet naturaliter detestetur caducitatem falsitatem et inutilitatem. et hec tria repiant in gloria mundi quod propterea vana dicitur. id est summe fugienda est. **Et** ut magis euitetur consideremus adhuc magis hominum glorie putitatem et utilitatem. **Et** primo quantum ad materiam. **Quid** est pulchritudo corporis hominum de qua non pauci et precipue mulieres gloriantur quod modica. **Certe** cum oibo fuerit suis non poterit mulier sue faciei facere colorem tam viuacem quem habet rosa vel viola. quod nec **Salomon** in omni gloria sua vestitus est sicut vni ex his. **1. reg. x.** **1. cor. vi.** **Sed** et modica febris cito pulchritudinem auferit. **Quanta** sit pulchritudo et fortitudo corporis hominum ostenditur cum tenuis vermis araneus vel scorpionis ad terram prosternatur. **Quid** sericum vestimentum vni aliqui gloriantur nisi sericum vermium. quid aurum et argentum nisi serpens terre quod pedibus concalcatur. quod varia nisi pelles murium. **Quanta** vanitas et fatuitas gloriari se esse circumdantem stercore ribus vermium. seribus terre. pellibus murium lanis pecudum. **Sed** nec glorie sapiens in sapia sua. ait dominus **1. cor. x.** **Ubi** sapiens. id est in diuinorum agnitione. ut **Plato**. ubi scriba in moralibus. ut **Socrates**. **Seneca**. **Lulius** ubi persequitur hunc seculum in naturalibus ut **Aristoteles**. **Pictagoras**. **Nonne** deus stultum fecit sapientem huius mundi. ait **ap. i. ad cor.** **1.** **Stultum** esse ostendit et nullam. dicit. **1. cor.** **que** illi dixerunt impossibilia querentes gloriam hominum de sua sapia. et non dei glorificationem. **vere** ista gloria est vana respectu temporis et loci ubi quies. queritur. non in terra quod respectu celi estimatur ab astrologis ut punctus. **Sed** et de ipsa terra due sunt preses ex quibus habitant et in his duobus prius nullus vnus fuit quod ubi fuerit notatus. **Et** si hoc pringeret non ab omnibus hominibus laudaretur. sed si aliqui laudarent. alij vituperarent. **Sic**. n. quilibet sanctus et doctus transiit per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. ut ait **ap. i. ad cor. vi.** **Sed** si hoc aliquis obtineret propter durat quod in christo ostensum erat. **Nam** cum dominica in ramis oes laudassent eum clamantes. Gloria et

honor sit tibi xpe redemptor. **Inde** ad quinqz dies clamauerūt oēs. crucifige eū. in multis cōtumeljs et opprobrijs affligentes eū. **Di** etiam a quibus qritur et habet talis gloria puluis sūt id est hoies. qd aut in pulueribz signat cito dele tur qntum autem detrimenti sequat ex tam va uare in se. s. dicitur pro tertia parte.

Quātū ad terti. §. III.

um. s. de pena seu pnnitione huiusvitijs ofiditur dū subditur in ps. p̄dicto. **Frater** nō redimit et locutio obscura est. **Sic** aut intelligit. **Frater** id est xps qui ppter assumptā nrām hūanitatez dicitur frater noster. aucta illud qd ait xps in p sona eius ad patrē ps. xij. **Narrabo** nomē tuum fratribz meis. **Dicit** frater. i. xps nō redimet tales qui gloriānt vane in diuitijs suis. i. non facier participes sue redemptionis. **Quāuis**. n. per suā passionem oēs redemerit qntū ad efficaciam nō tū oīs quo efficientiā. **Non**. n. percipiunt effectum huius redemptionis. qui ei vestigia non sequuntur sed qui mundi gloriā non quesierunt et fugit. p̄fusions mundi sustinuit. **Si** aut ipse xps nō facit per grām suā boiem participem sue redemptionis hō quicunqz sit redimet de seruitute diaboli tales vt legatur interrogariue. q. d. certe nullus. **Sic** exponit **Gratianus**. xij. q. ij. s. **Uex** hoc. **Non** igit dabit deo placationē suā nec p se nec per aliū poterit deū reconciliare. sed dānabitur ppter inanē gloriā et superbiam. **Et** sic inanis glā est mortale peccatū ex q̄ conducit ad dānatōnem eternā. qd est vērū non tū semp. sed in tribus casibz. vt ponit. b. **Libo** se. q. cxxij. arti. iij. **In** his casibz p̄trariā inanis gloriā dilectōi dei omne autē quod p̄trariatur dilectōi dei ē mortale. **Primo** quidem qñ quis gloriā de aliquo falso qd est contra diuinā reuerentiā vt ille de q̄ dicitur **Ezechiel** xxiij. **Elevatū** est cor tuuz diuisti deus ego sum. **Idem** est cuz gloriā de aliq̄ mortali cōmisso. qd cum facit corā alijs se de illo laudando ad iactantiā pertinet. si in mēte gloriādo habendo deliberatā cōplacentiam cordis cuz estimat se laudari de tali peccato erit inanis gloriā. **Sic** grauissime puniti sunt a deo qui vanam gloriā quesierūt de rebo mundi q̄ terribiliter puniendi sunt qui de peccatis q̄ sunt i dei iniuriā gloriānt. **De** dauid rege et p̄pheta legimus. **Reg. vlti.** q. qz numerare fecit p̄lm suū sibi subditū vt sic gloriāret in multitudine subditor. ita deo displicuit qd p̄ p̄phetam **Gad** sibi optio data fuit vt vnū ex tribus eligeret in p̄nitionē illius inanis gloriē. **Aut** p̄ septēz ānos famem in terra aut p̄ tres menses guerram. aut p̄ tridū pestem. **Elegit** qd magis cōmune fuit sibi potens accidere sicut alijs. s. pestēz et sic in tridū de peste mortui sunt circa septuaginta

milia hominū. **Herodes** agrippa qui decapitauit **Jacobū**. vt scribit **Act. xij.** **Sed** plenius in historia ecclesiastica. cū esset iratus **Tyris** et **Sidonis** veniētes ad eū vt reconciliaret sedentē pro tribunali vestibz aureis indutū et ad radiū solis vt magis luceret. cū a p̄plo daretur ei laudes vt dei et nō hominū quibz ille acquiescebat et gloriabatur. mox percussus est ab angelo et vermibz scaturiuit corpus ei. **Secūdo** inanis glā est mortale qñ quis refert intentionē suā ad gloriāz vt ad vltimū finē ad quē etiā ordinat virtutū opera vt elemosynas faciēdo orōes. ieiunia et hmoi. **Pro** quo sine p̄sequēdo parat est facere aliqd mortale vt sequat gloriā tpalem vel ne amittat famāz quam hnt homines de eo. **Uñ** **Aug. in. v. de ciui. dei** ait. **Doc** virtutū. s. amor humane laudis qd pertinet ad inanem gloriā tam est inimicus pie fidei si maior sit in corde cupiditas gloriē q̄ dei timor et amor vt diceret xpus. **Quomō** potestis vos credere gloriā ab inuicem expectantes q̄ a solo deo est nō querentes. **Bo. v.** **Tinebunt**. n. quidam ex illis nō reputari ignorātes. vel ne extra synagogam ponerent et perderent famam hominū si credidissent in xpm. **Exemplum** cum aliquid tractatur in p̄ilio ciuitatis qd est cōtra iusticiā cui quis assentit et persuadet vt sic lauderetur a ciuibz qd sit amator cōmunitatis vel amicus tenentū statum seu gubernantiū ciuitatem. vel ne se opponendo perdat famā et opinio nem quā habebant de eo persone qd sit rectus homo et hmoi. **Sicut** **Pilatus** cū veller xpm dimittere. quia innocentē inuenerat cū audiuit a iudeis. **Si** hunc dimittis non es amicus cesaris. timens ne amitteret gloriā seu famam quā querebat et amabat vt. s. omnia faceret que p̄tinerent ad conseruationem. status impatoris ipz iniuste morti adiudicauit. **Similiter** cum mulier impetita de turpitudine timens ne clamando vel aliter renuendo infamaret et gloriā seu opinionem perdat apud alios sue honestatis. peccato assentit. sicut fecit **Lucretia** nobilissima romana que cū esset in maxima fama sue castitatis **Carquintus** filius **Carquini** regis romanorū cū maritus eius **Lollatinus** domui abesset req̄ siuit eam de turpitudine. et cum assentire noller minatus est eam occidere. et seruū iuxta eam et postea apud maritū et consanguineos accusaret illos repisse in adulterio. et p̄pterea occidisse. propter qd tantū amauit gloriā sue fame et p̄seruationem sue castitatis qd assensit cōmittere adulterium. ne poneret famā maculationis et infamationis in glā sua. in q̄ facto vtiqz mortaliter peccauit. vt ofidit **Aug. in primo de ciui. dei.** **Idem** iudiciū est de quocūqz alio qd quis agit l' omittit contra salutem anie vt p̄sequat laudem humanam. vel ne amittat famā. **Tertio** cum quis

illud te quo gloriā prefert deo. qđ probite fōi
dicit **Jer. ix.** Non gloriē sapiens in sapia sua.
nec fortis in fortitudine sua. nec dives i diuitijs
suis. s. ita qđ illa plus diligit. qđ me. qđ hoc esset
mortale. vel etiā cū prefert testimoniū hominū
testimonio dei. sicut illi de qbus dicitur **Jo. xij.**
Dilexerūt gloriā hominū magis qđ dei. Ete
maxima psumptio est et digna terribili penā
miserrimus seruus velit rape vxorem dñi sui. et
talīs dñi qualis est deus. Gloria ē sponsa dei quā
p se vult et nemini cōmunicare vt quis. s. sibi at
tribuat tanqđ sit seu reputetur causa bonorū suo
rū. Ego dñs ait p **Isa. xlvij.** glām meam altari
nō dabo. **Et** angeli decantauerūt. Gloria i al
tissimis deo. s. sit. **Luc. ij.** Hanc vult vsurpare
qui glām ppriam qrit. qđ debet quilibet sūme ca
uere. In b⁹ figurā legif **Gene. xxxij.** qđ **Ioseph**
cū ēēt pulcerrim⁹ iuuenis et valde industrius
et prudēter et fideliter ageret negocia dñi sui. vx
or i⁹ ius dñi sui videns eū ita elegantiē. pbilo ca
pta ex eo sollicitabat eū ad stuprū. ille autē recusa
bat dicens. **Omnia** que sunt in domo dñs cōmi
sit et de eis dedit pātem pter qđ in te que ei⁹ vx
ores. quō possū omittēre tantū nebas. **Demū**
cum semel p vestimentū eum teneret vt cum ea
dormiret. i. cōmiseretur. ille aufugit vestem dī
mittens. **Iste dñs Ioseph est dñs deus.** **Ioseph**
qui interpretatur augmentū seruus suus signifi
cat. quēlibet seruū dei qui tendit ad augmentū
virtutū talis pulcer est animo iuuenis fortitū
dine mētis prudens in ope vxor dñi est gloria.
Querit g gloriā que a deo tribui debet videns
aliquē multū proficere in virtutib⁹ sibi pungi
vt sibi eam attribuat. et vt laudē querat ab hoib⁹
et in ea delectetur cū offert stimulat mētē. **Sz**
verus fideis dicere d³ in mēte resisendo. **Do**
minus dedit mibi qđ dominiū bonorū suorū oīm
excepta te. qđ p se vult gloriā. et si oporteat etiā
vestem ipalium rerū. vel etiam vitam ipius cor
poris qđ indumentū anime est debet dimittere
ne gloriā dei auferat. In alijs casib⁹ vana glo
ria cōter est veniale. et qđ veniale dispōit ad mor
tale. ideo ab hac cauendū est p⁹. **lr.** Sagitte par
uulorū facite sunt plage eorum. dicit **Ber.** super
Qui habitat qđ sagitta volans i die est vana glo
ria que in claritate bonorū operum mentez tan
gens ante vulnerat qđ videat. **Sed** si sint puu
lorum tales sagitte. i. peccata venialia efficiunt
plage dispositiue. i. mortalia nisi cito curentur
Et sciendum qđ inanis gloria tripliciter ag
greditur boiem. In principio. in medio et in fi
ne boni opis. In principio quidē cum qđ insti
gatur ad bonū opus. puta elemosynā ieiunij.
orationes. sermocinationes ordinatas. guberna
tiones domus. ornatū corporis lectiones alijs et
bmōi faciat vt laudem humanā inde psequat.

N si fiat meritum opis amittit et penā incurrit
vane glorie debitam. ppter ea p⁹ **Mat. vi.** ait.
Attendite ne iusticiā vestrā faciatis. i. opa de ge
nere bonorū coram hoib⁹ vt videamini ab eis.
s. vt laudem ab eis recipiant. alioquin mercedē
nō habebitis apud patrē. **Ubi** notandū qđ nō p
biber simpliciter dñs opa bona fieri in manie
sto coram hoib⁹. sed ne fiant illa intentione vt
laudent. i. ppter vanā gloriā. **Et** qđ illi qui sunt
imperfecti sunt satis inclinati ad laudem boim
pcurandum. **Ideo** vt docet **Gre. in moral.** tales
si qua bona faciunt singularia extra cōmunia et
necessaria ad salutem. oculte facere debent ne in
anis gloria inficiat intentionē. sicut fecit. **b. Ni**
colaus cum prouidit necessitati conuicini tri
bus vicibus. oculte prouiciens p fenestraz in do
mum illius nō modicū auri vt nuptui traderet
tres filias nobiles quas pre paupate intende
bat prostituerē vt inde cū ipis viueret. **Sed** vi
ri perfecti et qui sunt positi in exemplū aliorū
debent in publico bona facere etiā singularis vt
inde populi edificent et ad similia prouocent sicut
fecit. **b. pater Dominicus** qui in domo quarun
dam matronarū hospitatus que hereticis adhe
rant. qui sub pelle ouina austeritatis vt lupi ani
mas eorū deuorabant. dormiuit p torā quadra
gessimam sup tabulam. manifeste portauit cilici
um. ieiunauit in pane et aqua vt sic vel exemplo
sue penitentie vere nō simulate illas de errore re
duceret. qđ et factū ē. **Debet** ergo quilibet sibi ca
uere ne ppter laudem humanā acquirēdas ali
quid faciat. quia vt dicit **Luc. xi.** Si oculus tu⁹
fuerit nequā. i. intentio totū corpus tuū. i. op⁹
quod ex illa pcedit tenebrosū erit. i. iniquum
Intentio tua operi tuo nomen imponit inquit
Ambr. In medio vero insidiatur vana gloria.
qđ et si quis aliqđ bonū cepit pura intentione
ad honorem dei et salutē. p⁹mi sui si de hoc lau
datur. vel cum cogitat se de hoc laudari. inaniter
bilarescit. **Hinc Aug. in li. p⁹el. ad dñm loquēs**
ait. **Laudat** homo aliquē de aliquo dono qđ dedi
sti ei. **Mollem** vt aliquod bonū meū augeter suf
fragatio oris alieni. s. fateor auget. s. ex laude au
dita nō solum sed et vitupatio minuit. **Quori**
diana fornax nostra ē lingua aliena. **hec ille.** **Sz**
ad p⁹trarium debet homo niri. **Nā** vt dicit **Gre.**
n. q. ij. Inter verba cū quis calumniatur seu ali
quid mali de eo dicit qđ in se esse non cognoscit
in magnā debet leticiam p⁹ilire. innocentiaz tū
suam ostendere. **Cum** autē laudat de bono quod
in se nō recognoscit vel tantū qđrum dicit. qđ
frequēter accidit magnā tristitiam mētis debet
habere. **Uerū** non debet aliqđ ppter impulsū in
anis glorie bonū deserere inchoatum. **Et** dicit
Ecclesiastes. xi. Qui ventū obseruat nunqđ bene
seminat. i. attendit in ope suo ne subzpiat ventū

nis inanis glorie nunq̄ benefacit. q̄ impcepti-
biliter spirat ventu. Sic legimus de beato **Ber-**
nardo q̄ cū semel feruenter p̄dicaret et omēs eū
de uoce audirent temptatio inanis glorie euz ar-
ripuit dicens menti sue. Ecce nunc bene p̄dicas
libenter audiris. sanctus ab oībus reputaris et c.
Quod p̄pendens beatus **Bern.** aliquantulum
tacitus stetit. sed subito a deo illustratus tēptati-
oni respondit. Nec propter te cepi. nec p̄pter te
dimittam et suā predicationē vsq̄ ad finem pro-
secutus est. In fine vero operis insidiatur cum
perfecto bono ope quis vanam complacentiā ha-
beret. Unde in figurā dictū fuit **Gen. iii.** Tu insi-
diaberis calcaneo eius. Calcaneus qui est finis
corporis significat complementum opis cui ser-
pens insidiat ut vulneret inani gloria. Quod
quis gaudeat et complacentiā habeat cū diligen-
ter compleuerit opera sua ut orationes. confessi-
onem. elemosinas et alia huiusmodi a natura et
gratia est. Nam et delectatio p̄ficit opus sicut p̄bi-
losofū. et opa virtuosa dicuntur fructus spiri-
tus q̄ sicut **Ambr.** pascūt mentē sancta et sūc-
ta delectatione. Non est ergo istud de se virtuoso
sed q̄ vanam complacentiā habeat in se glori-
ans de tali ope. vel se laudans vel gaudens q̄ in
de laudem hominum acquirat. hoc ad inanem
gloriam p̄tinet. Ad hoc vitium p̄tinet q̄ aliq̄ fa-
ciunt ecclesias. hospitalia. capellas. calices. para-
menta cum armis suis. q̄ hoc faciunt ut laudē-
tur p̄s. v. Gloriantur in te dñe omnes q̄ dili-
gunt nomen tuum. In te inquit non in se. Sic
beatus **Gre.** de se narrat circa s. moral. q̄ postq̄
perfectū illud opus scilicet expositiōis **Job** que-
dam suggestio inanis glorie ei obrepserat. quā
tamen p̄funda humilitate contriuit. Hanc do-
minus euitare docuit q̄ sanato leproso ei prece-
pit dicens. Unde nemini dixeris. **Mat. vi. iij.**
Et iterum q̄ oblatum ei surdum et mutus du-
xit eum seorsum a turba. eum sanauit. et eo sana-
to precepit turbe. ne cui diceret. **Mat. ix.** Non ti-
mebar p̄s incurrere vanam gloriā. q̄ peccare nō
poterat sed in hoc exemplū dedit ut q̄ntus in no-
bis est occultemus bona opa nostra ne scilicet in
de queramus laudem nrām. q̄d pertinet ad va-
nam gloriam. et hoc intendit x̄ps precipere p̄bi-
bendo talem. s. malam intentionem ibi signatā
sed q̄nto plus precipiebat tanto magis mani-
festabāt. quia q̄nto magis se sancti volūt ocula-
re. tanto magis de eos manifestat. sicut narrat
Hiero. de sancto **Hilarione** qui fugiebat per lo-
ca oculta post miracula facta p̄pter concursus po-
pulorum sed non solum homines. quinimo et de-
mones eū manifestabant. **Aut x̄ps Jo. viij.** Si
ego glorifico me ipsum gloria mea nihil est. An-
selmus in li. de similitudinibus assimilat vanā
gloriam farfalle quam pueri insequuntur. ut ca-

piant. quia eis videtur quid pulcrum. sed cum
accepisse se credunt aufugit ab eis et ad alios lo-
cum volat. sed si caperent. quid habent nihil. id
est rem que ad nihil valet. Sic pueriliter uiuen-
tes gloriam mundi querūt quasi quid magnū
et cum credūt se habere fugit ab eis. et si cōsequi-
tur rem fragilem habent. Debet ergo qlibet va-
nam gloriam fugere. q̄ res est fragilis glā mun-
di. Unde **Boetius** de philosophica consolatiōe
de gloria o gloria quid aliud es in millibus ho-
minū nisi inflatio quedam aurū. i. ventus dis-
currens p̄ aures audientū laudem boīs. Et cū
gloria sit quidam effectus honoris et laudis. ex
hoc enim q̄ aliquis laudat vel quēcūq̄ reueren-
tia exhibetur redditur clarus in notitia hominum
Ideo sicut **Boetius** de se. q. c. art. iij. sicut ma-
gnanimitas est circa honorem. ita et circa gloriā
Unde sicut moderate magnanimus vrit hono-
re ita et moderate vritur gloria. s. sicut rationem.
Unde sic p̄bs dicit in. iij. ethicorum de magna-
nimo q̄ honor sibi paruum quid reputat ita et
gloria. Magnitudinē. n. animi repugnat ut res
modicas tantū apprecietur ut de eis gloriē. Et
similiter repugnat magnitudinē animi q̄ d̄bis
que non sunt gloriētur. Unde dicit in. iij. ethi-
corum q̄ magnanimus magis curat veritatem
q̄ opinionem. Item in. iij. ethicorum dicit q̄
magnanimus non est contentiosus. quia nihil
estimat magnū. nullus. n. p̄tendit nisi p̄re quā
estimat magnam. Item ibi dicitur q̄ nō curat
ut laudetur. s. propter se ut dicit **Boetius** q. ea. ar-
ti. eo. ad perfectionem hominis p̄tinet q̄ ip̄e co-
gnoscat se. sed q̄ cognoscatur ab alijs nō p̄tinet
ad p̄fectionem eius. Et ideo nō est per se appetē-
dum ut. s. cognoscatur ab alijs potest tamen ap-
peti in q̄ntum vtile ad aliquid. vel ad hoc q̄ de-
us ab hominibus glorificetur vel ad hoc q̄ ho-
mines p̄ficient ex bono q̄d in alio recognoscunt
vel ex hoc q̄ homo ex bono q̄d in se recognoscit p̄
studium laudis aliene studeat in his p̄leuerare
et p̄ficere. Et sicut hoc intelligendū est illud **Ec-**
cl. x. Curam habet de bono nomie. De vanitate
ip̄ius glorie habet supra in. iij. s. ij. debet euita-
ri q̄ virtutes enervat p̄s. Dominus dissipat ossa
eorū qui hominibus placent dissipat. i. dissipare
p̄mittit ossa. i. virtutes et opa perfecta ex quibus
consistit robur anime qui hominibus placent. s.
querentes laudes būanas. q̄d p̄tinet ad vanā
gloriam. Unde **Gregorius** in moral. assimilat va-
nam gloriam latrunculo qui itinerantē ut am-
icum a tergo occurrens associat et postea eū expo-
liat. Nam inanis gloria incedenti p̄ viam bono-
rum latenter occurrit et virtutibus et meritis ami-
cum expoliat. In cuius figurā legitur **quart.** **Re-**
rr. q̄ cum **Ezechias** rex iuda legatus regis **Baby-**
loniorum ostendisset omnia sua preciosa. aurū

Titulus Quartus.

et argenti et aromata et thesauros suos. ducit quod
dam vana gloria dicitur ei. **I**sa. propheta ex parte dei quod
omnia illa que viderant illi legant. **B**abyloniorum ipsi
babylonem auferrent et asportarent in terram suam
quod impletum fuit tempore **I**oachim et **S**edechie regum
iuda per **N**abuchodonosor regem babilonie ut patet
Iere. c. si. ad significandum quod cum quis manifestat
thesauros virtutum propter laudem humanam. ipsos di
abolus rex confusionis asportat seu auferit. **T**er
tia inanis gloria vinum multiplicat. **E**st. n. vinum ex se
premi capitalibus virtutibus secundum **T**ho. se. se. q. cxxij. ar.
iij. quod probat per **G**reg. in. xi. moral. **Q**uamuis n. qui
dam ponant superbiam vinum ex capitalibus. et hi non
assignant vanam gloriam capitale est vinum. rationabi
lius videtur quod dicit **G**reg. in. xi. moral. s. superbia
non capitale virtutum. sed regina esse et mater virtutum
a qua immediate oritur inanis gloria ut vinum ex ca
pitalibus. **R**ationabilius est. quod superbia importat que
dam appetitum inordinatum excellentie. **E**x omni autem
bono quod quis appetit quendam perfectionem et excellen
tiam consequitur. **E**t ideo cum fines omnium virtutum ordinen
tur in finem superbie. propter hoc videtur quod habeat quan
dam generalem causalitatem super omnia alia vitia ut di
catur mater omnium. **I**nter bona autem per quod quis ex
cellentiam consequitur videtur precipue ad hoc operari vanam
gloriam in quantum importat manifestationem boni
tatis alicui. **N**am bonum naturaliter amat et hono
ratur a cunctis. et ideo sicut per gloriam que est apud de
um consequitur homo excellentiam in rebus diuinis. ita
per gloriam que est apud homines consequitur quod excellentiam
am que est in rebus humanis. **E**t ideo propter propinquitatem
ad excellentiam quam homines maxime desiderant.
consequens est quod sit multum appetibilis. **E**t quod ex eo
inordinato appetitu multa alia vitia oriuntur. ideo
dicitur vinum capitale. **E**t quod ex genere suo non
sit mortale per hoc non tollitur quin sit capitale et ex ea
plura etiam mortalia oriuntur. ex ea autem oriuntur sicut
filie septem. s. inobedientia iactantia. **I**mpotestas. con
tentio. pertinacia. discordia et presumptio nouitatum
secundum **G**reg. xi. moral. **H**oc sufficientiam sic assignat
beatus **T**ho. q. ca. arti. v. **I**lla vitia que de se nata sunt
ordinari ad finem alicuius virtutis capitalis illa dicuntur
filie eius. **F**inis autem inanis glorie est manifesta
tio proprie excellentie. **A**d hanc autem potest tendere du
pliciter. vno modo directe. alio modo indirecte. **S**i di
recte aut per verba et sic est iactantia. aut per facta et si
sunt facta bona aliqua admiratione. sic est presumptio
nouitatum. **S**i per facta alia. sic est **I**mpotestas.
Si indirecte et hoc quatuor modis. **P**rimo quantum
ad intellectum. et sic est pertinacia per quam homo non in
nitur sue sententie nolens cedere sententie meliori. **S**ecundo
quantum ad voluntatem. et sic est discordia dum non vult
a propria voluntate discedere ut cum alijs concordet.
Tertio quantum ad locutionem dum aliquis clamose
cum alijs litigat. **Q**uarto quantum ad factum dum quis
non vult exequi superioris preceptum. **Q**uamuis autem

ira causet discordiam et contentionem. tamen quod si non agit
contra nisi cum adiunctione inanis glorie per hoc. s. quod
aliquis reputat sibi gloriosum quod non cedat volunta
ti vel verbis aliorum. ideo ponunt filie inanis glorie.
Iactantia vero quantum ad eam interiore eius que est
arrogantia ponitur species superbie. sed exterior sicut
quantum ordinatur ad gloriam et honorem. et ideo
ponitur filia inanis glorie.

Capitulum. ij. de Inobedientia.

Inobedientia pri
ma filia est inanis glorie. **D**e qua dicit
Samuel propheta. **Q**uasi scelus ido
latrie nolle acquiescere. i. obedire. i.
Regum. xij. **E**x qua arguit **G**reg. **S**ine obedi
entia quisque infidelis esse convincitur. etiam si fidem
tenere videantur. n. q. iij. **S**ciendum. dicit tamen
beatus **T**ho. se. se. q. cv. quod illa comparatio non est secundum
equalitatem. ut scilicet ita sit graue peccatum in
obedientie sicut idolatrie. sed secundum similitudinem
aliquam in quantum scilicet redundat in contemp
tum dei sicut idolatria. et si non tantum. **E**st au
tem inobedientia aliqui vitium generale. aliqui
proprium et speciale. **S**ic et obedientia sibi contra
ria. aliqui est virtus generalis. aliqui specialis di
stincta a ceteris. **P**ro cuius declaratione dicit
beatus **T**ho. se. se. q. cii. articulo. ij. quod si accipiat obedi
entia proprie putat respicit intentionem formalem ra
tionis precepti sic obedientia est specialis virtus. et secundum hoc
ad ipsam requiritur quod impleat aliquis actus iusticie
vel alterius virtutis intendens implere preceptum
puta honorat preceptum. seruatur festa et ieiunia. quod hoc
sunt precepta dei vel ecclesie aliter non factum. **S**ed
si accipiat obedientia large per executionem cuiuslibet
quod potest cadere sub precepto sicut virtus generalis
et concurrat cum actibus omnium virtutum. **S**ic inobe
dientia cum per intentionem respicit rationem precepti
preternedo. i. reuendo se subiecti tali regule sic est
peccatum speciale. et ad ipsam requiritur quod actualiter
preternat preceptum. **S**i vero accipiat large inobedi
entia per omissionem cuiuslibet quod cadere potest ex quo
cunque intentione fiat non tamen preternedo preceptum. sic
est vitium generale et reperitur in omni peccato. et sic
ab **A**mbro. diffinitur per omni esse celestium inobedi
entia mandatorum. **H**ic ergo dices de inobedientia putat
est vitium generale ut frequenter in scriptura sacra accipi
tur. aliqui putat est speciale. **T**antum autem est vitium in
obedientie ut peccandum de paradiso expulsi sumus. nec
reuerti potuerimus aliter quam per obedientiam du
rissimam christi qua patri obediens fuit usque ad
mortem crucis. unde apostolus **R**om. v. **S**icut per
inobedientiam vnius hominis **A**de. s. cuius come
dit de ligno boni et mali contra dei preceptum
multi constituti sunt peccatores. ita per obedi
entiam vnius hominis **I**esu christi multi iustificabi
lur qui. s. imitati eum fuerint in obedientia precepto

rum. et sic in figuram per aliam viam reuerſi ſunt
magi in regione ſuam. **Mat. ij.** qui ſunt duces
fidelium. Regio nra eſt paradifus. via alia. i. ptra
ria ad ea ex qua inde venim⁹ eſt obediētia. per in
obediētiā. n. in hoc eriliū puenim⁹. **De hoc pſ.**
inquit. **Maledicti** qui declināt a mandatis tuiſ
pſ. **cxvij.** **Ubi** tria notantur. **Primo** puni
tio rebelliois ibi. **Maledicti.** **Secundo** expreſſio
inobediētionis ibi. qui declinant. **Tercio** plu
rificatio tranſgreſſionis ibi. a mandatis.

Quantum ad pri. §. I.

Sciendū qd p inobediētiā ſeu rebellio
nem incurritur maledictio dei. qd oñdit pſ. di
cens. **Maledicti.** **La deo.** **Ad** qd etiā facit qd vi
ditur **Deutro. xxvj.** **Maledictus** q n pmanet iſ
monib⁹ legis hñdñ nec eos ope pſcit. ſ. obediē
tiā. **Eccl. xij.** **Ue** vobis imp⁹ viri qui dereli
quiſtis legē altiffimā. ſ. p inobediētiā. et ſi nati
fueritis in maledictionib⁹ naſcemini. et ſi mori
fueritis in maledictioe erit pſ veſtra. **Maledi**
ctio dei ſignificat punitionē. **Dicere.** n. dei eſt fa
cere. **Maledicti** g⁹ deus cū malū pene facit. i. irro
gat inobediētiā. **Maledicti** aut ppter inobediē
tiā tripliciter reus. **Primo** p afflictionem
corpis. **Secundo** p impugnationē orbis. **Ter**
tio p priuationē nūminis. **De primo** dictus
fuit **Eccl. xij.** ppter inobediētiā ſuā. **Maledicta** ter
ra iope tuo. i. ppter op⁹ tue tranſgreſſiois. **Terra**
corpis tui erit maledicta afflicta multipliciter.
Spinās. n. et tribulos diuifariū paſſionū et in
firmatū germinabit tibi. **Dñes.** n. pene qbus
ſubditi ſumus famis. ſitis. caloris. frigoris. et in
firmatū ſunt in penā illius inobediētie. **Spī**
nas. n. pcupiſcentie terra ſenſualitatis germinat
q caro pcupiſcit aduerſus ſpūm. **ad Gal. v.** qd
ex illa inobediētia pceſſit. immediate. n. cū rō
non obediuit deo. et caro ſe rōi rebellauit. **Secū**
da maledictio eſt qd oēs creature pugnat ptra hoīez
ppter inobediētiā vbi oēs prius obediēbāt bo
mini **Sap. v.** **Pugnabit** p eo orbis terraz con
tra inſenſatos et iuſte quidē actū eſt vt cū oīs cre
atura deo obediāt faciens id ad qd inſtituta ē. et
ſic pceptū poſuit cūctis creaturis. et nō pteribit
pſ. cxvij. qd pz ad ſenſum. ſi inobediēs deo re
pctus fuerit cū ad hñ ſeruiant vt obediāt deo
omnes impugnat eū et maledicant affligendo
ipm et vermes et pulices et mūſce et araneæ. **De**
inobediētiā dñi etiā **Deutro. xxiij.** **Si** nolue
ris audire vocē dñi dei tui. vt cuſtodias et facias
oīa mandata ei⁹. ſ. obediendo venient ſup te oēs
maledictiones iſte et apprehendent te. **Maledi**
ctus eris in ciuitate. maledictus in agro. maledi
ctum horreū tuū. et maledictæ reliquie tue. male
dictus fruct⁹ ventris tui. et fructus terre tue. ar
menta boī tuor⁹ et greges ouīū tuar⁹. maledict⁹

et ingrediēs. i. incipiēs aliqd op⁹. et maledict⁹
egrediēs. i. finiēs op⁹. **Et** maledictioes expli
cans ſubdit. **Inter** dñs famē et eſurie et incre
pationē in oīa op⁹ tua q facies donec pterat te et
pder velociter. **Adiūget** tibi dñs peſtilentiā do
nec ſumat te. **Percutiet** te dñs egeſtate. febri.
frigore. ardore et eſtu et aere corrupto ac rubigie.
Sit celū ſup te eneū et terra quaz calcas ferrea
Det dñs ymbzē terre tue puluerem et de celo de
ſcendar ſup te puluis. **Tradat** te dñs corruentē
aī tollēs tuos. p vnā viā egrediaris ptra eos et
p ſeptē fugias et diſpгарis p omīa regna terre.
Sitq cadauer tuū in eſcā cūctis volatilib⁹ celi
et beſtijs terre. **Percutiat** te dñs vlcere egypti.
ſcabie et prurigne. **Percutiat** te amētia et cecita
te et furore mētis. et multa alia ibi hēs. **Eccleſia**
etiā punit inobediētiā maledictioe excois. **Nā**
prinaciter inobediētes excoicat. **Apl. ij. ad Cor.**
Et in pmpu hñtes vlcis oīm inobediētiā
Un. xi. q. iij. abſit dñs. **In** veteri lege q ſacerdoti
bus nō obtpaſſet. aut lapidabat a ppo. aut ptem
ptū. ſ. inobediētie expiabat cruore. **Nūc** aut ino
bediens ſpūali aīauerſioe truncat. i. excoicat. **Ex**
coicatio aut maledictio dñi in iure. **vt. xxiij. q. iij.**
Lū ſancti viri in. §. pcedenti ad illud ca. **Tercia**
maledictio q oībo prior eſt. qz priuāt a dei viſioe
et ſortio ſctōz. **Maledicti** erūt q ptenūt te. ſ. per
inobediētiā. **Lobi. xij.** **Rps.** n. dicet reprobis
q mandata ſua nō ſuaueſcūt. **Diſcedite** a me ma
ledicti in ignē eternū. **Mat. xv.** **In** hui⁹. n. figu
ram rps maledixit ſiculnee quā ſine fructu repe
rit. **Mat. xi.** **Un** ſubito ſiccata eſt nō apta niſi ad
ignē. **Sic** q ſine fructu obſeruatiōis mandator⁹
repiunt a xpo maledicunt. i. reprobantur. ita q
amplius mereri nō pnt vel deo ſui. ſ. ad ignem
geſſenne mittunt. **Eſſicitur** etiā inobediens a
ridus p in deuotionē quā hñ nō pōt. **Un** **Ber**
nō dabit inobediēti copīā ſui tante obediētie
amator q mori maluit qz nō obedire. **ſ. rps.** **Sed**
neqz fructū exauditiōis in orōe pcepit. **Un** **pro**
uer. xxiij. **Qui** declinat aurē ſuā ne audiat legē
oratio ei⁹ erit execrabilis. **Aug.** **Qui** a pceptis
dei auertit qd in orōe poſtulat nō meret. **Inter**
omnes creaturas nō vident eſſe niſi due q deo
inobedientes ſunt. ſ. diabolus et malus hō. et iſdo
pgruum eſt vt ſicut qſi ab oībus maledict⁹ dia
bolus in deteſtationē ſui. ſic et inobediēs homo
et cū eo ſocietur qſi attinens ei⁹. ſic et xpi dicunt
parentes. frater. ſoror et mater. qui faciūt patri
ſui celeſtis voluntatē. vt dñs. **Mat. xij.** **Ultra** pu
nitionē ſeneriffimā inobediētie. **Eccl. xij.** **De** ppter qd
dicitur **Gen. ij.** **Adam** exemplum meū in pu
nitione inobediētie a adoleſcentia mea vt mi
bi caueam ab inobediētia. **Plura** alia exempla
habent. **Uroz** quidem **Loth** ppter inobediētiā
ſuam ad verba angeli verſa eſt in ſtaruam ſalis

Gen. ix. Saul ppter inobedientiam suam priuatus est regno. **1. Reg. xv.** Pro eo quod abierat sermonem domini. et dominus reneis dominus in israel. **2. Reg. x.** Propheeta domini qui contra preceptum manducauit in Samaria ppter suam inobedientiam a leone suffocatus est in via. **3. Reg. xix.** Quidam etiam quod noluit obedire uni ex filiis prophetarum dicens sibi ex parte dei quod percuteret eum vulnerando a leone percutus est. **4. Reg. x.** signans inobedientiam platorum qui nolunt gladio correctionis percutere vitam subditorum. **De filio inobedientie dicit Deuter. xxi.** Si genuerit homo filium contumacem et perversum qui non audit imperium patris et coercitus obedire contemnit. accusat a parentibus in porta ciuitatis contra seniores lapidabit eum omnis populus. **Uasi regina** vxor regis Assueri quod contempsit ad eum accedere et imperauerat. priuata est regno et iugio. **Bonas** quod noluit domino obedire in eundo ad predicandum in ciuitatem Niniuem. orta repestare ppter hoc in mare perierat. **1. Reg. x.** Populus israel quod deo obedire contempsit. i. decem tribus a Salmanasar rege assyriorum in captiuitate ducti sunt in Niniuem. et postea populus iuda cum rege suo Sedechia ppter contemptum mandatorum dei a Nabuchodonosor in Babylonia captiui ducti sunt. **2. Reg. vi.** et **3. Reg. vi.** **Iosephus** et **Azarias** quod contra obedientiam Iude Machabei ducis exercitus israel mouerunt bellum contra inimicos debellati sunt occisus duobus millibus. **1. Mach. iii.** **Quidam** monachus nomine Malchus quod contra obedientiam abbas recessit ad visitandum parentes captus est ab infidelibus ubi multa pressus est. ut habet in vita patrum. **Quidam** liberatus a beato Benedicto cum deperisset a diabolo. quod contra obedientiam ipsius patris ordinis sacrum suscepit a diabolo arreptus est iterum. **Marcus** torquatus consul romanorum. quod cum esset in campo contra hostes filius eius contra obedientiam seu mandatum patris ipsius mouit bellum. quibus magna victoria habet eum decapitauit. ut narrat Valerius. quod Augustus in li. de ciui. dei. non reprobatur. **Cauendum** est summe ab inobedientia que tot maledictionibus. tot malis punitur.

Quantum ad secundum. §. II.

Inobedientia ipsa exprimitur dum dicitur qui declinant. Declinare autem a mandatis est recedere ab eis. i. non obedire. **1. Reg. x.** Nec ad dexteram neque ad sinistram. s. uide declinatis. **Uia** ad patriam est observatio mandatorum. **Mandata** sunt de actibus virtutum secundum **1. Th.** que cum consistant in medio ille declinat ad dexteram uia qui recedit a mandato per excessum circa uirtute. ille declinat ad sinistram qui recedit a mandati obseruatione per defectum uirtutis. **Sicut** circa primum mandatum ad sinistram declinat qui idola colit non deum. ad dexteram qui superstitio se colit et sic de alijs. **Sed**

autem per. **1. Th.** et allegat apostolus ad **Ro. ix.** ad ostendendum uniuersos declinare. **Non** est intelliges neque requirens deum omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usque ad unum. **Ubi** secundum **b. 1. Th.** super dicto passu in eplis **Pauli**. **ps.** notat primo inobedientiam vel transgressionem mandatorum dei ibi. **Non** est intelligens. scilicet omissionem inde primorum ibi. **si** inutiles facti sunt tertio collectionem in bonum cunctorum ibi. **non** est qui facit bonum et. **Primo** inobedientia notat ibi. omnes declinauerunt scilicet. i. recesserunt a regula diuine legis. **1. Th.** **Omnes** in uia sua declinauerunt. i. a mandatis dei recedentes propria uoluntate securi sunt. **Sed** huic declinationi premituntur duo qui concurrunt in peccato. **Primum** est defectus discretiois seu rationis. ibi non intelligens. **Omnes**. n. malus est ignorans inquit per. quod deus est in particulari eligibili. **Secundum** est defectus recte intentionis. ibi aut requirens deum non est. s. intentionem suam dirigendo ad deum **ps. xvi.** Faciem tuam domine requiram. **Amisio** premij notat ibi. **similiter** inutiles facti sunt. **Hoc** inutile dicimus quod non consequitur finem suum. i. id cum bonis a deo declinat non obediens mandatis eius ppter quem consequendum facti sunt. inutiles dicunt cum non assequantur premium **1. Th.** **Im** piorum multitudo non est utilis. **In** terra promissionis ex omnibus numeratis in egypto aptis ad prelium. s. sexcentis milibus solum duo intrauerunt. **1. Th.** **Ca** leph et **Iosue** qui seruauerunt et firmi steterunt in obediendo domino. **In** figura quod de omni uniuersa li multitudine qui fuit in sex mundi etatibus nullus intrat uitam eternam. nec princeps vel sapiens simus ut **Moses**. nec sacerdos etiam summus ut **Aaron** nisi duo obseruet charitatis mandata dilectionis. s. dei et proximi et in his duobus mandatis uniuersa lex pendet. **1. Th.** **Comprehensio** cunctorum notat ibi. **Non** est qui faciat bonum. s. aliquis quod intelligitur secundum propriam uirtute. i. nullus per seipsum facit bonum nisi a deo adiutus. vel complete nullus bonum facit quin. s. in aliquo deficiat iuxta illud **1. Th.** **Re. viii.** **Non** est qui faciat super terram bonum et non peccet. vel loquitur de congregacione malorum. **Non** est usque ad unum. s. christum. et sic ponit excludi sine. **Sed** notandum quod cum quasi omnes declinant a mandatis diuersis tamen de causis declinant ab eis. **Aliqui** per impotentiam. **Aliqui** per ignorantiam. **Aliqui** per certam scientiam. **Quantum** ad mandata dei nullus potest se iuste excusare quod seruare non possit. **Item** et si non propria uirtute. tamen cum adiutorio gratie cuncta seruare potest ad quam recipiendam si facit quod in se est non ei denegabitur. **Ubi** **Dietro**. dicit. **Maledictus** omnis. s. a deo qui dicit deum aliquid non possibile precepisse. **De** mandatis autem hominum dicit **b. 1. Th.** **se. se. q. xliii.** quod si prelati tot precepta multiplicet quod

subditus implere nō posset excusari a peccato. Et
iō prelati dñt abstinere a multitudie preceptorū
qd hoc facit regula iuris. Nemo pōt ad impos-
sibile obligari. extra de re. iur. li. vi. Et intelligit
nō solū de impossibilitate facti. s. etiā iur. fm gl.
ibi. Un si plat? ptra ius aliqd mādet nō pōt ob-
ligari ad illud. i. nec tenet nec dō obedire. Si au-
tē dubitat vtrū possit facere qz graue et durū est
obedire dō. Un dis. xix. c. In memoriā. dō. Licer
vtrū ferendū ab illa sancta sede imponat. iugū tñ
feramus. et pia deuotiōe tolerem? De ignorātia
mandatorū ex q aliqui declināt. Hora q in man-
datis q sunt de iure diuīo nulla ignorātia excu-
sat a mortali. s. vt apls dicit. Ignorās ignorabi-
tur. i. a deo reprobabis si transgrediatur mādata
necessaria ad salutē. Bu positiuis seu būanis p-
ceptis nisi hēat iustā cām ignorātie. vt qz nō pō-
tuit scire nec habuit qui doceret. nō excusatur a
peccato qui tenet ad seruandū et nō seruat. vnde
Aug. Illis oīno ignosci nō poterit qui a q disce-
rent būtes opam nō dederunt di. xxv. s. si. Et
Picolas pa. dicit. Si decreta roānoꝝ pontificū
nō hēnt. de neglectu et incuria redarguendi estis
di. ix. De ignorātia tñ multa hēs sup in prima
pte. et i. de accidia. Declināt aliq sciēter a mā-
datis. et aliqñ hoc ex sufficiēti rōe. aliqñ ex negle-
ctu. aliqñ ex ptemptu. Ex rōe nullus pōt declina-
re licet a mādatis dei in vllō casu nisi deus si bi
ptrauīt mander. vt mādauit Dee q recogno-
sceret mulierē fornicariā. Dee. i. qui in hoc non
peccauit fm Abō. qz hec est iusta lex et pceptū. qd
de ordinat. S. in pceptis patorū pōt declinare
aliqñ sine pēto dicit. De. de pal. in iij. q. si pla-
tus pcepit alicui aliqd errans. nō pcepturus si
sciret veritatē. pōt talis salua obediētia. i. sine pec-
cato nō implere illud extra de rescrip. c. Si qñd
cit etiā idē. De. q pcepta principis intelligūtur
saluo iure alteri. E. d. emaci. libe. Nec aut. Un
nō optet semp mandatis pape implere. s. sufficit
cām pbabilē nō implēdi allegare vt expse dicit
in illo. c. Si qñ. Illa. n. rō dō mouere delegatus
q mouit delegantē. Un si scit se hēre cām non im-
plendi qd papa mandat quā si sciret. credit veri-
similiter q ptrauīt mādaſset. nō tenet implere.
Sup di. c. Si qñ d rescrip. dicit ec Auto. d. bu.
q subdit mandato supioris dō obedire. nisi sub-
sit cā quā allegare dō verbo. s. vel rescripto. Nec
dicit quis ptrauenire mādato supioris si mor-
iusta cā nō obedir. Si aut dubitat vtrū supior
etiā intendat obligare ad faciendū etiā si sciret fa-
ctum vñ mouet subdit ad nō faciendū estians
iustā cām hēre debz obedire. ar. xxiij. q. i. Quid
culpatur. vel significādo expectare scōam. iussio-
nem. vt in. c. si qñ. d rescrip. Et neglectu declinā-
do. i. nō seruando mādata diuina aut būana fa-
ciunt ptra obediētiā est inobediētiā put est vitiū

generale. saltem ea q sunt ab aplis et eoz succes-
soribus instituta nulla desidia negligant nulla
dissensione violent. nulla pcertatiōe turbentur
Julius papa. xv. q. ij. Amputato. Sciendū tñ
fm Abō. se. se. q. xliij. q vbi cōmittit peccatum
veniale nō est ibi ppe inobediētia. s. cū cōmitti-
tur mortale. Nā venialia nō sunt contra pcepta
vbi etiā notandū fm Cācellariū parisiensem et
alios doc. q nō oēs ordinatiōes ecclē vel patorū
sunt in pcepto. ita q transgrediētes etiam sciēter
peccent mortaliter. s. sicut in lege diuīa qdā sūt
monita simplicia ptra q faciēdo cēt de se veniale
vtrillud Leui. ix. Corā cano capite surge. i. reue-
rentiā senioribz pbe. Quedā pceptoria ptra q
opando essz mortale. vt decē pcepta. et q reducū-
tur ad ea. et in nouo testamēto crederet explicite
articulis fidei. et sacra suscipe fm tpa et q litatem
psonaz. Ita etiā in lege canōica vel ciuili seu or-
dinationibz patorū sūt quedā pceptoria quedā
monitoria. Qui facit ptra pcepta diuina vel būa-
na sumēdo ppe et stricte pceptū. etiā si nō faciat
ex ptemptu s. ex neglectu peccat mortaliter. vñ
Gre. dō pcepit impaf. qd impaf necesse est fie-
ri. ri. q. i. Apl. ij. Libmo. iij. inter criminalia po-
nit illud. Parentibz nō obediētes. et ad Ro. xij
Qui ptra resistit patis nō obediēdo dei ordina-
tioni resistit et ipe dānationē acqrit. Rō hui? ē
fm. b. Abō. se. se. q. cv. ar. i. qz illud ē mortale qd
ptrauīt charitati p quā est in nobis vita spūalis
Talis aut est inobediētia pceptorū. Erigit em
charitas qua dñs diligit vt mandatis eius obe-
diatur fm illud Jo. xij. Si quis diligit me ser-
monē meū seruabit. Et in pceptis dei ptimei
q etiam supioribus obediatur fm illud ad He-
bze. vlti. Obedite ppositis vestris et subiace eis
et Ro. xij. Omnis anīa ptribz sublimioribz
subdita sit. Facit etiā contra iusticiā et charita-
tem proximi qui non obedir iustis pceptis su-
periorum p hoc q subtrahit obediētiā debitā
Ex contemptu autem declinata mandatis qui
non tñ ex negligentia. sed etiā ex quadam rebel-
lione et obstinatione renuit subijci pceptis supe-
riorū. Et hec est inobediētia stricte et formaliter
speciale peccatū vñ puer. xviij. Impi? cū in pro-
fundū pctōꝝ venerit ptemnit. et xps Luc. x. Qui
vos. s. plos spernit. i. ptemnit in mādatis vñs
me spernit. Itez Picolaus pa. Si quis dogma-
ta mandata interdicta sanctiōes vel decreta pro
carbolica fide vel ecclesiastica disciplina p corre-
ctione imminentiū vel futuroꝝ maloz a sedis a
postolice psule pmulgata ptemperit anathema
sit. i. fiat. xxv. q. ij. Si quis. et vt dicit Ber. i libro
de dispensationibus et pceptis. Contemptus
vbiqz damnalis. i. mortale est. Facere aliqd q
contra pceptum diuinū vel humanū nō ex cō-
temptu sed ex passiōe mortale est. Facere aut ex

preceptu nō solū mortale est s̄ grauius. et nō solū si fiat p̄tra p̄ceptum. s̄ etiā si fiat p̄tra mandatum. i. p̄tra illud qd̄ de se est veniale. mortale. vñ qd̄ dicit **Aug.** Nullū est adeo veniale qd̄ nō fiat criminale. dñi placet. di. xv. s̄. **Al.** exponit glo. i. cuius p̄ceptus. s̄. venialis. ita q̄ ip̄e p̄ceptus est mortale. Et q̄uis graue peccatum mortale sit talis inobediētia seu p̄cepti p̄ceptus nō tñ grauiusimū oīm. **Lū. n.** grauius sit p̄ceptuere p̄cipiētem q̄ p̄ceptū eius. iō illa p̄tra q̄ sunt p̄tra p̄sonā p̄cipiētem sunt grauiora p̄ceptis inobediētie q̄ sunt p̄tra p̄ceptū ei⁹ sicut blasphemia erga deū homicidiū erga primū magis q̄ inobediētia s̄. **Lbo.** ubi sup̄. Et q̄ vñ dicit **Aug.** in li. p̄fess. In p̄tātib⁹ hūane societatis sicut ad obediendū maior mīori recte p̄ponit. ita de oībo di. viij. Que p̄tra mores. Iō q̄nto sup̄ior ē ille qui p̄cipit tanto grauius est esse inobediēte illi. et iō grauius est esse deo inobediēte q̄ homini. Item ex trāsgressione p̄ceptorū diuersorū eiusdem sup̄ioris tanto est aliquid graui⁹ peccatū. q̄nto magis p̄ceptum illud est de intentiōe p̄cipiētis siue dei siue hoīs. Prez sciendū q̄ p̄ceptū p̄mi hoīs qd̄ in oīs emanauit fuit nō inobediētia s̄m q̄ est speciale peccatū s̄ sup̄bia ex qua hō ad inobediētiā p̄cessit s̄m **Lbo.** p̄s. xxiij. Declinātes aut̄ in obligatiōz. i. recedētes a mādatis quib⁹ obligant et p̄ hoc intrantes i obligatiōes pene debite p̄ trāsgressione. adducet dñs cū opantib⁹ iniquitatez. ad infernum. De contemptu tñ plenius bēa in tertia parte in ti. de religiosis.

Quantū ad ter .s̄. III.

rium. Attendendū q̄ in plurali dicit. a mandatis tuis. q̄ plura sunt mādata diuina et hūana a quorū nullo d̄z declinari. Mandata ecclie et p̄latorū dei mandata dici p̄t si iusta sunt q̄ a deo inspirata eis s̄m illud puer. viij. qd̄ ait sapia diuina. p̄ me legū p̄ditores iusta decernunt. Et q̄uis cōiter assignet differētia ista inter mandatū et p̄ceptū. q̄ mandatū si obligat de necessitate salutis. eius trāsgressio est veniale. sed p̄ceptū sit de necessitate salutis quia obligat ad mortale. tñ frequēter mandatū sumit p̄cepto. Vñ xp̄us discipulis loquēz de dilectiōe summe necessaria haberi dixit. Hoc est p̄ceptū meū vt diligatis inuicem **Jo. xv.** Et alia vice ait. Mandatū nouū do vobis vt diligatis inuicē **Jo. xij.** et ip̄e **Jo. i.** prima cano. sua inquit. Hoc mandatūz bēm⁹ a deo vt q̄ diligit deū diligit et frēm suū. Sic etiā in p̄s. mandatū ponit p̄cepto hic et alibi q̄si semp̄ s̄m illud **p̄s. xvij.** Tu. s̄. de⁹ mandasti mādāta tua custodiri nimis. i. valde. q̄ vsq̄ ad mortem sufferendā. **Picif. Ecc. iij.** Usq̄ ad mortē certa p̄ iusticia p̄seruāda. circa quam sunt mandata. Cū aut̄ sint multe ordinatiōes ecclie et re-

ctorum que sint mādāta. i. p̄cepta et obligatiōes necessitate salutis. nō est facile de oībo determinare pōt tñ de hoc b̄ti aliq̄ cognitio ex materia forma. ex materia quidē si sit ordinatio de re necessaria ad charitatē vñ iusticiā vel diuinā reuerētiā vt illud de correctiōe s̄tna. Corripe eū inter te et ip̄m solū **Mat. xviij.** qd̄ est p̄ceptū diuinū. Et q̄ eucharistia a ieiunjs sumat. qd̄ est p̄ceptū ecclie de p̄s. di. ij. liquido. Et q̄ nō fiant clades s̄tna m̄imonia. **xx. q. v. p̄torum.** Et q̄ nō redatur debitū in adulterio p̄manēt ab alio. **xxij. q. i. p̄ totū et b̄mōi.** hoc tñ pōt male determinari nisi ex cōdeclariōe doc. Et forma aut̄. i. mō loquēdis vel scripture ip̄ius ordinatiōis pōt hoc p̄cipi multipliciter. Primo ex pena sp̄iali posita in p̄trafaciēte. videlicet s̄tna excoicatiōis lata. q̄ pena maris est. in ecclia. **xxij. q. iij.** Cū oēs ordinatiōes ecclie vel p̄latorū que sunt vel facie sunt sub pena excoicatiōis late s̄tna nulli dubiū sunt p̄ceptorie. q̄uis nō dicat verbū p̄cipiendi vel mandandi. Et scienter p̄trafaciētes subditi p̄ccant mortaliter nisi p̄rincant intolērabilem erroz. Idem si fiant sub pena suspēsiōis. de p̄siniōis vel interdicti. Sed si fiant sub pena excoicatiōis cōminatorie. i. nō late s̄tna s̄ fe rende. nō est vsq̄quaq̄ vñ et clarū. Quibusdā videt q̄ sit mortale trāsgressio talis ordinatiōis s̄m **Jo. Neapol.** p̄cipue cū est in iure communi scripta. Si aut̄ ab hōe fiant dubium est. Scōo pōt hoc p̄pendi ex pena corpali graui vñ si p̄hibeatur aliquid sub pena mortis vel mutilatiōis put sit p̄ leges et statuta ciuitatū que s̄m **Lbo.** in prima scōe obligant etiā in foro p̄cientie ad obseruantia vel pena incarcerationis q̄ infertur etiā ab ecclesiasticis. et in religionibus mortale est. Non. n. infert talis pena nisi p̄ eo q̄ multū esset lesiō iusticie et boni cōis. Idem videtur si sub pena grauiori culpe debita aliqd̄ p̄hibeatur vt in religionib⁹ aliqb⁹. Tercio pōt hoc b̄ti si ordinatio fiat sub tali forma. p̄cipio vel mando in virtute obediētie vel sp̄s sancti. vel sub interminatiōe maledictiōis eterne. vel sub obligatione peccati mortalis. B̄mōi modis vñtur cōmūiter nunc p̄lati cū intendūt p̄cipere subditis aliqd̄ necessario faciendū et ecclia in suis ordinatiōib⁹. In reglā tñ beati **Franci** sci etiā absq̄ tali modo loquēdi b̄ntur multa p̄cepta obligāna ad mortale. vt b̄ntur in cle. Et iuit de paradiso. extra de ver. sig. Sed cum p̄ceptum sit obiectum obediētie s̄m **Lbo.** ubi supra quomocunq̄ innotescat et quibuscunq̄ verbis p̄ceptū sup̄ioris subdito. certitudinalit̄ teneb̄ obedire. al̄ statur virtuti verborū. iuxta illud **Gregorij.** Humane aures talia verba iudicant qualia foris sonant. **xx. q. v.** Hūane ubi dicit glo. q̄ cū nō constet de intellectu legislatoris

vel mandatis non est a verbis recedendum. ut extra
de spon. c. Ex literis. r. ff. de lega. in. l. non aliter. a.
lias aut faciendo contra ordinaciones ecclesie vel plato
rum vel regularum vel statutorum que non sunt precepto
ris. est veniale nisi fieret ex contemptu. Precepta
aut ecclesie contra ad quod omnes obligant sunt plura ut
de obseruatione festorum. de obseruatione ieiuniorum.
de professione semel in anno fienda. de coione etiam
suscipienda. de auditione missae diebus festiuis. de
imitatione excoicatos. de abstinentia ab esu carnis
feria sexta et sabbato in italia. de sumenda eucha
ristia ieiuno stomacho quo ad non infirmos gra
uiter. de cauendo a torneamentis. de non faciendo
aliquid eorum in quibus est lata sententia excoicatiois a iu
re. Ultra ista decem genera sunt quedam alia pre
cepta spectantia ad speciales statos. ut ad clericos
vel religiosos vel coniugatos vel medicos. et de
tempreceptis legis diuine habes supra in prima pre
tensionis. De preceptis ecclesie habes in tractatu de Ac
cidia. quod omittuntur ex negligentia. quod ad acci
diam pertinet. et in ii. de Gula. quo ad preceptum de
ieiunio et abstinentia carnis. De preceptis pertinen
tibus ad statos presbiteros. vel alios. habes in tertia pre
tensionis de illis statibus. Nunc autem agemus. solum de
precepto solutionis decimarum. quod prius diuinitus est
et primis ecclesie. scilicet quod ad quorundam et ex contemptu aliqui
dimittuntur propter malam vitam clericorum.

Capitulum. in. de retentione decimarum ubi agitur
quo et si excusantur non dantes decimas.

Sumite psalmum

Sumite psalmum. et date tympanum psalterium iocun
dum cum cithara. ps. Sic exponit
Gratian. xij. q. i. ecclesias. §. se. Sumite. scilicet
populi psalmum. id est diuina officia que principaliter
sunt de psalmis. Psalmus. n. interpretatur laus
dei. et officium totum est ad laudem dei. Sumite
ergo diuina officia a clericis et date eis tympanum
num. id est psalmum. que idcirco dicuntur tympanum. quod si
cut ad sonum tympani homines corporaliter gaudent
et recreantur. ita per psalmum recreatur corpus et letificatur
in sui sustentatione. Qui n. seminant spiritualia ab
eis debent metere corporalia. et qui altario seruiunt
vivere debent de altario secundum apostolum. i. ad Cor. ix. et
ps. Luc. x. Dignus est operarius mercede sua. et
multa alia testimonia scripture que ibi notat Gra
tianus. et propterea institutum est a deo et ecclesia deci
mas dari in sustentationem ministrorum ecclesie que po
pulis ministrant spiritualia. ut diuina officia et sacra
menta sed ut sint fructifera animabus ista. scilicet psal
mi diuinorum et tympanum decimarum et oblatio
num. sit ibi psalterium. scilicet decacordium. id est obseruatio. et
preceptorum. iuxta illud. In psalterio decem corda
psallite illi. et ista obseruantia preceptorum sit cithara
quod dulcius sonat psalterio. ut dicit glossa. et
significat charitatem. Nihil. n. dulcius charita

te. tunc psalterium est iocundum. id est obseruantia ma
gistrorum que fit in charitate. Et diuina igitur mi
nistranda et temporalia decimarum danda cum obedientia
mandatorum et charitate. Ergo. ii. Decimas et pri
mitias non tardabis domino offerre.

Est autem triplex decima.

Prima decima spiritualis.

Secunda decima temporalis.

Tertia decima substantialis.

Decima spiritualis §. I

que figurabat per decimam materiale est humilatio
seu recognitio omnis sui boni a deo. et defectus sui a
se. Decima est perfectionis signum. quod denari⁹ nume
rus est numerus quedammodo perfectus. quod est primus
limes numerorum. Nam ultra non procedit nisi replican
do preteritos numeros. Nouenari⁹ est numerus imp
fectus. quod non attingit ad decimum. Dare ergo deo deci
mam spiritualiter est quicquid perfectionis in se est deo
attribuere et quicquid defectus est sibi retinere. id est a se
recognoscere secundum illud. Ecce. xij. Perdito tua
ex te israel. tantum in me salus tua. Sed quod facit quod
ait Piero. super Malachiam. Possumus decimas
et primitias sic interpretari. Si quis doctus et eruditus
in lege domini poterit alios erudire non debet sue attribue
re prudentie ingenioque quod possidet. sed gratias agat
primis deo qui cuncta largitur deinde sacerdotibus et
ministis a quibus est eruditus. xxi. q. i. Reuertimini

Decima temporalis §. II.

lis est obseruatio quadragiesime cum debita obserua
tione et deuotione et ieiunio. Cum. n. annus per trece
tos et sexagintaquingies dies voluitur. ieiunando
xxvi. qui sunt a prima dominica quadragiesime usque
ad pascha ieiunabiles. Nam sex dominicis diebus qui
interponuntur non ieiunant. quasi anni decimas deo da
mus. Est. n. xxvi. numerus. x. pars diei anni. hec
Gre. de ps. di. v. Quadragiesima quibus tamen quat
tuor dies priores additi sunt ab ipso Gre. ut co
formemus nos christo in ieiunio qui quadraginta di
ebus ieiunauit. Sed ut perfecte decem decimas habui
spis deus hoc tempore penitus abstinere a vitis. Et si
cut quattuor horis stetit christus in sepulcro seu mor
tuus ita illis diebus sis mortuus sensibus exteriori
bus. id est mortificatus. Et sicut quattuor diebus stetit in
mundo post resurrectionem ad confortandum discipulos
et visitandum. ita illis diebus magis insistas elemos
ynis primorum. Et sicut. iij. ebdomadis stetit in
utero virginis. ita illis diebus vacet deo orationi et pu
ritati. Et sicut quattuor mensibus predicauit in mu
do. ita illis diebus audias predicationes.

Decima substantialis §. III.

tie temporalis est decima perfructuum quos quis
recollegit in terris suis. De quibus dicitur Leu
vi. xxvj. Decime terre siue de frugibus siue de

pomis arboris dñi sunt. et q̄ bñmōi decime s̄i denf
 querit dñs dicens. **Malachie. iij. c. si affigit bō**
 den q̄ vos p̄figitis me et diristis. In quo cōfigi
 mus te. indecimis et p̄mitijs et penuriarōs male
 dicti estis. q. d. q̄ nō dedistis decimas. iō bñistis
 maledictionē penurie. Et subdit. Inferte oēm
 decianōē in horrea mea ut sit cibo i domo mea
 et p̄bare me si nō effudero sup̄ vos catbaractas
 celi etc. Et dicit **Aug. Decime ex debito requirū**
 tur. et qui eas dare noluerint. res alienos inua
 dunt. **vi. q. i. Hoc tñ intelligendū cū requerent**
 ut. i. declaraf. Et **Ymo. dicit q̄ in signū vntuer**
 salis domini q̄li q̄dam tñspeciali dñs sibi deci
 mas referuauit. extra de deci. c. cū non sit. Donit
 aut **Ray. multa mala q̄ p̄ueniūt nō dantibō de**
 cimas. **Uñ Aug. Cū decimas dādo celestia et ter**
 rena possis p̄mereri. p̄ auaricia tua duplici bñ
 dictione fraudaris. Hec est. n. dñi iustissimi p̄ue
 rudo ut si tu illi decimā nō dederis. tu ad decimā
 reuoceris. dabis impio milini qd nō vis dare sa
 cerdoti. **vi. q. i. c. Decime. P̄e Aug. e. q. Nō. n.**
 deus n̄ postulat premiū s̄ honorē et q̄ dignat⁹ ē
 nobis totū dare decimā dignat⁹ a nobis recipere
 nō sibi s̄ nobis. p̄culdubio p̄futurā. Antiq̄ p̄es
 iō oibō copijs abū dabant q̄ decimas dabant. Qd
 nō accipit p̄s accipit fiscus. **vi. q. vii. Maiores**
 Ecōtra remūeratio dantiū decimas s̄m **Ray. ē**
 q̄druplex. i. abūdantia fructuū. sanitas corporis
 remissio p̄ctōz et celeste premiū. De primis dua
 bus dicit **Aug. Si decimā dederis nō solū abū**
 dantiā fructuū. s̄ et sanitatē corpis p̄sequis. **vi.**
q. i. Decime. De alijs duabō dicit in eo. c. Qui
 s̄ sibi premiū cōpare aut indulgentiā p̄ctōz desi
 derat p̄mereri. reddat decimā. et de nouē p̄tib⁹
 studeat elemosynā dare paup̄ibus. Videndūz
 q̄ quid sit decima et qd primitie de q̄bus dēar da
 ri. a quibō p̄sonis et quibō locis. et an excusent⁹ a
 peccato nō dātes vbi nō p̄sueuerunt dari. Nota
 primo **Hiero. sup̄ Ezech. ponere multiplicē de**
 cimā. et bētur extra de deci. c. i. vbi dicit. Decimā
 p̄tem oīm frugū Leuitice tribui p̄p̄s ex lege de
 bebat. Rursus ex ip̄is decimis leuite hoc est in
 ferioz ministroz grad⁹ decimas dabāt sacerdoti
 bus. Et atq̄ et alie decime q̄s vnus q̄sq̄ ex p̄p̄lo is
 rael in suis horreis refuabat ut comederet eas
 cū iret in Hierusalē in templū et in vestibulo tē
 pli sacerdotes et leuitas ad p̄uinum inuitarent
 Erant et alie q̄s paup̄ibō recondebant. At vero
 primitie q̄s de frugibō offerebāt. nō erant specia
 li noīe diffinitē. s̄ offerentiū arbitrio derelictē
 Traditionē q̄ accipim⁹ hebreoz nō lege p̄ceptā
 sed arbitrio m̄grōz inolitā q̄ qui plurimū qua
 dragesimā p̄tembēt sacerdotibō qui minimum
 sexagesimā. Inter quadagesimā aut et sexagesi
 mam licebat qd cūq̄ voluissent offerre hec ille
 Quare aut primitie denf. et quō hoīes ad b̄ tene

ant. **Dicit. be. Tho. se. se. q. lxxvi. arti. iij. Q. q̄**
 deo debem⁹ exhibere id qd p̄cipuū est iō offere
 banf primine in recognitiōez diuini bñficij. s. q̄
 aliquis p̄stet fructus terre a deo recipe. Et da
 bantur ex primis fructibō tanq̄ quid p̄cipuū et
 q̄ sacerdos p̄stuit p̄p̄lo in bis q̄ sunt ad deū. iō
 primitie cedebant in vsum sacerdotū. p̄tinet au
 tem ad ius naturale ut ex rebo sibi datis a deo a
 liquid tribuat ad suū honorē. Sed q̄ talibō p̄so
 nis exhibeant. i. sacerdotibō aut de primis fructi
 bus aut in tanta q̄ntitate hoc fuit in lege veteri
 determinatū. In noua aut lege p̄ determinatio
 nem ecclesie diffinit⁹ ut primitias hoīes soluant
 s̄m consuetudinem patrie et indigentiam mini
 stroz ecclesiarum. **Unde. vi. q. vij. dicitur**
 q̄ decimas et primitias quas iure sacerdotum es
 se sentim⁹ ab omni populo accipere debent. De
 cima autēz propria et vera est decima pars omni
 um bonozum iuste acq̄sitorum deo debita. ex
 tra eo. Tua nobis. **Unde s̄m Ray. dari debent d**
 omnibus fructibus terrarum arborum. ortoz
 nutrimentis animalū. lana. lacte. feno. lignis.
 pis. et ionibus. venationibus affictis pensionibō
 molendinis etiam ad ventū balneis. fullonq̄s.
 metallarq̄s. lapidicinijs. de lucris ex negotijs cō
 secutis et artificijs et ceteris bonis. **vi. q. i. Deci**
me. et q. vij. c. Quicūq̄ recognouerit extra eo. cō
mi sum. et c. Puncios. Et generaliter de oīm lu
cro licito s̄m Hosti. et Tho. Fit aut talis distin
ctio de decimis. q̄ quedam sunt p̄sonales q̄daz
prediales. quedam mixte. Personales sunt que
debentur ex negotiatione et artificio seu sciētia
id est ex lucro acq̄sitiō p̄ sciētiā ut p̄ lecturas
adiocationes. consultationes et huiusmodi. mi
liria. venationes. piscationes. officio regiminis
et huiusmodi. et he p̄sonales dari debent ecclesie
parrochiali seu baptisimali. vbi quis audit diui
na et recipit sacramēta. vi. q. i. Quēti. et iij.
q. i. s. i. et hoc nisi aliud obineat de consuetudie
extra eo. c. i. et extra de deci. c. Ad apostolice. vel mi
si p̄scripte sint. que tamen p̄scriptio p̄ laicis
feri non potest. hoc Ray. Hostien. et Tho. Re
ges tamen et principes personales decimas sol
uent episcopo illius diocesis in qua habent prin
cipale domicilium s̄m Innocen. et possunt dari
personales decime in fine anni. argu. extra de pi
gno. c. et literis. De re etiam donata vel lega
ta notauit. Aug. vi. q. i. Decie. q̄ d̄ dari deci
ma. licet fuerit decimata a legatore vel donatore.
Sed de successione hereditatis paterne fili⁹ nō
tenef si decimata sunt bona a p̄e. sed heres ex ma
neus bñi tenet. De illicite acq̄sitis in casib⁹ vbi
compent restitutio. ut in furto. vsura. iniusto bel
lo et bñmōi. vel vbi de necessitate optet ut fiat ero
gario ut in symonia nō debet dari nec recipi deci
ma p̄sonal. Sed in alijs illicite acq̄sitis. ut per

Capitulū Tertium

turpitudine debet dari si peccatū est oculū non
 aut si est notoriū dō recipi **fm Lxx. Decia** pre
 dialis est que puenit ex ipſis p̄dijis **extra eo. Ad**
aplice. r. c. Pastoralis **fm Hosti.** dñt dari in
 p̄dijis a possidente p̄dia siue iuste siue iniu
 lie possideat. **Et nō solū si possideant p̄dia a ca**
tholico s̄ etiā heretico iudeo vel pagano. ex. eo.
c. De terris. **Et rō hui⁹ ē. qz** dñs rōne p̄diorū
 et c. **De terris etiā si fuissent seminata semie**
furti⁹ et hui⁹. Lxx. Ray. **Si q̄s arborē ex**
clām in silua p̄ter ad locū ubi multo plus va
let fm Inno. soluet decimā ecclie ubi sita ē silua
 deductis expensis q̄s fecit in transferendo. **et dō**
 dari prochie in qua sitū est p̄dijū hui⁹ decima
 p̄dialis. **rv. q. i. Si quis laicus. et. rñ. q. i. s. i. et**
extra eo. Qm. **Et hoc nisi aliud obrineat dō sue**
 tudine et debent dari decime nō deductis expē
 sis nec etiā illis q̄ sunt p̄ fructib⁹ colligendis.
extra eo. c. Cū sint bomies **Debēt qz dari statiz**
 qñ fructus p̄cipiuntur ante q̄ inde sepef cens⁹
 vel tributū et hui⁹. **Si prius fuerit facta di**
 cta separatio dabitur nihilomin⁹ decima integra
extra eo. ca. Tu nobis. **Utrū autē debeant depor**
 tari ad eccliam vel dari in agris et vineis. dicit
 hosti. in hoc standum esse p̄suetudini. **extra d. se**
p̄l. c. Cerificari. **Decima mixta est q̄ de agnis**
 et alijs fetib⁹ animalib⁹ puenit q̄ sunt in pascu
 is prim. n. ista decima puenit a p̄dijis ubi pas
 cunt aialia et sic sunt p̄diales. prima custodia
 psonaz. et sic sunt p̄sonales. p̄terea dicunt mi
 re **Et iste fm Hosti.** dande sunt illi ecclie ubi ē
 consuetudo dandi. **Si nō appareat p̄suetudo**
 dandi si aialia p̄tinue pascunt in prochia eius
 qui ē dñs ip̄oz et qui gerit curā eoz. dari dō p
 prie prochie **Si autē pascuntur in alia prochia**
 diuidi debent inter eccliam ubi pascunt et p̄p̄riā
 et d. t. l. c. **Relatū. S. Lxx. Ray.** dicunt qz
 d. lacte. fetu. et lana debet dari ecclie ubi pascunt
In hui⁹ autē decimis nō tenent dare optia nec
 tenent dare magis vilia. sed mediocria. **rv. q. i.**
c. Decime. **Itē nota qz si pascua p̄ aialib⁹ ānuā**
 nim vendant fm **Inno.** decimā p̄cij soluent illi
 ecclie ubi sunt pascua. **Sz si dñs fundi pariatur**
 gratis pasci bestias in fundo. cū herba quā euel
 lit bestia transeat cū onere suo. **Decime dñs be**
 sic tenebit dare etiā decimā va. **oris herba. ff. de**
usufruct. l. Si usufructus. **Utrū decime p̄nt pre**
 scribi **fm Ideo a laicis nō. ex. d. p̄scrip. c. cam.** **Sz a**
 clericis sic si prochiaz hñt. **ex. d. p̄scrip. c. d. quar**
ta. **Religiosi qz si nō habent prochia ip̄as p̄scri**
 bere nō possunt. qz nec possidere. **rv. q. i. Placu**
it. **Sz si hñt tunc rōne prochie eas p̄scribūt ex**
tra. eo. c. cū contingat. **et. c. cū in tñ.** **Et nota qz**
 q̄a q̄ dicit se p̄scripsisse decimas in alieno ep̄a
 tu optet qz alleget et p̄bet titulum qz ius cōe est
 contra eum nisi tanti ip̄is alleget p̄scriptio cui⁹

p̄trarij memoria nō existat **ex. d. p̄scrip. c. ep̄m li.**
vi. **Item nota qz si p̄suetudo p̄cipiendi decimas**
 fuerit p̄scripta in vno p̄dio alicui⁹ prochie non
 extendit hoc ad aliud p̄dijū qd de nouo colit. **ex.**
eo. c. cū p̄tingat. **Itē qui diu decimas nō soluit. et**
 tunc vult soluere non debet soluere illis q̄ ex so
 la p̄scriptione decimas bacen⁹ p̄ceperūt. **Sz ec**
 desie prochialem fm. **Guil.** **Utrū decime illarū**
 rerū d quib⁹ nō p̄sueuerūt dari antiquit⁹ debeā
 tur illis q̄ eas hñt in feudū. v. eas recuperuerūt
 aut ecclie. **Respondet Ray.** **Uidet qz milites q̄**
 alias decimas recipiūt possint illas petere eo qz
 illis terra illa ab antiquo fuit decimalis. **et vna**
 eadē res nō debet duplici iure censeri. **ex. eo. cū**
in tua. **Uel forte verū in monasterio vel ecclia. se**
 cus in laico q̄ nō dō eas recipe sic nec etiā decias
 noualium. **Utrū p̄sueuerūt qz soluant prochialem**
 ecclie. **Idē Hosti.** **Itē sciendū fm Ray.** **qz si q̄s**
 tenet decimas in feudū. nō p̄ter hoc recipiet de
 cimas noualium. **Sz debēt ecclie prochialem qz hui⁹**
 p̄celliones et priuilegia sūt arranda nō ampliā
 da. **ex. eo. tua.** nisi forte sint religiosi et ex priuile
 gio decias p̄cipiant. qz p̄cipiet etiā noualium. **ex.**
eo. in. c. Et p̄ter el. **Secundo qz si ip̄i religiosi non**
 ex priuilegio decimas alie⁹ ecclie p̄cipiebāt **Sz ex**
 p̄scriptione. tūc decime noualium non eis sed ec
 desie sunt soluende **ex. eo. c. cum contingat.**

In quibus de §. III.

bent dari decime. **fm Ideo qz dñt dari decime ab**
 omnib⁹ laicis. **rv. q. vii. decimas. et ex. eo. c. Et no**
bis. **Item clerici tenent ad decimas nō d ecclis**
 sed de rebo suis. **extra. eo. c. ij.** **Itē religiosi tā ex**
 empti qz non exempti de terris et possessionib⁹
 suis acquisitis et acquiredis tenent integre sol
 uere decimas illis quib⁹ eadem possessiones fue
 rant decimales. **extra eo. c. Statuto. li. vi.** **Itē le**
 proſi tenent ad decimas si tñ sunt cōter viuen
 tes non tenent dōrtis et nutrimentis aialium. v.
 bi etiā intelligunt ferus. **Et oia p̄dicta intel. i. jñ**
 tur de iure cōi. secus si q̄s hz aliqd ex priuilegio
Itē iudei et si ad decimas p̄sonales nō teneant
 qz nō recipiunt diuina nec sunt de ecclia. tñ tenē
 tur ad decimas p̄diales. **ex. eo. c. d. terris.** **Itē fm**
Lxx. se. se. tenent clerici dare decimā pape re q̄
 renti. **Nā in veteri testamento mādauit dñs le**
 uitis recipientib⁹ decimas a p̄lo ip̄os dare decias
 decime sumo sacerdoti. **Natural. ei rō dicitur** v.
 ille qz hz curā d cōi statu. p̄uideat sibi vñ possit
 exequi ea q̄ p̄rinēt ad cōez salutē. **Le nent qz cle**
 rici dare decimā sumo pontifici si erigat. **Itē vē**
 dendo aceruū ante decimarōem. ecclia hz actōez
 in decima contra vtrūqz. **Sz et emptore qz res trā**
 siuit ad eū cū onere decimarū. **ex. eo. c. Pastoral.**
et p̄tra venditorē p̄pter volū eius. et qz hz p̄cium
 rei vendite. **rv. q. ij.** **Donemus.** pōi q̄ petere a q̄

maluerit. sed si recipit ab uno liberatus est alius. Item cum collectis fructibus decime statim debeant dari si non solvantur statim. non petenter solui possunt. et si ante solutionem acerum per furum vel rapinam de area vel arca sublati sunt tenentur rusticus ad dandum decimam. quod fuit in mora et sic periculum spectat ad eum. Sed si non fuit in mora non tenetur. sed agit ecclesia contra actorem. Et similiter non tenetur si sacerdos fuit causa morae.

Qualiter et quā §.v.

do teneant dare boies decimas ex precepto. Dicitur in **1° Thimo. 2° se. 2° q. 1° 1° 1° 1°**. Preceptum de solutione decimarum. primum est morale indicium ratione naturali. primum est iudiciale robur habens ex institutione diuina. Conueniebat etiam cum ceremonialibus quantum ad aliquam significationem. Morale quidem in quantum ratio naturalis dicitur ut his quod diuino cultui ministrabant populi necessaria ministraret. Quis enim militat unusquisque stipendijs suis. ait apostolus. **1^a ad Cor. 9.** Iudiciale est quantum ad determinationem certe partium. scilicet decima que determinatio introducta est ex institutione diuina pertinens ad equalitatem secundum additionem illius populi seruanda. quod tribus leuitica diuinis ministerijs participata possessiones non habebat. et ideo dominus voluit eis dari decimas a populo. Cerimoniale est quantum significat quod quicquid perfectionis est in nobis deo debemus attribuere. imperfectionem vero et defectus nobis referuare. id est a nobis recognoscere. Denarius. n. numerus quia est primus limes numerorum signat perfectionem. et nouenarius defectum et imperfectionem. Est autem hec ratio inter ceremonialia et iudicialia precepta. quod ceremonialia illicitum est suare tempore noue legis et mortiferum. Iudicialia vero et si non obligent ad obseruandum. tamen absque peccato possunt obseruari et ad eorum obseruationem obligantur aliqui si statuantur per legem auctoritate eorum quorum est condere leges. sicut si aliquis princeps statueret. ut qui furatus fuerit ouem reddat per ea quattuor subbiti illius tenentur ad obseruantiam eius. Hinc autem in proposito determinatio quorū. id est decima cum sit iudiciale. proprie stricte. non autem cerimoniale nisi largitione significationis spiritualis per quem modum omnia in figuram pringebant illis. Assumpta est ista determinatio ab ecclesia tempore noue legis per statuto seu lege. ut scilicet non minus populus noue legis prestat ministris noui testamenti quam populus antiquus prestat ministris veteris legis. cum ad maiora teneatur. et nobiliores sint ministri noui testamenti quam veteris ut ostendit apostolus. **1^a ad Cor. 9.** Sic igitur ad solutionem decimarum tenentur boies. primum ex iure naturali. quod semper durat quantum vis ad istud ut ministri ecclesie a populo sustententur. sed non magis per decimas quam per alium modum. primum tenetur ex institutione ecclesie. scilicet quantum ad quorū. id est decimas

nam que in pensatis opportunitatibus temporis et personarum posset aliam partem determinare. vnde est consuetum dari ex precepto tenentur ad eas.

De non danti §.vi.

bus decimas vtrum excusentur a peccato et eo. quod non est consuetum dari in illis partibus vel datur vix centesima et de quibusdam tantum ut frumento et vino non de alijs secundum consuetudinem loci. De decimis personalibus dicunt Ray. et Hosti. in summis suis quod cum sint non de iure diuino sed hominis precepto. Nam leuit. 27. fit tantum mentio de predialibus et consuetudo tollat ius humanum. vel in totum si est generalis. vel in partem si est particularis. dicitur. c. consuetudo. id est non soluente in partem ubi est consuetudo non soluendi. excusantur a culpa. Nam nec sario ille sunt soluende que debentur ex lege diuina. scilicet prediales. vel loci consuetudine approbata. ex. c. In alijs. Idem dicit Hugo cardinalis cuius ius finiam ponit et tenere videtur. Archi. 1° q. 1° et ex. eo. Discretionem. li. vi. De predialibus autem est maior difficultas et contra canonice videntur tenere quod consuetudo non soluendi non excuset a peccato non soluente. Et aliqui assignant istam rationem quia sunt de iure diuino. Sed nulla consuetudo potest tollere vel prevalere iuri diuino. ut patet. viij. per totum ergo et c. Sed ad hoc respondet Job. neapol. in quolibet. iij. q. 1° r. q. 2° videlicet dupliciter potest dici aliquid esse de iure vel de lege diuina. Uno modo stricte per eo quod est de iure naturali et de pertinentibus ad fidem et sic est verum quod consuetudo non potest tollere tale ius diuinum. Sed isto modo accepto. solutio decime non est de iure diuino et naturali. bene sustentatio ministrorum a populo quod potest fieri per redditus beneficiorum et oblationes et alios modos. Alio modo dicitur aliquid de iure diuino largitione. id est per omni eo quod pertinet in scriptura siue sit iudiciale siue cerimoniale siue morale. Et isto modo consuetudo potest tollere aliquod preceptum de lege diuina puta iudiciale quod erat assumptum per statuto ciuitatis vel ecclesie. et sic est in proposito. Vel potest dici si dicatur quod decime sunt de iure diuino et naturali quod exactio seu redditio non est de iure diuino sed ius exigendi et debitum reddendi si petuntur seu ipsa redditio. Et sicut quilibet potest remittere ius suum ita ecclesia fructus decimarum quod facit non petendo. Alij vero assignant istam rationem. quia presumponendo quod solutio decime sit de lege ecclesie tamen legem scriptam non potest tollere consuetudo nisi sit rationabilis et prescripta. ut dicitur. et de consue. c. si. et dicitur rationabilis quam non probat ius sed toleratur a iure. et irrationabilis quam improbat a iure. ut dicit ibi Ber. in glo. et Archi. Sed ista consuetudo non dandi decimas reprobat a iure. Ad hoc potest responderi. quod secundum patet. de archi. sup. c. Statutum in clemente. Cum decretalis aliqua isto modo loquitur infringit

Capitulū Tertium

utiq; p̄suetudinē quo ad illud t̄ps in quo statu
iur. Sed si post edictā decretalē adhuc durer
p̄suetudo in p̄trariū p̄debitū t̄pus infringere p̄
modū p̄suetudo decretalē si papa scit et tolerat
In hoc t̄m sunt varie opinionēs. s. si consuetu
do sequēs possit infringere p̄suetudinē que re
probat p̄suetudinē in p̄trariū. Vide supra d̄ hoc
in prima pte ti. c. de cōsue. dicit aut̄ **Lho. se. se. q.**
lxxv. q. licet eccia possit requirere decimas t̄m
laudabiliter nō requirit eas in locis in quib; si
ne scandalo requiri nō possent p̄ dissuetudines
vel aliā cām. nec t̄m illi qui nō solūt in illis lo
cis sunt in statu dānationis. nisi forte p̄pter ob
stinationē habentes voluntarē nō soluendi etiā
si ab eis peterent. Idē sentit Alexander d̄ ales
in summa. Nō t̄m videt̄ sufficiens requisitio cu
rari ad hoc q̄ teneat reddere ubi nō ē d̄ p̄suetu
dine exigendi. De papa nulli dubiū q̄ ip̄o or
dinate q̄ exigerent ubi nō est p̄suetū tenerent
hoies. S; vtrū ad requisitōes dioecani teneant
dubiū. et iō ad papā tūc recurrēdū et p̄sulendū
Idē Lho. sup. Hen. c. iiii. dicit q̄ ubi nō est cō
suetudo dandi decimas. et clerici habet̄ sufficiens
victū nō tenent̄ hoies p̄ illo loco et tpe dare de
cimas. Sed ubi ē p̄suetudo dandi vel mīltri ec
clesie nō habent̄ sufficienter tenent̄ ad dandū
Idē Lho. in quolibet. sic dicit et meli;. Nulla
p̄suetudo p̄traria soluit hoies ab obligatōe red
dendi decimas q̄ hęc obligatio fundat̄ sup̄ ius di
uinū et ius naturale. vnde semp̄ tenent̄ hoies
reddere decimas si eccia exigit. p̄traria etiā p̄suetu
tudine nō obstante. et in terris in quib; ē p̄sue
tudo q̄ decime soluant̄ ip̄a p̄suetudo q̄si expo
stulat decimas. vñ peccaret q̄ nō redderet. S; i
terris in q̄b; nō est p̄suetudo cōis q̄ decime tenent̄
eccia nō petit videt̄ eccia remittere dū dissimu
lat. et ideo hoies in terris illis nō peccāt decimas
nōdando. Duz. n. esset dicere q̄ oēs hoies ita
licet p̄tū orientaliū q̄ nō dant decimas damna
rent. Et h̄mōi argumentū possum; ab ap̄lo ac
cipere cui cū deberent̄ necessaria victus ab his q̄
bul p̄dicabat t̄m nō accipiebat. nec t̄m peccabant
q̄ ei nō dabant. alioq̄n male egisset cū eis ap̄lus
nō accipiendo. Idē aut̄ ap̄ls nō exigebat q̄d sibi
debebat ne ostendiculū daret euāgelio. Cū nō
bene facerent rectores ecciaz si in terris illis de
cimas exigerent ubi nō est p̄suetudo dari si p̄ba
bilit̄ crederet̄ q̄ ex hoc scandalū oriret̄. Qd̄ at
in aliquib; terris milites exigant decimas hoc nō
est q̄ ip̄i habeant ius exigendi decimas. q̄ cū hoc
sit ius sp̄iale q̄d debet̄ mīltri nō cadit in laicā
p̄sonā. Sed illeres ip̄ales q̄ de iure exiguntur
a clericis. s. fructus deciaz ex cōcessione eccie da
te sunt illis p̄pter q̄dam leuitia facta ab eis ec
clesie. sicut etiā eccia p̄t remittere ipsos fructus
qui dant̄ p̄ decima. nō tamē remittit ius exigen

di decimas. nec tollit debitū reddēdi. **B. Lho. qui**
hec dicit de decimis simpliciter et indistincte si
ue p̄dialib; siue p̄sonalib;. Et huic. s. sine satis
p̄cor. dicit Guil. et Archid. in p̄dialib; et dicit
Jo. an. d̄ quib; scilicet si bene et nō sup̄ficialiter
intelligant̄ et sunt ista. Archid. et sup. c. discretio
ni. ex. de deci. li. vi. ponit̄ ostendit p̄ multa iura et
dicta sanctorū in decretis et decretalib; posita de
ci mas esse debitas ecclesie. Addit t̄m sic. In hoc
dicebat frater Hugo magister in theologia q̄
decime p̄diales debentur ex p̄cepto. sed nisi pe
tantur nō tenent̄ dare sed si petantur et nō sol
uantur ab illis q̄ dñt tūc peccant mortaliter et sic
vident̄ loqui iura de decimis q̄ sunt cogēdi ad
solutionē p̄ censurā ecclesiasticā. et hanc iniam vi
detur sequi. Hosti. in glo. sup. c. a nobis ex. eo. d̄
fu. Quinq; .i. canones. hęc Archid. Jo. vero an.
sup. c. a nobis ex. d̄ deci. et primi vi nouella. p̄
multa p̄ que p̄bat decimas de necessitate soluē
das sic p̄cludit. Quicūq; ḡ monitus nō soluit i
regaliter decimā negari nō potest quin peccet
mortaliter. q̄ transgressor diuine et humane le
gis nec nō et iudici p̄max reperit̄. vñ et ex cōi
cari potest. Et hoc p̄bat. Lodouicus impator iu
bens ne p̄teritū in celis clericorū retineat. s. deci
ma. et dicit sic. Qui dō decimā post t̄mā admo
nitionē et sacerdotū p̄dicationē dare neglexerit
excoicet. vñ in Lombardia de deci. l. vi. Et p̄ hoc
dicunt quidā q̄ in regionib; illis ubi de morte
nō soluit decimā nec p̄dicat nec exigit. nō peccant
mortaliter hoies q̄ nō dāt decimas. quali roma
na eccia videat̄ sup̄ hoc saltē quo ad p̄terita di
spensare ne p̄tingat tantam multitudinē in hac
cā damnari. ar. j. e. c. In aliquib; et in eo q̄d legi
tur. de p̄se. eccle. c. aqua. et d̄ de. ex. vi. interdic.
mini. c. si celebrat. Alij vero dicunt q̄ cū ad solu
tionē decime ex p̄cepto quilibet sic obligat̄. sem
per peccat nō soluēs ar. extra eo. Et transmissa.
et semp̄ ē in mora sicut iur. Et hęc opinio videt̄
p̄m rigorē iuris p̄ferenda. prima t̄m benignior et
efficacior est. Et ideo ad vitandū alaz piculū ex
presse est appellandū ar. supra de ap. c. si. Aliud
aut̄ p̄ certo teneas q̄ quantūcūq; clerici delin
quāt vñ decimis abutant̄. nunq̄ in h̄nt d̄ hoc lai
ci disputare. nec dñt p̄pter hoc decimas detinere vñ
infra. eo. c. Tua nobis. hęc ibi. et sic videt̄ p̄cor.
cū Lho. Jo. vero. Heapo. in. in. q̄ quolibet. q̄. r̄.
sic dicit q̄ p̄ceptū de decimis dandis non obli
gat q̄ sit de iure nature vel de iure scripto i no
ua lege vel in veteri quantū ad decalogū et mo
ralia sed in quantū vel iudiciale vel ceremoniali
le. Et q̄ h̄mōi iudicialia vel ceremonialia tran
sierūt nō obligant. Cū Aug. dicit in q̄dā p̄mōe
q̄ sabbata obseruare. et decimas dare. et circūci
sionem facere. et h̄mōi unpfecta erant transie
runtq; omnia et p̄fecta sunt. Sed obligat hoc

Titulus. Quartus

preceptum de decimis qd e de iure positiuo pa-
pe qui preest toti eccie cuius est statuere maxie
italia q vident ad cultu dei ordinata. et ad suste-
ratione eoz q vacat diuino cultui. qd preest qda
psonantia et noui et veteris testameti. statuit. ut
ratatio veteris testamenti de decimis seruaretur
etiā in nouo q posset etiā statuere si eivideretur
pprter aliquā cāz rōnabile qd pl⁹ v⁹ min⁹ dare.
et tale statutū oēs obligaret. Cōsuetudo autē nō
dandi decias in aliqb⁹ terris qdū tolerat ab il-
lis qui presunt eccie. et maxie a papa ppter cui⁹
statutū oēs obligat excusat qdū ad hoc qdū
nō petunt pnt licite tenere. si peterentur mari-
me dōsensu pape in talib⁹ terris oēs tenerent
dare. hoc ei esset iam āpli⁹ hāc cōsuetudinē nō to-
lerare seu approbare sed destruere. U⁹ sicut le-
gē abrogatā p p⁹trariā legē si legislator reuocat
oēs obligaret. renouata sic cōsuetudine pōt de-
struere nō tolerando. et oēs ad sui statuti obfua-
tiam obligaret. cui statuto videtur derogari per
p⁹trariā cōsuetudinē qdū fuerit tolerata. et qua
si p⁹sequēs approbata. U⁹ aut dicit qū nlla de-
cima soluit videt qdū dñi p⁹diōz breui manu sol-
uerint eccie decias. et qd eis deinceps eccia redo-
nauerit. Inno. aut multū rigide incedit in ista
materia dicens q in eo q decime nō soluit. vel
minus plene reddunt nulla cōsuetudo valet v⁹
excusat a pctō. In. d. bu. dicit q canonista nō est
bonus determinator in ista materia sed theolo-
gus cui⁹ scia est ius diuinū. vñ cū sint decie de
iure diuino et ad theologos magis spectet decla-
ratio et determinatio dubioz circa ius diuinū qd
ad canonistas. videt qd theologis sit standū i ma-
teria decimarū magis qd canonistis. Dicit etia
q cū fuerit p⁹cellus i p⁹e plurib⁹ p⁹bis et famosis
viris mgtis in theologia nulla ē sibi facta p⁹cia
de solutione deciarū. i p⁹e tñ videt tenere qd sint
soluende. S; nora q in hoc oēs p⁹cor. qd vbi est
cōsuetudo dandi. oīno bōies tenent ad dandum
et debet eis fieri p⁹cia. Dicit tñ Docti. qd p⁹posi-
tio inter psonā ecclasticā et laicos sup aliqua p⁹-
te decime seu quota dōsensu p⁹lati supioris va-
let Ray etia dicit q si qd retinuerit decimas lō-
go tempore. et nūc veniens ad p⁹ntiam petat sibi
remitti qd alias op⁹reret eū mendicare. sacerdos
si videt ipm p⁹ritū et p⁹ces eius inuiti veritati.
debet sibi remittere tanq⁹ paup⁹ cū hoc eidē po-
stea dare deberet. vñ q. i. qm. U⁹ addit qd etia
si ē diues potest in totū vel in p⁹ez dimittere et
quo vult in posterū abstinere. Si qd aut velit
simpliciter intelligere Cle. illā. s. qd teneant p⁹fel-
sores facere p⁹ciaz p⁹fitentib⁹ etiā si in hoc nō fu-
erint requisiti qd hoc alij doc. nūc dicūt. tūc
videt sufficere qd faciat p⁹ciam p istū modū. s. qd
si exigerent sint pari dare ad mandatū eccie. alio
v⁹ dictū est nō essent in statu salutis. qd p⁹temp

nerent p⁹ceptū eccie. vbi est cōsuetū dare d⁹ toto
facere p⁹ciam ut dent. vbi vero d⁹ aliqua quora
et pua p⁹uenit dari. illā d⁹et. Nec tñ videt qd
p⁹porteat facere cōscia nūc p⁹ncipalib⁹ domus
Nam filij familias serui et bñdō dare nō pnt.

Capitulum quartum de iactantia.

Iactantia secundū

I Grego. est filia inaniglorie et p⁹fic
describi qd est virtū quo quis se ver-
bis extollit sup illud quod est vel qd bōies op⁹-
nātur de eo. Virtuti veritatis opponit p⁹m spēs
actus. qd cōter in ea reperit falsitas. S; p⁹m cām
suā ex qua et si nō semp tñ ut frequenter accidit
p⁹trariā humilitati. Nā pcedit iactantia ex sup-
bia sicut a cā interi⁹ moriua et ipellente. Ex hoc
etia qd aliquis p⁹ arrogantiā interi⁹ supra se eleua-
tur. sequit⁹ plerūq⁹ qd exteri⁹ maiora qdā d⁹ se ia-
cet. h; aliquādo ex vanitate quadā non ex arro-
gantia ad iactantiā pcedit. et ex illa vanitate de-
lectat qd talis est p⁹m habitū et iō arrogantiā p⁹-
quā aliquis supra seipm extollit est spēs super-
bie. nō tñ idem iactantie est sed ut frequenter cā
eius. Et ppter hoc Grego. ponit iactantiā ternā
spēm sup⁹ie. Plerūq⁹ pcedit iactantia ab inas-
nigloria sicut a cā fualī. inquantū. i. iactator
intendit qd per suā iactantiā gloriā p⁹sequat. Et
ideo p⁹m Grego. dicit oriri ex inanigloria et esse
filiā eius p⁹m rōnem finis. Prohibet autē hanc
dñs dicens. Ecclē. vi. Non te extollas in cogita-
tione aie tue. vñ i dicit glo. iactantiā et supbiā
p⁹biber. Hanc ut vitiosam puniendā a dño oñ-
dit ps. dicens. ps. xi. Disperdet dñs vniuersa
labia dolosa et linguā magniloquā. qui dixerūt
linguā nostrā magnificabim⁹. labia nostra a no-
bis sunt qd nos ter dñs est. Ubi pōt notari tri-
plex iactantia.

Primo iactantia p ironieatē. ibi Disperdet do-
minus vniuersa labia dolosa et linguā magnilo-
quam.

Secundo iactantia p vanitatem. ibi qui dixe-
runt. linguam nostrā magnificabimus.

Tertio iactantia ppter falsitatem. ibi iacta-
tio a nobis sunt. quis noster dñs est.

Quātum ad pri. §. I.

Sciendū qd cū aliquis dicit d⁹ se aliquos
defectus quos in se non esse cognoscit et cū hoc
facit ut inde reputetur humilis. sic laudet. vñ
portat vestes multum abiectas. vel faciem pal-
lidam querit ea intentione ut reputetur mori-
ficatus et contemptor mundi ibi est iactantia et
aliud etiam viciū quod dicitur ironia scdm
Tho. se. se. q. cxiij. arti. ij. tñ scdm diuersa. Iactā-
tia quidem in quantū per exteriora in redit offe-
dere virtutē in se quāz nō h; Ironia dō i qdū

offendit defectū exterius quē in se nō recogno-
scit. Unde d' b'mōi dicit p's. **Mat. vi.** Extermi-
nant n. facies suas. i. et terminos naturales ap-
tant facies suas herbis v' quibusdā alijs lotio-
nibus vel vncionibus vt appareant pallidi. vt ap-
pareant hōibus ieiunātes. et sic reputent absti-
nentes. Et p'bus dicit q' sup'abundantia et val-
de defectus iactantia est q'n. i. fit ad istū finē vñ
d' Aug. legi' q' nec nimis p'ciosas vestes volebat
deferre nec nimis abiectas q' in vtroq' aliquā
do hōes querūt gloriā suā. q'd p'inet ad ironi-
cam iactantiam. Quantū ad secundū. vt puer.
xxij. dicitur d' ironico. Cū submittit vocē suā. i.
q'p'iam dicendo de se filia ne credideris ei. Se-
p'te. n. nequitie sunt in corde illi. puer. xvi. i.
plena nequitia. Sed de his dicit p's. in p'dicta
auēre. Disperdet dñs. i. p' diuersos modos p'dz
eternaliter. i. sp'ialiter. et aliqñ t'paliter. vñ
uersa labia dolosa. qui. i. in verbis suis vñf do-
lo dicentes defectus d' se q's nō recognoscūt i se
ad decipiendū audientes vt sic eliment eos hu-
miles. vñ subdit linguā magniloquā. Lingua
em' oris et si fit hūilis tñ lingua cordis ē magna
q' magnificari intendit. Notandū tñ q' dicere
de se viliā v' oñdere actus vel miora seu defectuo-
sa pōt fieri tripliciter fm **1°**. se. se. q. xiiij. art. 1.
Vno mō salua veritate dñ. i. q's maiora que sūt
in se recitet. et quedā minora seu defectuosa d' se
p'ferat q' tñ in se esse recognoscit. Et hoc nō p'inz
ad vñtū ironie. nec est peccatū fm gen' sūt nisi
p' corruptionē alic' circūstantie puta talia dicē
do p'lonis infirmis. vñ illi scandalizarent. alias
laudabiliter fieri pōt. Sicut apl's Paul' vocat
se minimū ap'loz et p'secutorē se fuisse eccie. i. **Co-
rinth. xv.** Et vir cū quo est deus. et qui p'fortat'
est a dño dicit stultissim' sū viroz. et sapia hōim
nō est meū vt dicit puer. xxi. Nec tñ vñtū iro-
nie p'mittit q' loquit' fm reputatōez mūdanoz
qui estimāt stultitiā mūdanoz em' hēre q' mūdi
sapia q'rit. v' loquit' de sapia q' rōne acquiritur
nō d' ea q' diuina inspiratione habet. Amos p'
p'beta negando se esse p'beta dicens. **Nō sum
p'beta. c. viij.** nō peccauit. q' nō erat d' origine
p'beta. v' vt dicit Grego. q' cognouit tūc ac-
tualiter nō habere spūm p'betie. Sic et beatus
Franciscus sine ironia appellabat se maximum
peccatorē certa p'sideratione et respectu. Scōo
modo pōt aliq's dicere minora d' se et vilia q' tñ
in se nō recognoscit. aut cū negat aliqd boni d' se
q'd in se esse cognoscit et hoc p'inet p'rie ad iro-
niam q' est sp'eale p'ctūm. et p'ariū veritati p' de-
fectū. et iō euitandū. Et d' his dicit p'bs in quar-
to ethi. q' q'dam miora de se dicit fugientes tu-
midū. i. elationem. sed nō p'pter hoc excusant a
p'ctō si mentiunt' q' nō d' sic vitari vñtū p'ctūm.
q' p'mittat p' hoc aliud. Vñ Aug. sup' **Iob.** Nō

ita caueatur arrogantia vt veritas relinquatur
xxij. q. ij. nō ita. Et Grego. Incauti sūt hūiles q'
mendatio se illaqueant. q. ea. Incauti. Et tale
p'ctūm min' ē graue. i. ironia q' iactantia. Vñ
p'bs dicit in q'rto ethi. q' ironies et minus dicen-
tes gratiores sūt fm mores. i. q' iactantes. Ter-
tio mō dicit q's miora d' se que nō recognoscit v'
tendens inde magis p'medari. Et talis ironia ē
mixta cū iactantiā. Et fm p'bm ē grauius iactā-
tia. Et d' hac dicit **Eccle. xij.** Est qui nequiter se
humiliat. et interiora ei' plena sunt dolo. Sed
disperdet dñs vñuersa labia dolosa. Vñc et Ca-
to. Nec te collaudes nec te culpaueris ipe. Hoc
faciunt stulti quos gloria v'rat inanis.

Iactantia secū .§. II.

da est p' vanitatē. i. cū aliquis dicit de se lauda-
bilia ex quadā loquacitate v' leuitate mentis si-
ne aliq' necessitate vel vtilitate. q'd fieri nō d' iu-
sta illud puer. xxij. Laudet te alienus iet nō os
tuū. Et Sen. Laus in p'prio ore sordescit. Vbi
aduertendū q' triplici ex cā pōt q's laudare seip-
sum. Vno mō sui iusta vtilitate cū. i. q's ē tribu-
lationibus circūdatus vel calūniatus seu despe-
ratōe temptatus p'pter q'd recogitat bona facta
vel corā alijs refert ad sui aiatiōē et p'fortatōez
Sicut **Iob** sanctus cū ēēt flagellat' multipli-
citer. et visitatus ab amicis argueret de vita sua
p'terita tanq' nō v're s' simulate deo deseruisset
se corā eis laudauit dicens. Oculi sui ceco et
pes claudō. Pater erā paup' et cām quā nescie-
bam diligentissimē inuestigabā. **Iob. xxiij.** et mlt'
alia similia in. c. se. vñ Baldach falsum dixit
arguens cū d' iactantia p'pter istas sui p'medatō-
nes dicens. vsq' ad quē finē verba iactabis. Et
ezechias rex iuda cū sibi dictū fuit p' **Isaiam** ex-
p'te dñi q' moreret' et nō viueret. p'p'ci' d' p'ctis
dixit. Recordare dñe qūo ambulauerim corā te
in veritate et q'd bonū ē in p'spectu tuo feci. **Isa.
xxxvij.** Et idcirco fecit fm Grego. in moral. ne
in ipso imenso dolore quē habebat de peccatis
desperaret. sed p'fortaret fidutiā op'z bonoz p're-
ritoz. Si quis etiā se laudaret nō deficiendo a
veritate vt euitaret aliqd periculū v' malū. sicut
fecit Paul' cū se ciuē romanū eē manifestauit
p'pter q'd fuit dimissus liber qui tenebat' capti-
uus. vt habet **Act. xvi.** laudabiliter faceret. Se-
cundo mō p'imi charitate vt cū quis hēat alijs
p'dicare vel dirigere aliqua laudat de se. et nar-
rat mirabilia v' audientes imitent' se v' doctri-
na eius efficacius recipiat. Et hoc laudabiliter
fit. sicut fecit apl's Paulus ad **Corin.** scribens
in secunda epla. Cū. n. pseudo apli. i. p'dicatores
post recessum Pauli ab eis q's ad fidē traxerat
ipsis p'dicarent et Pauli famā et auctoritatē scie-
et sanctitatis quesissent suppressere v' ininuere

ut ab eis contemptibilis haberetur. **Paulus** charitate et zelo salutis illorum ductus ut vitarent illos qui errores disseminabant. et questus inde querebant et sue doctrine verissime inhereretur. mirabilia et multum laudabilia de se refert. ubi post laudem de genere suo. quod de semine **Abrahe** et **Israelita** se commendat de misterio christi dicens. **Mysterium christi** sunt. et ego ut minus sapiens dicam. secundum apparitionem plus ego. secundum summum. Quanto quis plus se laudat tanto videtur minus sapiens. quod verum esset si sine causa rationabili faceret. Et ostendit quomodo fuerit fidelis et magnus servus christi ex duobus. scilicet ex multis et magnis laboribus habitis pro christo quod ibi explanat. et ex magnis revelationibus divinis tibi sibi factis. quod raptus ad tertium celum ad videndum deum. ii. ad Corin. xi. et xij. c. et i. Cor. i. Per omnia oculo placeo. scilicet in licinis querens non quod mihi utile est. sed quod aliorum factus sum iudeis tanquam iudeus his qui sine lege sunt tanquam sine lege essem etc. Tercio modo fit hoc cum defectuositate siue vera dicant se laudando siue falsa ut cum morientur ad hoc ex cupiditate vel ex vana gloria vel ex vanitate. et hoc pertinet ad vitium iactantiae. et unde et **Paulus** dicit in quarto ethicorum quod iactator fingit de se maiora existens quam quibus nullius gratia. id est ex vanitate. quandoque gratia honoris et glorie. quibusque gratia argenti. Ibi etiam dicit quod aliqui iactant se ipsos propter lucrum. qui de seipsis fingunt ea ex quibus possint lucrari. putantque sint medicus vel sapientes vel divini. **Paulus** autem medicus narraret solennes curas infirmorum per eum factas. et doctor. disputationes et lecturas in quibus promeratus fuit de scientia sua. et artifex artificata ab eo. ut inde lucraretur dicendo veritatem et non derogando alijs illius conditionis. in se nullum peccatum videtur. **Sed** promuniter excedit plus dicentes quam sit rei veritas. et cum aliorum depressione. et hoc semper est peccatum. Un. puer. xvij. d. Qui se iactat et dilatat. extendendo suas laudes iurgia excitat. Nam audientes cum ex hoc videant eis diuini honoris suum contra illum insurgunt et vilificant de iactantia docentis vel predicantis. **Ambrosius** etiam super Beati immaculati. dicit. Ultimum animi est in dignis secreta vulgare quod sit vel loquacitate incauta. dum sine iudicio volat irremovibile verbum in. vel adulatione ut ei placeat cui secreta revelat. vel iactatione scientia ut plura scire videatur. vi. liij. s. fi. De his ergo iactatoribus dicit **Paulus**. Qui dixerunt in facto. lingua nostram magnificabimus. flaudando irrationabiliter opera nostra. Unde **Gregorius** dicit ibi quod notatur iactantia et superbia ex quo homo magna loquitur de se. **Gallus** nam cum fecit ovum non cessat clamare donec propter dicitur quod ovum fecerit sicque ovum perdit. Sic dominus disperdet hos per diversos modos. perdet confunden do aliquem in vita hac. et puniendo in alia.

Tercia iactantia est §. iii

propter falsitatem ut cum aliquis laudat se de eo quod non est in se. unde et **Paulus** dicit quod peritiam veritatis. Et dicit **Paulus** Per. xlvij. Sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius. **Paulus** ab ego scio ait dicit. et iactantiam eius. et quod non sit iuxta eam virtus eius. id est. tam virtuosus et potens sicut se dicit et hoc proprie sonat iactantia. Dicit etiam a iacio iacis. **Quae**. n. quis vult longe a se ponere in altum elevari et extollit. Et si aliquis proprie tunc se iactat quoniam de se supra se aliquid dicit. Et quoniam etiam ad iactantiam pertinet quod aliquis dicat de se vel facit unde ostendit plus de se quam opinetur de eo. quod apud plus refugit dicens. **Paulus** autem ne quis me existimet supra id quod videt in me. aur audit aliquid ex me. ii. ad Cor. in. xij. tamen magis proprie iactantia est cum offert se supra id quod est in se. et sic opponitur veritati per excessum. **Paulus** Th. se. q. cxi. arti. i. Unde et iudei dicebant christo. Tu de te ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est verum. **Iob. viij. q. v.** quia te iactas. contra iactatores dicit mediator. christus tamen veritatem dicebat et nobis necessaria. **Est** autem tunc mortale secundum ipsum **Thomas** tripliciter. Uno modo ex se inquantum contrariatur veritati cum. scilicet illud de quo quis medaci ose se iactat est contra gloriam dei autem cum iniuria et contumelia primi. sicut ille de quo dicit **Ezechiel**. xviij. Elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum. Et **phariseus** qui se iactabat non esse sicut alij homines iniusti etc. addens contumeliam publicani. **Luc. xviij.** Et similiter cum quis se iactat de aliquo criminali. quod non fecit estimans inde haberi profitueno. **Sed** etiam verum dicendo non excusaretur a mortali propter approbationem mali et scandalum primi. sicut illi de quibus dicit **Isa. iij.** Peccatum suum quasi sodoma predicaverunt nec absciderunt. **Secundo** est mortale ex fine cum. scilicet quis iactat se ut inde possit decipere. primum et notabiliter ledere spiritualiter vel temporaliter. Unde et **Paulus** dicit in quarto ethicorum quod turpius est qui se iactat causa lucris quam qui se iactat causa glorie vel honoris. **Est**. n. ibi medaciū periculosum ex quo interdit damnum primi. **Sic** ut si quis se iactaret esse magnū medicū vel advocatū et magna fecisset. quod tamen falsum est ut inde ponat se homines in manibus suis cum damno et periculo eorum. **Perretani** etiam qui se iactant de multis indulgentiis et alijs que falsa sunt et predicatorum et confessorum et divinatricum ut inde obtineant temporalia vel inducant ad mala confidentes de illorum bonitate nulli dubium quin mortaliter peccent. **Tercio** iactantia potest considerari per respectum ad causam unde aliquando procedit. scilicet superbia que superbia si mortale sit erit et ipsa iactantia mortale. ut cum quis scientiam suam industriam et virtutes libertate sibi attribuit et non deo iactat seu laudat se de huiusmodi

hoc tamen difficile cognoscere. et de eis loquitur
ps. cur dicit in persona iactatorum. La dia nostra a
nobis sunt. Magna iactantia cum supbia est ista lo
cutione. ut. saliquis dicat labia. i. locutione sua et
doctrina a se esse et non a deo a quo est omne donum
optimi. unde talis per effectum persequenter dicit in cor
de quis noster dominus est. q. d. nullus. sed nos ipsi
habemus in parte nostra. q. d. in falsissimum est. q. d.
ois sapientia a domino deo est. Cum in inferno dicunt
miseri iactatores quid nobis profuit supbia nostra
et iactantia diuinitas. Ecce oia transierunt quasi
umbra. **Ps. v. 3.** disperdet dominus hos. In alijs
casibus iactantia contra est veniale. Et hoc etiam do
minus grauius punit. Unde narrat Greg. in li.
dialogorum de quodam sancto viro qui cum visitasset
quoddam monasterium monialium quendam puerum
demoniacum ibi inuenisset qui molestus erat in mo
nasterio propter hoc. Et cum ductus esset ad domum
sancti viri qui pererat quibusdam. liberatus est a de
mone meritis et precibus sancti viri. Sed cum super
hoc incaute se iactasset dicens diabolus non habuisse
partem in pueri cum fuit cum seruis dei. sed monia
les non timebat immedie. rursus puer arreptus
est a diabolo et vexabatur. pendens vir dei pecca
tum suum iactantie multum dolens. dixit socijs qui non
comederent quousque dominus lacrimis et precibus eo
rum illum liberaret. q. d. factum est. Legit etiam in vi
tasparum quod abbat Hippolito sanctissimus in vite i
heremo quiescenti. vox de celo veniens dixit. Ap
polloni per te perda sapientia sapientium in egypto. et oim
cultura demonum subruet. Et ille ait. Aufer a me
iactantiam. donec ne forte elatus super fratres meos
cada ab oibus bonis et dixit ei vox. Mitte manus
tuas ad reuices. et quod comprehendis constringe et sub
arena subruet. Et continuo apposita manu ad cer
uicem apprehendit ethiopem paruulum clamantem
et dicentem. Ego sum demon et vox ad eum. Per
ge quousque volueris securus.

Iactantia quam. §. III.

uis in verbis cuius consistat. tamen etiam in opibus repe
ritur quibus quis querit ostentare quod est. vel ultra
id quod est se statu suum. puta cum sit multum pauper
vult preciosis vestibus et alijs pompis ut diues
videatur vel etiam si diues esset vult illud manifestari
sine causa rationabili. Et cum tali iactantia percurrunt plu
ra alia vitia aliqui. ut supbia. inanis gloria. me
dium. prodigalitas. et homini. Unde de rege Assue
ro dicitur quod fecit grande prauum propter ostentationem diuinitas
iactantie sue. Et ad hoc potest induci illud ps.
xlviij. Ne timearis cum diues factus fuerit ho
mo. et cum multiplicata fuerit gloria domus eius.
cum cum interierit non sumet oia. nec descendet cum
eo gloria domus eius. Ubi tria nota.
Primo quod ex abundantia reproborum non debet quis
desistere. i. ibi. Ne timearis.

Secundo quod in iactantia opum exteriorum non valet i
morari. ibi. Cum multiplicata fuerit gloria domus eius.
Tertio quod ex vberantia predictorum habet perpetu
aliter cruciari. ibi. Nec descendet cum eo gloria do
mus eius.

Quantum ad pri. §. v.

multum Sciendum quod quis persternit. i. timet videns alius
quod malum vitelcere et prosperari. potest hoc procedere
quod considerat quod ille potest ei nocere. sed timere non debet
si dominum secum habeat per gratiam. **Ps. xvi.** Dominus illu
minatio mea et salus mea quem timebo. Dominus pre
tor vite mee a quo trepidabo. q. d. a nullo. Do
ne me iuxta te et cuius vis manus pugnet contra
me inquit **Job. xviij.** Dicit **Isidorus** de summo
bono. Secundum catholicam fidem nec nature dei no
cere quisque potest. nec natura dei iniuste nocere cui
quod potest nec noceri quicquam iniuste patitur. quoniam quod
nocet aut a plus recipiet hoc quod nocuit. **xi. q. iij.**
Secundum Ne timeas quod ait ps. Cum diues factus fue
rit homo. ut. si tibi noceat. Quod si boni emulatores fu
eritis. i. seruatores legis. quod vobis nocebit inquit
Petrus in prima cano. q. d. nullus. Dominum aut
ipsum Iesum time et sanctificate in cordibus vest
stris. et si quis corpori noceret nostrum spiritum quoniam
mo quod nocet corpori inuadit spiritum aut **Amb.** Sed nec
corpori quisque nocere valet nisi volente deo. Alii
quoniam vero videns quod malos vitelcere et prosperari
persternat et timet ne forte videns se ipsum tribulari
et pauprate et alijs miserijs affici despiciatur a deo
et non curet de eo. et sicut in presentia ita in futuro in
miseria se reperiatur. et contra deus gratum habeat il
lum diuitem malum et acceptum. et propterea prosperetur
hic in futuro. Et in homini sic vacillantis et ti
mentis persona inquit ps. Ecce ipsi perdores et ba
bundantes in seculo obtinuerunt diuitias et di
xi. Ergo sine causa iustificavi cor meum. i. sine vili
tate cor meum mundum tenui. et laui inter inno
centes manus meas. i. persterni me ab operibus
inmundis peccatorum sicut innocentes. et tamen fui fla
gellatus tota die. i. diuersis tribulationibus percus
sus a deo in die gracie et castigatio mea in matu
ritate. i. in nocte culpe cum incidi fui punitus. sed
si dicebam narrabo sic estimans iustos non recte
tractari a deo. ecce nationem filiorum tuorum reprobaui.
Dicit. n. puer. iij. Flagellat dominus omnem filium quem
recipit quem diligit dominus castigat. Et **Alpo. iij.** Ego
quos amo arguo et castigo. **Ad Hebre. xij.** Quod
si extra disciplinam estis cuius principes facti sunt
omnes sancti. ergo adulteri et non filij estis. i. legi
timi. Non semper osculatur pater filium aut **Amb.** sed
aliqui castigat cum ergo castigat quod diligitur tunc cir
ca eum pietas exercetur. Dabit. n. amor plagas su
as que dulciores sunt cum inferunt amare. **v. q.**
v. non semper. Difficile imo impossibile est. ait **Die.**
ut presentibus quod et futuris fruatur bonis. et de dei

chis trāseat ad delicias ut i vtroq; sit seclo glori⁹
hic iplere pērez. illic mentē estimabā q̄ ut p̄gno
scerem vere. s. veritatē reputās eos felices q̄ ba
bundant t̄palibz. et si sint mali et infelices q̄ his
carent sed hic labor ē ante me. s. ad cognoscendū
quousq; intrē in sanctuariū dei. i. in secretū iu
ste et diuine dispensationis et retributionis. et
intelligam in nouissimis eoz. s. in morte. subito
enī defecerunt et perierunt p̄pter iniquitatē suā
Ergo ne timueris cū diues factus fuerit homo
s. te a deo derelictum. et tui curam nō habere p̄
eo q̄ non habes illam habundantiam ut diues

Quantū ad secun. §. VI

dū debet quis abstinere a pōpis mūdi in quibz
supbia et vana gloria reperit et iactantia quedam
nā iste pōpe cito deficiūt et ad penas ducūt eter
nas Unde in inferno positi ipi reprobi dicunt
Quid nobis p̄fuit supbia nostra et iactantia di
uitiarū. i. diuerse pōpe quibz iactāter ostendim⁹
magnas habere diuitias. Ecce oīa trāsierūt sicut
vmbra. Sap. v. p̄pterea dicit ps. Cū multipli
cata fuerit gloria dom⁹ ei⁹. qm̄ cū interierit nō
sumet oīa. i. aliquid ex omnibz suis pōpis. neq;
descendet cū eo gloria eius. Descendet siquidem
talis nō ascendet ad celū quo sancti ascendant.
sed descendet in infernū nō cū gloria sed cū sum
ma ignominia. Sed sīl' oīdas quō multiplicat
diues iniqu⁹ gloriā dom⁹ sue et quō descendet p̄ hoc
ad infernū cū ignominia. Multiplicat gloriā
dom⁹ sue primo in lectis. Nā facit multū spaci
osa vel p̄ciosa v̄pote intarsata et bñ polita de
liriosa nimis cū ornamentis varijs et culticis
mollior et lintheaminibz bñis et recharia
tis. Sed ut dicit Amos. vi. Ele vobis qui dor
minis in lectis eburneis. et in stratis vestris Ele
importat maledictionē eternā. Quale autē lectū
habeant in alia vita aut fulcimentū p̄lecto eis
in inferno pato. dicit Is. xiiij. Detracta ē ad i
feros supbia tua cōcidit cadauer tuū. subter te
sternēs tineā. et operimentū tuū erūt vermes. Erit
ergo p̄ culcitra tineā. et p̄ cooptorio vermes. gl.
ibi. Qui p̄t palia auro gēmisq; distincta ha
bebant satis moleste sustinebūt supbi bñ lectū
Et qui sustinere nō p̄t q̄ in lecto eoz sit vnus
pules v̄l pedicul⁹ qm̄ i lectis eoz erūt tinee sub
eis et vermes sup̄ eos quid faciēt. Et ut dicit Is.
vlti. Cernis eoz nō moriet. Quia igit cū mul
tiplicata fuerit gloria dom⁹ eius in lectis diuer
sis ornamentis et pompis in quibz nō ē nisi q̄
dā iactantia. nō descendet cū eo gloria eius sed
ignominia. et ideo vitanda ex hac cōsideratōe le
cti quē cito habebit in morte. Eccl. i. Cū morie
tur bō hereditabit serpētes et vermes. Scōo p̄si
deratione lecti dñi Iesu xpi. Aug. Lectū autē su
um dimisit p̄p̄s discipul⁹ suis. quicūq; vult cū

illo descere in celo. in illo iaceat lecto. Quia
in cruce si vult crucifixum placatū videre Cru
cē aut intelligo totā vitā eius cruciatū. plenam
Itē Ber. Circūire possūz celū terrā mare et oīa
que in eis sunt. et nō inuenio te nisi in cruce o
bone Iesu. Ibi iaces. ibi cubas. ibi dormis in
meridie. Tertio quiescendo in lecto p̄scē q̄ mū
dificat lachrymis p̄p̄tionis iuxta illud ps. vi
Lauro p̄ singulos noctes lectū meū. et tunc eri
am efficit floridus s̄m illud Can. i. Lectul⁹ no
ster floridus. Exemplū in vitas p̄p̄s p̄dicatoz d
illo scolari diuite et mūdano quē visitans i do
mo sua subp̄ior puenit. Bononiensis. vbi hoc
p̄git p̄p̄triora suus cū vidisset in camera sua
pompā lecti sui. et alias suas delicias. post locu
tionē mūnū de sacris patrie eoz. qz ille scolaz
pactū exigerat ab eo p̄ius ne subp̄ior viceret si
bi aliquid de deo timens de p̄uersione sua qd̄
ille p̄miserat nisi tñ duo verba in recessu. De
mū volens recedere ait. Scitis qd̄ scriptū ē de
his q̄ volūt gaudere in hoc mūdo et bñōi pom
pas in lectis et alijs querere. Rēdit ille. Quid
ait id qd̄ dixit. Ista p̄p̄tera. s. Subter te sternēs
tinea. et operimentū tuū erūt vermes post recedē
sum bñōi ita imp̄sum est verbū illud in mēte
eius de tali duritia lecti infernalis q̄ nūq; potu
it quiescere quousq; religionē in grell⁹ est. Se
cundū multiplicat gloriā dom⁹ sue in equitatu
ris tenendo plures equos non necessarios pul
chros ad pascendū oculos aspirientū et orna
tos varijs modis. Sed si hoc p̄hibēt fuit a do
mino regi quāto magis militi et populari etiaz
diuiti. Dixit. n. dñs. Deute. xxiij. Cū fuerit p̄s
titus rex nō multiplicabit sibi equos. Et dñm
Saul primus rex bonus fuit hoc seruauit. redi
ens de agro cū bobus nō in equitibz. ut habet p̄
mo. Reg. xi. sed malus et supbus effect⁹ multi
plicauit sibi equos Absalon etiā cū p̄ ambitio
nem voluit v̄surpare regnū. multiplicauit sibi
currus et equites ob iactantia. Hoc displicere
deo ostendit Zab. xij. vbi dicit. In illa die dicit
dñs. p̄cutiam oēm equū in stupore et ascensore
eius in amentia. Que delidia et vanitas ē ista
nō velle incedere p̄ vnū miliare nisi in equo cū
sit homo san⁹ tanq; frustra dederit dñs pedes
homini. Quarta crudelitas pascere mulas. et
equos abundanter. et hōes ad imaginē dei fac
tos fame finire p̄clitari. Ornare equos auro et
argēto. et paupes dimittere nudos. Cū Amos
vi. d. Ele vobis q̄ opulenti estis in syon. et p̄di
tis in monte samarie optimates capita p̄p̄oz. i
grediētes pomparice domū isrl. Quid ei bñōi
eq̄tature sup̄flue nisi pōpa satbane quā tñ fide
lis quisq; abrenūciat in bap̄mo. Quia q̄ multi
plicata fuerit gloria nō descendet cū eo gloria ei⁹
sed ignominia. In c⁹ figurā ingress⁹ eques p̄ba

Capitulum Quartum

157

rao cū curribus et equis eius in mari et rediit
dñs sup eos aq̃s maris. **Ero** x. eos. s. submer-
gens. Cū dicūt mali vt babel **Isa. xxx.** Ad eq̃s
fugiemus. et subditur tanq̃ dñi rñsio sup hoc.
Isa. xlv. et sup veloces erūt qui vos psequē-
tur. Cū **Heraclius** impator recupauit lignuz
sanctę crucis. quod de **Ierosolymis** rex ipius
Coldree apportauerat **Perlas**. inde cū ipso re-
uersus qñ voluit **Ierosolimā** intrare equo i-
sidēs cū mano apparatu baronū equestriū. clau-
serunt se inuicē muri porte ciuitatis miraculo-
se. apprensus q̃ angelus dñi dixit ei q̃ dñs **Iesū**
qñ ingressus p portā illā ad subeundū passionem
crucis nō sup bñ equū ascendit. iuxta pphētiā
Zacharie dicentis. **ir. c.** Ecce rex tuus venit tibi
iustus et saluator. paup̃ ascendens sup asinā et
sup pullū asine. **Tertio** multiplicat diues iacta-
tor gloriā dom̃ sue in pñiis ostendendo iactā-
tiam et panā gloriā in multitudine epulaz et va-
rietate in ornatu mīstrantiū. et p̃ciositate vaso-
rum argenteoz et aureoz. **Ben.** in eplā. Non
magna nobis p̃stat fames sed ambitio. iā nō sūt
hōies tentibz et ore et ventre ad coquinā p̃tenti
oculis quoq̃ gulosi sunt. **Balthasar** rex assirioz
cū in **Babilonia** fecit pñiū p̃cipibz suis ma-
gnū nō fuit p̃tensus ibi vti vas̃ suis p̃ciosis
sed et adduci fecit vasa aurea q̃ **Nabuchodonosor**
de templo dñi apportauerat ad bibendū in
eis. Sed ita displicuit deo q̃ subito apparuerūt
p̃tra eū digiti tres manus scribe in pariete.
mane. tethel. phares. In quibz verbis fuit pñi-
ciatū ibi. vt exposuit **Daniel** interpres illius
scripturę q̃ ablatū sibi erat regnū. et **Parū** **De-**
vis et **Perlis** q̃ impletū fuit nocte sequēti ipo-
interfecto. et ciuitate capta a **Dario** **Daniel.** v.
Salomō q̃ faciendo magna pñiū in sua cu-
ria et nimia pōpā in familia et equitaturis gra-
uabat nimis populū sibi subditū collectis. p̃p̃
quod cū p̃cesset a filio eius **Robā** alleuari et
ille nolūisset. amisit maiore p̃re dñi sui. **Ali** re-
cesserunt ab eo. x. tribus vt ba. **setur. iq̃** **Reg. xij.**
Uñ **Isa. v.** dñs ṽ q̃ confurgitis mane ad ebrieta-
tem sectandam. et ad potandū vsq̃ ad vesp̃am
vino estuētis cithara. et lyra. tympanū. et ti-
bia. in conuiuiis ṽ tris. et opus dñi nō respici-
tis. Et quāuis in laicis sint h̃mōi cōniuiā iactā-
tia plena. et multis alijs vitijs rephensibilia mī-
to tñ magis in clericis et platis ecclie qui debent
humilitati et sobrietati insiliere sed et ipsi i bu-
iulmodi frequēter incedūt et excedūt. **Uñ** **Die.**
sup **Uideaz** ait. Ecclie p̃cipēs q̃ delit̃s affli-
unt et inter epulas atq̃ lasciuas pudicitia sua
re se credūt. p̃phetie? **Fmo** d̃ scribit q̃ eñt̃edi sūt
de spaciosis domibz lautisq̃ pñiis. et mīto la-
bore epulę q̃sitis. et si vis scire q̃ eñt̃endi sūt p̃-
pter malas cogationes et opa sua. euangelij le-

ge in tenebras. s. exteriores vbi erit fletus et stri-
dor dentium. **oil. xxxv.** Quia igitur cū multipli-
cata fuerit gloria domus eius in familia et pñi-
ujs descendit in infernū cū ignominia. nō cū
gloria. cum miseris. nō cū diuitijs. sicut diues
ille qui epulabatur quotidie sp̃edide. sepult⁹
est in inferno. **Luc. xvi.** **Isa.** cauendū ē ab h̃mōi
et pauperibus paranda conuiuiā ad necessitatē
subleuandam non ad iactantiam ostendendā
vt fecit rex **Assuerus** vt ostenderet diuitias ia-
crantie sue. **Besser** primo. Sic docuit xps **Euz**
facis prandium vel cenā voca paupes claudos
et debiles etc. **Luc. xij.** quod et ipse fecit in con-
uiuiō suo facto in monte. nō principes sacerdo-
tum scribas aut officiales **Pilati** inuitans sed
turbam humilē. nō sup tapeta. sed sup terrā vel
fenum sedentem. non deliciis cibis. sed pane
et piscibus paucis. non saturatos et repletos s̃
esurientes ne deficiant in via. **Quarto** multi-
plicat gloriā domus sue diues iactator in edi-
ficijs eius faciendo magna edificia. et ea multi-
pliciter ornando. Contra hos inuebit dominus
maledictionem dicens. **Iere. xxi.** **Ue** qui dicit
edificabo mihi domū latam et cenacula spacio-
sa qui aperit sibi fenestras. et facit laquearia ce-
drina. pingitq̃ sinopide. Et quia frequēter ista
fiunt cū iniusticijs. vel q̃ ex male acquisitis vt
cum iniurijs primorū **Ideo** dicitur. **Iere. xxi.**
Ue qui edificat domū suā i iniusticia **Et** **Isa.**
v. **Ue** qui coniungitis domū ad domū. et agerū
agerū copulatis. sauerentes primo sua vt p̃ vo-
bis habeatis nūquid vos soli habitabitis super
terrā? **Nō** sic egerūt p̃res nostri q̃ longo viuebāt
tpe **Nā** dicit apls ad **Hebreo. xi.** de patriarchis
Fide **Abraham** demoratus est in terra repro-
missionis tanquam in aliena in casulis habitā-
do cum **Isaac** et **Jacob** et colledibus repro-
missionis eiusdem. Expectabant enī fundamē-
ta habentem ciuitatem cuius architect et condi-
tor est deus. **Ad** detestationem huiusmodi iactā-
tie et vanitatis etiam facit quod **Seneca** dicit
in epistola. **Domus** munimentum sit aduers⁹
insecta corpori. **Hanc** an sepes crexerit an vari-
us lapis gentis aliene nihil interest. scitote ho-
mines tam bene culmo q̃ auro regi. premnite
cetera que supuacuis labor velut ornamentuz
ac decus ponit. **Vementore** nihil preter animū
esse mirabile. cum magno nihil est magnū. hec
ille. **Paulus** quoq̃ primus heremita visitat⁹ a
sancto **Antonio** quesit⁹ ab eo an adhuc christi-
ana religio adhuc ritus gentium in edificijs
sumptuosis imitaretur. et audito quod sic desle-
uit conquestus vanitati tante ho. mines deditos
Magna fatuitas videt⁹ hoc vt cū hōies nūc sint
ita brevis vite faciant sibi tanta sumptuosa ha-
bitacula. cū antiqui q̃ longo tpe viuebant in ta-

Titulus Quartus

bernaculis habitarent. etiam diuites. **vi Die.**
ro. Sic edificat q̄si semp victuri. sic comedunt et
 bibunt quasi cras morituri dicentes. Comeda-
 mus et bibamus. cras. n. moriemur. **Permaxi-**
 me aut religiosi canere debent ad hmoi pompo-
 sis edificijs q̄ etiā in laicis repleudunt a sanctis
 unde **Ber.** Quidē qd sine magno dolore videri
 nō d̄z quosdā post aggressam xpi militiā rursus
 secularibz implicari negotijs. rursus terrenis cu-
 piditatibz imergi. magna cura erigere muros.
 et negligere mores. **Idē** Elbiecta sancta simplici-
 tate quasi religiosas quasdā nobis creauimus
 habitationū honestates in quibus tantū cōpas-
 sum est aialibz. vt pene in hoc omnes effecti si-
 mus aiales. **Idē** **Obsecro** in pegrinationē b̄
 seculi q̄ ē militia sup terram edificemur nō no-
 bis domos ad habitandū. sed tabernacula ad re-
 ferendum. vt pote cito euocandi et intraturi in
 patriam et ciuitatē. **Facile ē** quod naturale est.
 nunquid non facile est et sufficiens nature et g-
 grūū scīe ipam sibi cellam de virgis p̄terere d̄
 luto p̄asinare. vñcunqz operir. et decentissime
 inhabitare. **Quid** amplius inquirendū. **Et** si
 vsu sopiantur hmoi delectationes et si sunt qui
 vtant tanqz nō vtentes. in p̄tempriu melius qz
 vsu vincunt hmoi affectiones. **hec ille.** **Magis**
 dñr delectari viri sp̄iales in aspectu celi qz recti
 et porius admirari opa dei qz hominis. **Sed** et
 talia sunt sepe ex rapinis et vsuris et questibz
 cum multis mendatijs q̄ a cūfabūt ista pcuran-
 tes in iudicio iuxta illud **Abacuch. ij.** Lapis q̄
 de parietate ē clamabit. et lapis q̄ inter iunctu-
 ras edificiorū ē r̄idebit. **vñ** et d̄ quodā fratre qui
 erat implicatus hmoi negotijs legitur in vitas
 fratru q̄ fuit visus in penis purgato. q̄ cū cāna
 ad mensurandū in manu. et de. b. **Dñico** q̄ cū
 reueris Bononiam vidisset cellas aliquantū
 lum in edificio eleuatas cepit amare flere et di-
 cere fratribz. **Quācūto** vultis facere magna
 palacia. **d̄ xpo** vero inquit **Diero.** Nūc vero cū
 paup̄atē domus sue pauper dñs dedicauerit.
 portemus crucē. et delicias lutum putemus. **xij**
q. ij. **Gloria.** Ipse. n. nō habuit vbi caput suū re-
 clinaret. nec domū. nec agrū. et natus positus ē
 in p̄sepio. et mortuus in sepulchro alieno sep-
 ultus est. **Quinto** multiplicatur gloria domi
 eius diuitijs et alijs ex nobilitate generis. vñ se
 iactant. qz. i. nati sunt de stirpe regia vñ alie ma-
 gni principis. vñ d̄ magna familia et famosa. et
 hmoi. **Sz** multū vana et irrōnabilis est ita ia-
 crantia. Nam omnes sumus genit prima no-
 stri origine ex vno patre **Adā** **Adā.** n. deus fecit
 vñū **Adā** de argēto vñ auro ex q̄. orti sunt nobi-
 les et alij d̄ luto ex quo nati sūt ignobiles. **Sz**
 fecit deus vñicū **Adā** d̄ limo terre. **vt Gen. i.**
 dicit **Alut** ḡ oēs nobiles. aut oēs ignobiles. **vñ**

Malach. ij. dicit. **Nūquid** nō pater vñ oīm
 nostrorū. **Nōne** deus vnus creauit nos. **Qua-**
 re ergo despicit primū suū vnusquisqz vñitū
 s. iactando se de nobili familia natū. et alij d̄ ig-
 nobili genere. **Sed** si aliquid magni esset in ta-
 li nobilitate generis. magis eēt illoz a quibz de-
 scendit qz suū. vñde nō habet ipse inde gloriari
 vel se iactare. sed potius illi. **vñ Gen.** **Nemo** in
 gloriā vñam vixit nec d̄ añ nos sūt nostrū est.
 animus nobilē facit **Ne** aut hōies multā elia-
 tionē facerent de hmoi nobilitate generis deus
 eam videt p̄tempisse. nā in veteri testamēto pi-
 mū regem de minima familia asinas querentē
 s. **Saulē** assumpsit seruū secundū. **s. David** su-
 stulit eum de gregibus oīmū minimū inter fra-
 tres **In** tpe gratie elegit piscatores ignobiles i
 p̄cipes eccie. **Et** vt dicit apls. i. ad **Corin. i.** **El-**
 dere vocationē vestrā fr̄es. nō multi nobiles. nō
 multi potentes. nō multi sapientes. sed q̄ igno-
 bilia et p̄tempibilia sūt elegit deus vt p̄ndat
 fornia. nō ergo estimat etiā ab ethnicis sapienti-
 bus nobilitas carnis. sed animi ex optimis mo-
 ribz resultans **vñ Gen.** nemo altero nobilio-
 nisi cui rectius in genium et bonis artibus ap-
 tius. **Et Plato** inquit neminē regē nisi ex suis
 oriundū esse. neminē seruū nisi ex regibz. **Di-**
 ista longa varietas miscuit et sursum deorsum
 fortuna versauit. **hec ille.** **Sicut** aut ex eadē radi-
 ce p̄cedit spina et rosa. et rosa quidē nobilis est
 et grata. qz non cessat benefacere eis qui iuxta eā
 sūt. s. odore suū spargendo. **Spina** vero vilis
 et exosa. qz pungit quos tangit. **Ira** ex eisdez pa-
 rentibus nascuntur aliqñ duo. **Vñus** vere no-
 bilis in moribus gratus seruienti hōibz ali⁹ i⁹
 nobilis grauis et displicibilis cūctis. sicut p̄ d̄
Esau et **Jacob** p̄teritis. **Et d̄ Lino** et **Domiti-**
 ano filijs **Cesarij** imp̄atoris. **Nobilitas** ḡ ve-
 ra est animū q̄ moribz ornat. inquit sapiēs. **Sz**
 gna aut huius vere nobilitatis animi sūt libe-
 ralitas mansuetudo. virilitas. magnanimitas.
 gratitudo. **Primū** signū nobilitatis est liberali-
 tas. nā et d̄ q̄ nobilissim⁹ ē liberalissim⁹ ē **Pa-**
 ta. n. ē ei⁹ liberalitas vt nō solū sua s. et seipm de-
 derit. et nō solū suis et sibi seruientibz s̄ et vñi-
 bus. **Ipse** ei solē suū oriri facit sup bonos et ma-
 los. et pluit sup iustos et iniustos. **Matth. v.** ad
 dandū fecit quēcūqz fecit. nā creaturas rōnales
 fecit vt eis daret irrōales vt eas daret. **Leo** qui
 d̄ rex aialū et nobile aial ē liberale. **Alū** et **Alz.**
 dicit q̄ ē aial cōcariū. **Ecōtra** nō dare ē rustici-
 tas magna. **Quidā** milites interrogauerūt s̄l
 magnū **Allanū** audita fama ei⁹ scīe q̄ eēt maria
 curialitas. i. nobilitas. **R̄ndit** q̄ dare. **Qd** cūqz
 placuisset eis iterrogauit ipse eos. et q̄ offerret ad
 inuicem sup hoc qd esset maria rusticitas. et cū
 conferendo nō p̄cordarent. nā vñ dicebat. vñū

Capitulum Quintum

158

alius aliud. Respondit Alanus. Ego posui vos in via soluende questionis et nescitis considerare. Nā si curialissimū est dare, sequit̃ q̃ rusticissimū sit ei contrarium. s. auferre. Et ideo vos estis rusticissimi qui incessanter aufertis et pauperibus. Secundū signum vere nobilitatis est mansuetudo et misericordia. Sen. Nullū magis et omnibz q̃ clementia regē et principē decet. puer. x. Mansuetudo et veritas custodiūt regem et clementia firmitur thronus eius. iij. Regū. x. Reges israel clementes sunt. Rex apum solus nō habet aculeum cū omnes alie apes habeant. quod iracundissime in vulnere cū pungunt relinquūt. Tertium est virilitas eos qui repugnat. Unde militibz datur census quo ut debeant in hostes nō in subiectos. Et si in hostes corporis. multo magis in hostes animi. i. resistendo temptationibz ne efficiantur serui diaboli. A quo enim quis victus est. et seruus additus est. dicit. Ps. in prima cano. Seruus pmarie est contra nō vilitatem. Quartū est animi magnitudo qua quis modica p̃uenit et magna appetit. unde nō sunt vere nobiles qui ponūt amorē suū in vno milite potius q̃ in celi rege. Et cum omnis terra sit sicut vnus punctus respectu celi. et omnia que sub sole sunt vanitates sunt. nō nobiles sed viles sunt qui appetūt et finem suū ponūt in terrenis celestia p̃ueniētes. Quintū signum nobilitatis est gratitudo. P̃mū multiplicatur aliqui gloria domus iniqui in diuersis corporalibus bonis in quibus vani homines se iactāt vni sanitate. Sed vt dicitur. Iaco. iij. Que ē vita nostra. vapor ad modicū parens et cinis cinis exterminabitur. Nullū animal reperit ita infirmū sicut homo. et ita lesiole. Iactat se aliquis de pulchritudine. Sed vt dicit puer. vlti. Falax gratia. s. humana et vana est pulchritudo cito amittit et nisi cū amore dñi coniungat occasio est multoz maloz sibi et alijs sicut patet in maria magdalena que erat in ciuitate peccatrix. et in maria egyptiaca et Pelagia et alijs. Alter se iactat de fortitudine corporis. Sed vt dicitur. Sap. vi. Fortior ibo fortior istat cruentatio. q̃ nō si tales permaneant in timore dei abutuntur. Quanto fortius est corpus rāto fortior q̃s inimicum habet cū quo p̃liat et p̃contrarium cū corpus est debile et infirmū debilitat hostis noster. Unde ap̃lus gloriatur non in fortitudine. sed in infirmitatibz suis. ij. Cor. xij. Alii se iactat de agilitate et velocitate corporis. Sed valde vanum est se iactare de eo in quo multa aīalia homines excedūt vt canes lepores. Aīael frater Job ab qui agilis erat et velocis vt caprea p̃fidens de sua velocitate. quia insequēbatur Abner principem exercitus. Ioboleth occisus est ab eo. ij. Reg. ij. Sed neq̃ de scia de et aliquis se iactare vel

gloriari. cū omnis sapia a dño deo est. Eccle. i. Et in scia nemo possit demones superare qui tam p̃pter sciam suā penas inferni nō euadūt. Que etiam est scia nostra. cū nec naturam vnus fornice vel herbe p̃fecte sciamus. Vñ bñ dicit q̃dam p̃bus. Hoc tantū scio quod nescio. Tenebris. n. inuoluimur inquit. Iob. xxvij. ne nos ipsos perfecte scire valeamus. Cū ergo multiplicata fuerit gloria domus diuitijs mundanis cum interierit nō sumer omnia. i. aliquid de quibus iactabatur nec gloria quā hic habebat descedet cū eo. s. sūma ignominia in inferno q̃ abijciēda oīs iactantia et in dño gloriandū nō in mūdo. Capitulum quintū de presumptione in quo agit d̃ ornatu mīliez iordinato virū sit mortale.

Presumptio nouitatum filia est inanis glorie. Et videtur p̃sistere istud viciū in hoc q̃ aliquis in actibz exterioribz aliquid incōsuetū facit sine rōabili cā. Et q̃ hoc vt plurimū fit ad ostentationē et laudē p̃sequendā. iō ponitur inanis glorie filia. Et de hac pōt intelligi illud q̃ dñs ait p̃ ps. de p̃lo suo israel. Dimisi eos p̃ desideria cordis eoz. Vñ in adinventionibz suis. Populus dei olim fuit populus iudaicus dum habuit veram fidem. et p̃mansit in cultu veri dei. Nunc autem quia nō audiuit legem suam q̃ mandabat p̃phetaz suscitandū de medio eoz de fratribz suis. i. de genere suo. i. Iesum xpm quē debeēt audire et obedire nec legem seruāt mandatorz. nec ad opa cbrisfī voluerunt attendere. iō dimissus est a deo sub tracto lumine fī dei. et est factus nō p̃pls dei. sed populus diaboli. Sic autē dimissi sequunt̃ desideria cordis eoz q̃ semp fuerūt de terrenis acq̃rendis. vñ surs sine cessatione vacantes vadunt tendentes ad mortem eternā in adinventionibz suis quotidie inuementes nouas fabulas et extortas expositiones biblie vt patet in thalmut eoz vt videantur nō errare. s. sapiētes valeant reputari. In nouo testamēto p̃pls dei est p̃pls xpianus q̃ solus hz verā fidē q̃ isrl̃ dici p̃t quod interpretatur videns deum. quia deū videt nunc p̃ fidem. Cum autē hic populus non audit legem dei eam seruando. neq̃ intendit ei p̃ vltimo fine. vt vltimo bono eū eligendo et sibi inherendo. et oīa opa sua ad gloriā eius dirigendo dimittit eos deus nō quidē p̃lm suū. q̃ deficere nō pōt p̃ls eius q̃n semp lit. sed eos de illo p̃lo xpiano q̃ recedūt a lege eius. Dimittit quidē eos nō s̃m p̃uidentiā s̃ s̃m grām quā subtrahit eis. Neq̃. n. eos dimitteret ip̃e nisi p̃ ipsi dimitterēt eū q̃ dimissi a deo finunt̃ seq̃ desideria cordis eoz. Eo autē hominis ex se vt dicitur. Iere. xvij. parū et inscrutabile. Et sicut

Titulus Quartus

puū ē cor. ita et pua ei? desideria. et ide sequunt
pua opa sicut ex radice infecta fruct? corrupti.
Ex corde enim exeunt cogitationes male. furta ad
ulteria. homicidia. et bimōi. ut dicit **Mathe. xv.**
Uadunt autē ad inferos nō solum p̄suetā ma
la. omnia sed quod adinueniunt nouas vias
Quod documento scōz patrū sancitū est sup̄stīō
sa adinventionē p̄sumendū nō est. **Stephan?**
papa. ij. q. ij. **C**onsulisti **U**adūt p̄ vitii p̄sump
tionis nouitatū rectores adinueniendo nouas
vias ultra p̄suetas ad regeddū p̄lm. siue ut ex
torqueant a subditis substantias. qd̄ prinet ad
cupiditatē siue ut laudent ab homibz d̄ modo
regiminis tanq̄ sapientiores antiq̄s recedēdo
sine cā a semitis eoz. cōtra illud **Deut. 10.** **N**ō tras
gredieris terminos quos posuerunt patres tui
Uadūt doctores in adinventionibz suis q̄ nō se
quunt dicta sanctorū s̄ opinionēs nouas subri
les et curiosas nōviles ad pruriendū aures **E**t
si iurisse sunt nō aspiciūt ad intentionē legis et
equitatē sed ad destruendū antiquoz s̄nias. **H**i
larius in li. de trinitate. **I**ntelligentia dictoz ex
causis est assumenda dicendi. qz nō sermōi res
sed rei s̄mo debet esse subiectus. **U**adūt in adin
ventionibz suis p̄dicatores q̄ grandia verba tru
tinantes inter mulierculas et plebeios de sacris
lris philosophātur. amīnoz gesticulatiōibz ad
risum excitant auditores. s̄m illud apli. **A**d fabu
las autē quertent **Iudi. ij.** **H**i sunt fontes sine a
qua. s̄. sapie. et nebule turbinibz agitate quibus
caligo tenebrāz reseruat. **U**adūt in adinuenti
onibz suis clerici inofficiando q̄ ut placeant lai
cis dicūt missas mortuoz. et alias vitiuas indi
stincte q̄buscuq̄ diebz mutates officia ordina
ta cantantes nō s̄m notā s̄ s̄m leuitatē et discan
tantes et pullantes in organis ballatas contra
oēm honestatē cultus diuini ut fieri solet i thea
tris nō in ecclesijs. **S**z ut dicit **Greg. 10.** **P**etū ma
nibz. i. opibz stimulat. i. puocat ad irā q̄ p̄lm m
vicio delectat. **di. lxxij. c.** **I**n sancta **U**adūt in
adinventionibz suis religiosi q̄ nō p̄tenti coibz
ordinationibz aliqd̄ singulare agere volūt i ora
do. in comedendo. in loquēdo. in alijs austerita
tibus ut p̄teritis reputent. sed tales p̄fusi rema
nent nisi sp̄ali instinctu sp̄s sancti moueant si
cut sanctus **German?** **P**nic? **F**ranciscus. talij
Uadūt in adinventionibz suis p̄li q̄ adinueniūt
qd̄ p̄uot e adinuentiōes adrangendū ordinatō
nes eccie ac si in nullo subiecti essent platis. et ip
si debeant eos regere et questōnes eoz etiā diri
mere. et p̄ciā punire. et tallijs grauare. sapientio
res se iudicantes eccia q̄ regit a sp̄s sancto in or
dinationibz suis at si min? bñ talia. phibuisse.
Et ut de alijs omittam? adinuentiōibz p̄mari
me istud vitii in ornatu quotidie renouat. dū
viri. sed multo magis mulieres obvanitatē quo

ridie variant vestes **C**ontra quos dñs **Sopho**
nie primo. **V**isitabo sup̄ omēs q̄ induti sunt ves
te pegrina. **I**n quo actu ripetur simul et vi
tium p̄sumptionis nouitatum ex vana gloria
frequenter pcedēs. et vitii imodestie. **D**e q̄ p̄s.
ai. ps. cxlij. **F**ilie eoz p̄posite circūornate ut fili
tudo templi. **I**n q̄bo tria d̄ hoc vitio p̄nt notari
Primus q̄ a mulieribus frequentatur ibi **fi**
lie eozum compositē
Scōm q̄ in vestibz p̄petrat. ibi circūornate.
Lertum q̄ in coloribus augmentatur. ibi. ut
similitudo templi.

Quantū ad primū. §. i.

manifestū est q̄ imodestia ornatus. et p̄sumptō
nouitatū in mutatione vestitū potissime reperit
in mulieribz. et iō p̄s. nō dicit loquēs de mūda
nis. filij eoz sed filie eoz p̄posite vñ et sacra scri
ptura cū loquit d̄ ornatu corpis et vestitū nomiat
mulieres. ut puer. vij. inquit **Salomon.** **E**cce
mlier occurrit illi habitu meretrino p̄parata ad
capiendas animas **E**t **Isa. ij.** **P**ro eo q̄ eleua
te sunt filie syon. s̄. in vana gloria ornatus. et am
bulauerūt extento collo. qd̄ est signū sup̄bie. et
nubibus oculoz ibant ex curiositate et p̄cupiscē
tia et plaudebant pedibz suis. s̄. corizando et sal
tādo. et p̄posito gradu incedebāt. decaluarit do
minus verticē filiarū syon. et dñs crines earū nu
dabit. **E**t. i. **P**e. ij. dicit. **M**ulieres subdite sint
viris suis quaz sit nō extrinsecus capillatura.
aut circūdatio auri et argenti. aut indumēti
stimentoz q̄ cultus sed q̄ absconditus cordis ē
homo in incorruptibilitate q̄eti et modesti sp̄s
Et paulus. i. ad **Thimo. ij.** **V**olo mulieres ora
re in eccia in habitu ornato cū verecūdia et so
brietate. i. t̄pate ornantes se nō in torris crimibz
aut auro vel margaritis. aut veste p̄ciosa. i. ex
cessiua sui status. s̄. quod decet mulieres p̄mit
tentes pietatē p̄ bona opera. **E**t **Jo. Ap. xvij.**
dicit q̄ mulier eternaliter crucianda que signi
ficat p̄gregationem repbz erat circūdata pur
pura et coccino. et inaurata lapide p̄cioso. et mar
garitis. et habebat poculū aureū in manu sua.
qd̄ significat apparentē delectationē. et p̄placen
tiam inanis glorie et p̄cupiscentie in opibz suis
et habebat in fronte scriptū mysterium babilon
magna. i. p̄fusio ifernal? sibi reseruata. **D**uplex
autem rō potest assignari quare istud vitii imo
destie et sup̄flui ornatus magis reperit in mu
lieribus q̄ in viris. **P**rima est quia i p̄e ornat?
mulieris ultra vitii imodestie est prouocari
uus ad lasciuia quo ad aspicientes ex eo quia
adiicit ad apparentiaz pulchritudinis. que quā
to maior est tanto plus allicit et excitat p̄cupiscē
tiaz hoīs **E**t aut mlier sit caput p̄ci et arma dia
boli s̄m **O**rigenē qua. s̄. sanctos viros reijcit. ut

cundū p̄cipale p̄petrat hoc peccatū ī modestie
cū p̄sumptione nouitarū circa vestes. **U**n sub
dirpsal. **C**irciozmate non orzmate mente. **S**circi
oizmate. i. circa corp⁹ ex omni p̄te orzmate. **I**z vt
dicit **Eccle.** facies hoīs. et risus dentiū. et ami
cus corpis enūciat de illo. **T**anta est diligen
tia et pompa ornatus insinuant totaliter mudo
dedita mentē. **D**ñs deus quando emisit p̄ios
parentes d̄ paradiso. nō fecit eis tunicas sericas
sed pelliceas. i. d̄ pellibus animalīū. **G**en. iij. vt
cognoscerent se similes beatijs effectos et vtiliter
ad regendum nuditatē. et arcendū frigus indu
endos. **S**ed adinuenit p̄sumptio et vanitas ho
minum pannos laneos ex lana ouium forma
tos. adiungit lineos in molliciē ex corticiōis

herbarum et his non contenta superindunt serica ex
stercoribus vermiculata. adiungunt varia et pellito mu
rii. addidit gemas. argenti et aurum et vanitas
te. Sed ut dicitur **Sen.** in epla. Quoadmodum
stultus est qui equum empturus non ipsum aspiciat sed
stratum et frenos. Sic stultissimus est qui hominem autem
veste autem et additione vestis quam nobis circumdata est
modo existimat. Aduertere debet diligenter quod do
minus promittatur per hominem vano ornatum. **Isa. n. iij.**
dicat. In illa die. iudicij vestis vel pannus tibi pa
lis auferet dominus ornamentum calciametorum. et tor
ques. et monilia armillas. mitras. discriminat
lia. et pifelidas. et murenulas. et olfatoriola. et in
aures. et gemas in fronte pendentes. et mutato
ria. et lintheamina. et acus et specula. sindones. et
vittas. et teristra. et erit per suam odorem fetor. per zo
na funiculus. per crispantem crine caluicium. per fascia
pectoralis cilium. **Dico** posita sunt omnia ornamenta
mulierum a capite usque ad pedes circumquaque que tunc
erant in usu. quod aliqui sunt nobis ignota propter diuine
rudine. aliqua adhuc remanent in aliquo simi
li. **Ubi** glo. ibi. Armillas vocat ornamenta bra
chiorum. loco quare sunt modo monice ita longe et la
te ut sufficeret valor per uno optio vestitu. **Pari**
selidas vocat ornamenta talorum. i. in fine vestis. lo
co cuius potest tunc estimari cauda cum frappis. **Mu**
renule sunt catbenule circa collum. loco cuius tunc
aliquid ope polimito. i. richamatura. **Olfatoriola**
vocat quidam in quibus orinebatur ibi muscum et per di
ci nasitergia que sunt serico intertexta aliqui et in
muscum seruata. **Teristra** vocat vestes estiuas val
de subtile et dicuntur ateria quod est estas. vulgari
ter per dici giorne vel catbardite. **Ornamentum**
calciametorum sunt calciamenta rostrata vel planu
le picte et alte ad ostendendam magnitudinem quam
non habent. **Torques** sunt collaria. **Monilia** que sunt. pe
dunt ante pectus que solent esse margaritis. **Vi**
tre hec dici per quod portant in capitis multum emi
nentia supra caput ad modum corone vel bireti.
Discriminalia sunt pectines et directoria ebur
nea quibus capillos aprant capitis. **Inaures** sunt
annuli in auribus apppositi pforatis in puula eta
te. quibus adhuc videntur iudei. et antiquus magis
ut patet in scriptura. **Christiane** autem in manus
digitis tenent et per uno non dedecet in signum matri
monij. sed pluribus pompa est. **Geme** in fronte pe
dentes sunt aliqui ple quas in coronis suis ante frontem
deferunt. **Mutatoria** sunt plura et varia ves
timenta pulchra quibus diuersis temporibus mutant
Lintheamina bis super alia vestimenta desuper. sed
valde subtile. adhuc deferunt romane. **Acus** sunt
spicula que in diuersis partibus ponunt per firmationem
ornamentorum. **Specula** et magni valoris habent
semper in domo secum ut frequenter se in ipsis quibus
sunt apposite possint inspicere. **Sindones** cami
sias subtile et reticulatas vel vela in capite. **Vir**

te sunt quibus capillos ligant vel colligunt ne defluant.
et si suos non habent ligant alienos. **Zona** cingulum
est quod nunc fit de serico texto. et ornamentis auri et
argenti. **Crines** capilli crispant vel triciati flau
facti cum frequenter humectatione et solis desiccatione.
et inde capitis lesione. **Fascia** pectoralis dici
potest quod nunc ponitur pannum cum bombice. **Et** per bis
ornamentis promittit dominus ignominiam et penam me
rito quod in his magna prodigalitas et crudelitas re
peritur. cum pauperes moriantur fame et frigore et mu
lieres in tantis et in tam vanis ornamentis habu
dent. **Contra** quod inuebit **Iac.** in cano. c. iij. di
cens. **Agite** nunc diuites vlulate in miseris que ve
nerunt ad vos. diuitie vestre putrefacte sunt. vesti
menta vestra a tineis comesta sunt. **Et** sciendum
fin. b. l. ho. se. se. q. clxx. art. i. q. circa ornatum exte
riorem tripliciter potest offendere.

Primo propter morem consuetum.

Secundo propter inordinatum affectum.

Tercio propter nimium defectum.

Quantum ad pri. §. III

multum debet se homo in querelatione exteriori per or
mare moribus eorum cum quibus viuunt quoniam si non sunt
mali mores. unde **Aug.** in li. p. l. **Que** pro bo
minum mores flagitia sunt per morem diuersitate vi
tanda sunt. ut pactum inter se ciuitatis et gentis
consuetudine vel lege firmatum nulla ciuis aut pe
regriui libidine violat. **Turpis** est. n. ois per que
suo non congruit vniuerso. **di. viij.** **Que** pro mo
res. **Ide** etiam dicit in li. de doctrina christiana. **Quis**
quis rebus pretereuntibus. s. ut cibo potu. vestibus et
homini restrictus vrit quod in se habeant mores eo
rum inter quos viuunt aut superstitiosus aut intemperas
est. **Et** si quis sic eis vrit ut metas consuetudinis
bonorum inter quos non solum excedat. aut flagitiosus est
aut aliquid significat. **di. xli.** **Et** hoc intelligendum
est ut super. s. quoniam prope sunt mores. i. actus morigerati
ea que frequentantur contra ab hominibus talis lo
ci. **Na** abusiones non debet quis imitari. **Sed** ut
dicit **Isidorus** in synonymis. **Primum** vsum lex
et ratio vincat. **Si. n. de** vsum patrie est ut mulie
res deferant vestes versus collum scissas et apras
usque ad ostensionem pectoris et mamillarum ut
in partibus regni valde turpis et impudicus
est talis vsum. et ideo non seruandus. **Si** vsum
communis patrie est deferre mulieres vestes cauda
tas puluerem excitantes et viam mudadantes cu
eis ut sit **Florentie** hoc turpe est et detestandum non
illud seruandus. **Similiter** de planulis aliis
vestibus lingularis vel perforatis. **Na** sequatur
turbam in malum aut dominum in veteri lege. **Utrum**
autem in huiusmodi sit mortale peccatum. infra de
clarabitur. **Legit** in li. de septem donis. quod cum qui
dam sanctus per civitatem ambularet obuiauit
cuiusdam mulieri ornate vestibus haberi caudam et iuxta

eam vidit diabolum ridentem cui mandavit adiutorem
do ut tibi diceret cam sui risus qui rident. Iohanni
qui socius meus. Salus diaboli? cui insideret cau-
de? mulier. mulierem traxit caudam vestis ad se
ne luto vie deturbaret in lutum cecidit ipse socius
meus. Et quod ostendit ista diabolo placere. quod non esset
si sine peccato fierent. Similiter quod mulier vestem
se virili vel e contra ut sit in ludis turpe est et vicio-
sum finit. **Tho.** ubi super articulum. item. tu quod contra plueris
vinem coem. tu quod potest esse causa lascivie. Prohibe-
tur autem hoc in veteri lege. **Deut. xxij.** et ex eo quod
gentiles tali mutatione habent? vrebant in super-
stitionibus idolatrie. **In decretis. dist. xxi.** Si
quod mulier hoc prohibet sub anathema te. scilicet. ferende
sine ratione cuiusdam superstitionis heretice. ubi
dicitur glo. Unde si quis nunc non ex superstitione vel
vanitate. sed ex causa rationabili vestem binodi puta ad
vitandum periculum. vel ex defectu vestimentorum
tertius peccatum non esset finit. **Tho.**

Secundo potest. §. III.

esse peccatum circa ornatum vestium propter inordinatum
affectum. Qui quantum ad superabundantiam tripli-
citer accidit. Uno modo in quantum ex superfluo cultu
vestium homo querit gloriam secundum quod vestes pertinent ad ap-
paratum et ornatum. **Ubi Greg.** in oratione ait. Sunt
nonnulli qui in cultu preciosorum subtrahunt vestium
nullum putant esse peccatum. Si culpa non esset
nequaquam sermo dei tam vigilanter exprimeret quod vi-
ues qui torquebat apud inferos purpura et bysso
indur? fuisse. Nemo quippe preciosa vestem. id est. excelsi-
tiam proprii status nisi ad inanem gloriam querit. hec ille
le. Nec obstat quod ministri altaris aut principes. et
alii in dignitate constituti utuntur vestibus multum
preciosis. quia hoc non faciunt seu non ordinant de se
ad sui gloriam. sed ad significandum excellentiam sui
status et ostendendum magnificentiam divini cul-
tus. Secundo modo per excessum affectus est inordinatus
in quantum per superfluum cultum vestium querit quod delicat-
as corporis secundum quod ordinant vestimenta ad corporis for-
mentum querendo bene delicatas vestes que delectent
carneem subniles camillas et binodi. Contra quod
ait christus. **Matth. xi.** Ecce qui molles vestimentum in
domibus regum sunt. id est. terreno regi militat non ce-
lesti finit. **Greg.** Tertio fit inordinatio ex hoc quod
nimia sollicitudine ponit circa cultum et apparatum
ne vestium etiam si non sit ibi aliqua inordinatio ex
parte summi. et multum tempus ibi perditur. quod non est sine
magna culpa. cum nil preciosius tempore habeat. Unde
christus. **Matth. vi.** et de vestimento quod solliciti estis. scilicet.
superflue. Considerate lilia agri quod crescunt non
laborant neque nec. et deus sic vestit. igitur ut ait apo-
stolus. **1. Thimo. vi.** habentes alimentum et quibus te-
gamur his preest sumus. Considerandum diligenter
quod ait **Job. i. c.** Audus egressus sum de utero ma-
tris mee. Audus revertar illuc. scilicet. in terram ma-

tris nostram primam de qua facti sumus.

Tertio potest esse. §. V.

peccatum in usu vestium propter defectum. Et hoc videtur
negligentia hominis in quantum non adhibet studium et la-
borem ut vestem cultum vestium putat optere. Unde et proba-
dicitur in vii. et dicitur quod ad molliem que virtus est
pertinet quod homo trahat vestem per terram ne labo-
ret in retinendo eam. vel hoc potest fieri ut inde que-
rat gloriam et ostentationem. ut. reputetur mortui-
ficatus et preceptor mundi ex eo quod vestes multum vi-
les dilaceratas vel vinctuosas deest. **Ubi Ber.**
dicebat quod in vestibus pauperum placebat. sordides
autem nunc. quia signum erat vel negligentie animi vel
gloriam affectum. Et **Diero.** Nec affectare sordes
nec exquisite delicie laudem parant. Quod in cibis
vel vestibus dicit **Gregorius** intellegendum. dist. xli.
§. preterea. Ut qui verbo et exemplo habent alios
provocare ad penitentiam et mundi concupiscentiam decet vi-
libus indui. sicut fecerunt quidam ex prophetis de
quibus apostolus ad **Heb. xi.** Circuevit in melioris
id est. schlaminiis in pellibus caprinis ut **Delias.** Et
glo. super illud. **Iobanes** habebat vestitum de pi-
lis camelorum. **Matth. iij.** Qui penitentiam predicat ha-
bitum penitentiam ostendat. Narrat **Ambrosius** in expositione
regule. quod cum quidam magnus predicator actu predi-
cavit acriter detestando et increpando pompam
vestium et ipse cappam haberet sumptuosam. surrex-
it in medio populi quidam fatuus clamose dicens
Stulte quomodo tu credis inducere auditores hos
ad dimittendum pompam vestium cum tu ipse utaris.
ut per cappam tuam. Et sic per circū ornatum vestium

Quantum ad tertium. §. VI

principale. scilicet. de coloribus adiunctis in ornatu
dicitur per prophetam. ut similitudo templi. scilicet. sunt filie. de quibus
locutus est. Templum non solum ornat auro et corinis
varietas. sed etiam coloribus multis in picturis. Sic va-
ne mulieres corpora sua que ratione fidei sunt templum
spiritus sancti secundum apostolum. **1. ad Cor. vi.** faciunt templum
diaboli dum alternantes picturam a deo factam ad ima-
ginem suam instinctu diaboli ponunt colorem alium et
rubeum. et sic ut hypocrite exterminant facies suas
ut appareant hominibus ieiunantes. ait christus. **Matth. vi.**
Hoc exemplum respicit in lignis martirum christi. **Cy-
prianus** dicens in li. de habitu virginum. Non vir-
gines non viduas. sed et nuptas puro etiam omnes
feminas admonendas quod opus dei et facturam eius
et plasma adulterare nullo modo audeant adhibere
to flavo colore. nigro pulvere et rubore aut quilibet
medicamine. quod dicit quia multa faciunt ad hu-
iusmodi ornatum. Et subdit. Manus deo infe-
runt quando quod ille formavit reformare in-
tendunt. Impugnatio ista est divini operis.
prevaricatio veritatis deum videre non poteris

qñ oculi tui nō sunt. i. faciei color quos deus fecit. sed qñ diabolus infecit illū secrata es. Ruti los atq; depictos oculos serpentis inmutata es. **De inimico tuo tracta cū illo pariter arsurus. hec ille.** Rñ aut hoc sit mortale habes in. s. se. **Cer** te magna nimis psumptio et supbia est velle a liam formare effigie quā de? nō dedit tanq; dspi ciendo op? dei. et q? ipse meli? valeat facere. Quā uis. n. apls dicat. i. ad Cor. vij. que nuptia ē cogi tat q? mūdi sunt quō placeat viro. et ppter hoc p mittat eā ornari cū sobrietate. nō tñ vt fingat co lorem quē nō habet. hoc enim ē decipe et mari/ rñ et alios et mendaciū operis. qd? maritis dis/ plicere deberet et eis. s. pbibere fucos. **Uñ Aug.** ad Possidiū. Fucare pigmētis quo vel rubicū/ dio: vel candidior color appareat adulterina fal laria est. qua nō dubito etiā ipsos maritos se d cipi nolle. quib; solis pmittende sunt ornari vt s. placeāt fm veniam nō fm imperiū. nā vt? or natu xpianor? et xpianar? nō solū est nullus fu cus sed nec auri velisq; pompa. sed mores boni de ple. di. v. c. fucare. **Impia** Jezebel regina q? se ornauit subio. i. colore putās p hoc ad sui a/ morem trahere. **Deu.** d. mandato eius pcpira ta ē d fenestra et a bestijs comesta in pre. vt hēf iij. Reg. ix. **De** ster regia cū se p'sentauit Assue ro ornata. et colore roseo comitata comitell' subi to Assuerus vidēs eā versus ē in furore in facie Sed ex timore pallida facta subito in clementi am versus est furor eius. De ipso etiam ornatu vano habes. j. in ti. de gula. c. de choreis.

Queritur utrū .s. VII

ornat? mulier? fm moe patie q? videt van? et su pfluus quo ad velas incisas. pforatas. lingula tas. polimitas. i. richamatas. caudatas. de auri ras. quo etiā ad mitras seu caltheos. capitis ca pillaturas varias bombice circa dorsum. marga ritas. zonas. aureas planulas altas. fucos. et bu iusmodi. sit pētm mortale. Et arguendo ad pte affirmatiuā videt q? quantū ad questū sit mor tale in quolibet pdictor. s. ornatis mulier? pri mo sic. **Dñs** deus in scripturis sanctis nō cōmi natur damnationē eternā vl grauē punitionē nisi ppter mortalia. rō b? ē. q? iustus ē dñs. et iu sticia dilexit. **Exigit** aut iusticia vt fm mensurā delicti sit et plagarū mod? vt d. Deut. 33. dñs cōminat grauē punitionē mulierib; facientib; bñmōi vanitates p. **Isa.** dicentē. iij. c. sic. **Aufert** dñs ornamentū calciamentor? et limulas. et tor ques. et monilia. et armillas. et mitras. et. Et. j. Et erit p sua ui odore fetor. et p zona funicul?. et p crispanti crine caluitiū. et p fascia pectorali ci/ liciū. pulcherrimū q? viri tui gladio cadēt. g. et. **Scdo** sic. **Qd** ē cōtra doctrinā aplicā videt esse mortale. p illud **Luc. x.** dictū nostri saluatoris.

Qui vos audit me audit. et q? vos spernit me spernit. ar. etiā ad hoc. xi. q. iij. qui oīpōtēre. vñ et ptra eam doctrinā nō valet pqueq; dispensari vt dicitur. xv. q. i. sunt quidā. Sed talis ornat? est ptra doctrinā aplicā. **Dicit** n. d. **De.** in pñ cano. c. iij. **Mulier** nō sit extrinsecus capillatu/ ra. aut circūdatio auri et argenti. aut indument vestimentor? cultus. Et **Paul?** apls ad Ebio. ij. de mulierib;. **Omātes** se nō in torris crinib; aut auro. aut margaritis. aut pciolayeste et. fm **Hiero.** vt pparat dānationē eternā cui impcat vl pñunciat. **Et** **Mat. xviij.** dicit dñs **Iesus.** **Ue** illi pque scandalū venit. **Scdala** aut. i. ru ine spūales multonēs euenire ex facto b? ornat? tus mulierū plurib; infirmis mentib; satis cre dibile est. **Ad** idem facit qd? d. de inu. et dā. da. c. si culpa. **Qui** occasione dāni dat dāniū q? de/ visse videt g. et. **In** pñariū et ad pte negatiuā arguendo. s. q? bñmōi ornat? nō sit mortale. paf sic. **De** sanctor? patz documēto vl decreto sanc/ tum nō est: suspiciosa ad inuentionē psumen/ dum nō ē. vt dicit in canone. ij. q. iij. c. **Con** sulisti **Hoc** est. n. contra illud puer. iij. **Ne** imi tatis prudentie tue vt exponit **Hiero.** et habet de pñ. c. ne imitaris. sed nullus sanctor? patruz siue sūmor? pontificū siue doctor? determinat bu iusmodi ornatū simpliciter esse peccatū mortale. **Recsan.** **Lbo.** se. se. q. dñr. art. ij. **Ubi** qñtionē spālem mouet circa bñmōi. dicit hoc ē mortale nisi in quibsdā casib; g. in alijs casib; nō erit mortale. pat. a pñarijs. vt di. x. q. iij. **Et** ipius doctrina ē ab eccia approbataspāliter p. **Joh.** xij. **Silt** et irrefragabilis doctor **Alexander** dñs hoc nō asserit nisi in certis casib; g. in alijs non erit mortale. **Ueniēdo** breuiter ad cōsionē que stionis saluo semp iudicio cuiuscumq; melius sentientis. et determinatione eccie videt sic di/ cendum **In** ornatu bñmōi duo sunt diligenter examinanda. **Primū** est intentio ornantis. **Se cundū** ē ipse ornatus in se. **Et** quantū ad pñmū **Cum** multiplex possit esse intentio circa bñmōi sic fm varietatem intentionis erit ibi aliquādo mortale. aliquādo veniale. aliqñ nullū peccatū **Nam** si mulier se ornet hac intentione vt trahat homines ad sui pcupiscentiā. certū est ibi pñmū mortale ēē. qragit ptra charitatē pñmū tendens ad mortē aīe eius etiam si non sequat ruina alic? pcupiscentiam eius. ar. de pe. vil. i. si cui. **Et** in plurib; alijs capitulis in quib; expresse habet q? sola cogitatio deliberatiua est mortale **Et** ibi est. pñe per se scandalum actiū et mortale secundum doctrinam beati **Lto.** se. ciunda scde. q. xliij. art. iij. et. iij. **Et** ad hoc facit illud prouer. septimo. **Ecce** mulier in habitu meretricis preparata ad capiendas animas. **Si** veto nō hoc intendat: sed istud aliud. s. iactantiā

ipm ornatu in se duo pnt ibi vicia inueniri. s. su
perfluitas expense que pnter ad pdigalitatē et
inertiu seu exercitariu libidinis ad qd illud indu
cit. Et qtu ad supfluitatē cū n omis pdigalitas
sit mortale. s. aliqui et frequētius veniale. et iō isto
respectu n poterit illud iudicari mortale nisi fu
erit valde euident et enormis excessus. In quo
siderādū est. qz qd vni est magnus excessus vt
oci comitatiui vel paupis artificis vestis vel uta
ta. auro terra aut gēmata. alteri puius vel nullus
vt vixi principis vel militis. Sed qd facit oprie
qd dicit Aug in li. de doctrina xpiana. videlicet
Quod loco et tpi et psonis cōueniat diligēter at
tendendum est ne temere flagicia rephendamus
in his em oibz non vsus rex s. libido in culpa ē
et bēdi. xli. Quisquis. Et quis Aug? videatur
ibi loqui principaliter de cibis. tñ Gratianus in fi
ne illius di. s. l. extendit illud etiā ad indumē
ta vt. s. deat in bimōi attēdi mos patrie qui vsq
patrie et si sit imoderatus et vanus. vñ et abusus
creature. n tñ omis abusus creature est mortale
Nam comedēdo nimis ardēter est ibi abusus ci
bi et tñ raro mortale. Si quis autē vellet dicere

11

Titulus Quartus

mori patrie seu sit finis vsum ciuitatis et non eorum
 tra ius naturale vel diuinum. et si turpitudinem ali
 quam videat habere ut mulierem incedere non vela
 to capite sed in capillis. etiam si ille mos sit con
 trarius positiui. diuinum tamen non reprobet a iure.
 licitus est vel saltem non criminale. Turpis est eni
 per vniuerso suo non congruus. ut dicitur *dis. viij. Que*
contra mores. Aug. etiam refert documentum sibi da
 tum a sanctissimo Amb. Ad quacuq; ecclesiam de
 ueneris more illius serua si non vis cuiusque esse scan
 dalum necqueque tibi. *di. xij. Illa.* Sed ornatus bu
 iusmodi est de more multarum patriarum et locorum. nec
 est contra ius diuinum aut naturale. nisi forte valde
 notabilis excessus. Nam parum pro nihilo reputatur.
ar. de se. dist. vij. Reuera. Et finis proprium per re
 cessus a medio non corrumpit bonum virtutis. et sic non
 erit contra ius sed propter. Nec enim reprobatur a iure mos
 iste quoniam ex hoc quod dicitur prohibetur ornatus mun
 dialis arguendo a contrario sensu laicis processus vi
 detur. *De em. xi. q. n. Omnis iactantia et ornatura*
corporalis aliena est a sacramento ordine. Et in c. se. per
 totum. Et in c. c. qm. de vi. et l. de. q. clericis pro
 hibetur portare vestes nimis longas. icilas. cingula
 tas et bimodis de laicis nihil dicitur. preterea sancta scriptura sunt
 imitanda que non sunt privilegiata. Nam de privile
 giatis extat regula in contrario que a iure li. vi. de
 re. iur. et c. privilegiu. Sic enim ab exemplis sanctorum
 arguitur Aug. *xij. q. n. Ea vindicta. ij. q. vi. Mi*
des. Sed multi sancti et sancti sunt talibus. Nam d
 Joseph sanctissimo legimus quod per eius fecit ei tuni
 cam polimitam. et richamaram. Gen. *xxv. Deser*
quoque sanctissima cum ingrederetur ad regem As
luez domcellas secum habuit quarum una vestime
ta in terra de lucria et siccaudata retinebat. Ju
 dith castissima et vidua induit se ornamentis suis
 et imposuit sibi mitram. et alia bimodis. Scia cecilia
 deauratas vestes deferrebat et ples alie. Nec ob
 stat si dicatur quod hoc fecerunt pro loco et tpe propter excel
 lentem fructum in sequendum. quod quod in se illicitum est non
 fit licitum propter piam intentionem seu bonum in securum
 Undecies est enim crimen suum aliis modis impen
 dere inquit Leo *pa. di. xlvij. Sicut.* et ad salutem
 sempiternam nullo ducendus est opitulante medicatio
 ait Aug. *xij. q. ij. c. Puniu.* Ex his ergo videtur
 quod cum prefate in predictis non peccauerint quod possint
 mulieres eas in hoc imitari. vel saltem in eis hoc
 non sit mortale. Ex predictis igitur videtur dicendum quod vi
 bi in bimodis ornamento processor inueniat clare et idu
 bitanter mortale. tale non absoluat. nisi proponat ab
 stinere a tali crimine ut sic interni sequatur arbitri
 um iudicis. *xi. q. iij. tunc vera. et de pe. di. v. c. Fal*
sas. Quod in bimodis reputatur esse veniale non tenet ab
 solutionem etiam si nolle dimittere sed in illo perse
 rare. quod venialia non sunt de necessitate confessionis.
 fm. b. l. bo. in. n. i. i. i. i. Si vero non potest dare pe
 cere vix sit mortale vel veniale seu ex intentione ip

sius quam nescit intelligere vel illa exprimere seu
 ex qualitate et quantitate in pius ornatus. non videtur
 tunc precipitanda finis ut dicitur *Gul. Specu.* iquo
 dam fili. ut. s. tenet propter hoc absolutionem. vel
 illi faciat conscientiam de mortali. quod faciendo postea
 contra illud. etiam si illud in se non esset mortale. ei erit
 mortale. quod omne quod est contra conscientiam edificat ad
 gebenam. *xxvij. q. i. s. ex bis.* Et cum priora sint
 iura ad soluendum quod ligandum. *di. l. g. Ponderet.* et me
 lius sit domino reddere rationem de nimia misericordia quam de ni
 mia severitate ut dicitur. *Criso. xvi. q. vij. Alligat*
potius videtur absoluendum et diuino examini di
mittendum. Fateor tamen quod et predicatorum in
 predicando. et confessorum in audientia confessi
 onum debent talia distare. et reprehendere et per
 suadere ad dimittendum cum sunt nimia et exces
 siua ut contra accidit non tamen ita indistincte asse
 rere esse mortalia. Et ad hoc optime facit quod di
 citur *Augustinus in epistola ad presbiterum.* Et alle
 gat. b. l. bo. se. se. in nostra questione. Nolo aut
 ut de ornamentis auri vel vestis propriam habe
 as in prohibendo sententiam. nisi in eos qui con
 iugati non sunt. neque coniugij capaces qui cogi
 tare debent quomodo placeant deo. Illi autem cogi
 tant que mundi sunt quomodo placeant vel viri uxores
 vel uxores viris etc. Inducendi enim rectores ciui
 tatum exhortatores ut per statuta penalia pecunia
 rum auferret talia precipue superfluitates vestium
 auri argenti et gemmarum et bimodis. Ad argumeta au
 tem facta pro parte affirmatiua responderetur. Ad
 primum. scilicet auctoritate *Isa. q. intelligitur in casu*
quo est ibi mortale vel nimis excessus. Unum pro
 abusum talium rectorum dominus permittit illa auferre et
 dare contraria in punitionem criminis quod potest
 esse in venialibus. Ad secundum. scilicet de doctrina aposto
 lorum. Ad hoc respondeatur. quod non omne quod est contra
 doctrinam apostolorum est mortale aut indispensabile. sed
 solum quantum ad ea que pertinent ad fidem vel bonos
 mores necessarios ad salutem. Nam sicut in lege
 antiqua circa moralia et euangelica et canonica
 lege quodam ponitur preceptio quorum transgressio est
 mortale. quodam mandatorie inducena transgressorem
 ad veniale. quedam consultorie ad nullum omnem
 tem talia ligantur peccatum. sed ad maius promouenda
 bonum. Ita et doctrina apostolica. Quando aut
 itelligatur in talibus scripturis esse preceptum et man
 datum ex modo loquendi et de veritate sermonis ip
 sarum scripturarum. non potest clare regula haberi. sed
 secundum materiam subiectam et declarationes san
 ctorum. De bimodis dictum est supra in c. de inobedien
 tia. Talis autem ornatus ab apostolis non prohibetur
 preceptorie nisi in eo casu cum fieret ad lasciuia
 vel mortalem iactantiam ut dicitur. b. l. bo. sed man
 datorie vel exhortatorie. Quod patet ex euidenti
 ratione quia si preceptorie dicuntur et vniuersa
 liter sequeretur hoc inconueniens. quod quicumque

portaret vellet auro interitū aut argēto. etiam si re-
gina mortali peccaret. qd est absurdū dicere. Et id
illud etiā qd dicitur a quibusdā in antiquo volumine
recretis qd prohibebant aliqua ex hmoi sub pena
privatōis factorū. nō potest inde argui qd illud d
se sit mortale. qz subtracō factorū nō fit nisi pro
mortali. s. qd tūc qn eccia hoc prohibuit si tamē hoc
fecit qd mihi est ignotū erat mortale in trasgre-
diētibz illud. Ordinatōes em eccie vel prelato-
rum cū sūt sub pena excoicatiois. postqz fuerit p-
mulgate et acceptate moribz vtrūqz vniqz ligant
trasgressores ad mortale. et hoc nō qz illa sint mala
s. qz prohibita. et pceptoria p talē modū statuendi
qd argui pōt ex illa rōne supra inducta. Sed cū
leges canonice et civiles aliqui nō pmulgent. ali-
qñ pmulgate moribz vtrūqz nō recipiant. aliquā
do recepte p contrarias leges. vel etiā p contrariā cō-
suetudinē abrogant. vt dicitur in. c. Deniqz cū capi-
tulis se. ideo nō pmanētibz ipis in robore suo
nō ligat quis peccato. et psequens non peccat.
vñ priuari nō posset iuste factis. Nec argui pōt
vt dictum est ibi esse mortale. qz cōminatō est pe-
ne excoicatiois. sed tūc argui pōt cum lex ligabat
nō abrogata. Sicut in pposito ex hoc qd non ba-
betur illud. c. in noua cōpilatōe. p qd eccia nolu-
it ligare fideles et bñ qz plati non dñt laqueum
inijcere alabz fm doctrinā apli. qd sit ipa dēcipiē-
do ad quoz contraria fideles sunt pcliues. Ad qd
facit. c. de viduis. r. vñ. q. i. Deficientibz autem
hmoi ornamēta artificibz quid dicēdum sit ha-
les supra ti. i. c. De turpi lucro. Ad tertium et vl-
timum de occasiōe ruine que in sequit iā rñsus
est. qz nō in oī occasiōe data quocunqz seu scan-
dalo est peccatū mortale in dāre. sed qñ hoc intē-
dit vel dictū vel factū in se est tale qd est sufficiē-
ter inductū ad ruiā. Nā quis diceret ex vbo
ociofo vel leui dicto ab aliquo si aliquis ruit in
mortale ppter hoc ipm dicēte peccare mortali. cū
neqz hoc ipse trēdat nec credat alias cauere. Erit
ergo tunc occasiō potius accepta qz data. Sic in
pposito de ornatu qui vñqz tam inordinatus es-
se potest qd erit occasiō efficaciter data. vnde et
mortale.

Capitulum sextum de Pertinacia.

Pertinacia filia est
vane glē. que opponit virtuti pseue-
rantie fm excessum. Pro cuius dēla-
tione dicit. b. l. vñ. q. q. c. r. vñ. arti. i. q. laus
pseuerantie in hoc pñst qd aliquis non recedat
a bono ppter diuturnā tolerantiam. diffici-
lium et laboriosū cui opponitur per defectum molli-
es et per excessum pertinacia. Pertinacia in hoc
pñst qd nimis pñe sine inleret. Pro cō dēla-
tione dicit. b. l. vñ. q. q. c. r. vñ. ar. q. q. p. p. p.
nax dē fm pñs in li. Et bñmo. qui est impuden-

ter tenēs quasi ad omnia tenax. Et hic idem dē
pñax eo qd in pposito suo ad victoriam pseue-
rat. Antiqui em dicebāt viciā quam nos victo-
riam appellamus. Et hoc pñs in. vñ. Et bñmo.
iponominēs vocat. i. fortis sine. quia. s. pseuerat
in pñia sine plusqz oportet. sicut econtra molli-
mus qz oportet. perseuerans autem sicut oportet
vnde in medio existit. Ideo autē aliquis nimis
persistit in sua pñia sine. quia per hoc vult suaz
excellētiā manifestare quasi plus alijs intel-
ligat. Et ideo dē a. Ste. oziri ex vana glia. Quā-
uis aut pñax excedat in hoc qd pñst nimis in
aliquo bñte difficultatem. habet tñ aliquam de-
lectatōem in fine. sicut et fortis perseuerans. Et
dicit pñs in. iij. Et bñ. qd gaudent pertinaces si
sunt vincētes et tristantur. si sententiē eorum in
firme appareant. Sed quia ista delectatō est vi-
ciosa. ex eo qd eam nimis appetit. et tristitiam ei
contrariam fugit. ideo aliquo modo affilatur pñi-
nax in cōtinenti seu molli. In li. Catholicon bñ
qd pñax dē durus impudēs. irreuocabilis. ido-
cilis. obstinatus. Durus. qz nō cedit sentētie. al-
terius. sicut materialē durum dē quod nō cedit
s. resistit tactui. Impudens. quia nō erubescit cō-
trariari etiam veritati vel sapienti. Irreuocabil-
quia nō pōt reuocari a sua sine seu opinione. In-
docilis qz edoceri non potest. Obstinatus. quia
etiam in futurum inrēdit permanere in sua sen-
tētia.

De pertinacibus .s. l.

pōt exponi illud ps. Furoz illius fm silitudinē
serpentis sicut aspīdis surde obrurāns aures su-
as que nō exaudiet vocē incantatiū. et venefici in-
cantātis sapiēter. Loquit ppheta de peccatoribz.
qui vt in versu pcedēti dicit. Alienati sūt a vul-
ua. i. separati a caritate que est qñs vulua. i. porta ec-
clesie p quā accipit pñs. Per caritatē. n. icor-
porant eccle. Errant ab vtero recedentes a veri-
tate doctrine p quā nutriebant in vtero exūtes.
id est in gregatiōe eccle. Locuti sunt falsa male
viuēdo et male docēdo. Illi siue iudeis siue he-
reticis siue malis xpīcolis furor est fm silitudi-
nem serpentis. Furor ē ad impugnādū veritatem
seu resistēdū nūciātibz eā. sicut Saul ibat fu-
ris inuectus. et dixit toto corpore virus eff labat
Act. ix. Est g illis furor ad silitudinem serpentis
qui semp gestat secum venenū mortiferum. vñ
dicit glo. ibi. Ira irreuocabilis. ecce pertinacia.
Nam pñax dicitur irreuocabilis. Sic serps
antiquus qui non solum veneno inobedientie.
sed et pertinacie infecit primos parentes vt pñ-
starent in errore suo excusantes se. Pertinax du-
rus et obstinatus est in malo. Et Job. xli.
Cor eius indurabitur quasi lapis. Et Jacob pa-
triarcha pphētans de pertinacia scribarum et

Titulus Quartus

pbariseorū quā oñderunt in nō recipiēdo doctri-
nam xp̄i. qui scribe et pbarisei cōiter descēderunt
de **Simeō et Levi** filiis suis quibz tūc loquebat
ait. **Maledictis furor eorū. qz p̄nax in p̄radicē**
do xp̄o. et indignatō eorū qz dura. Cēn. penult. c.
Inter serpentes. nlls aut p̄naxior alpidē. iux-
ta illd Deu. xxiij. Venenū aspidum insanabile
Huic aspidi p̄paf p̄nax. vñ dicit quasi aspidis
surde zc. Ebi tria de p̄naci. Primo qz renuit
influenā dei inspirātis ibi. Sicut aspidis sur
de. Scdo qz repellit sapiām viri declarātis ibi. q̄
non exaudiet zc. Tertio qz p̄tēnit snām p̄lari
fulminātis ibi. et venefici.

Quātū ad primū §. II

Pertinax asilaf aspici surde. qz nō vult audire
inspiratōes dei eis cedēdo et assētiēdo. **Asp̄a** nafa
nō ē surda. s; ass̄ure agit vt sit surda. qz vt dicit
naturales. Et glo. ibi notat qñ p̄cipit se adiurā
dam. vñ aūrē figit in terra. aliā obturat cauda
vt nō audiēs sic nō educat de cauerna sua. Sic
p̄nax et durus ne audiat vocē dei qua ad cor lo-
q̄tur p̄spiratōis. aūrē figit in terra ex vna par-
te videlz cogitatū suū p̄it in terrā. in aliaz mit-
tit caudā. i. ex alia p̄e p̄mittit sibi lōgitudinē
vite seu peccata sequētia addit p̄teritis. itēdē
in eis p̄stere. et ex hoc nō audit voces diuine in-
spiratōis. vt educat de cauerna malicie. Sed
vt dicit in p̄uē. **Eorū durū male habebit i nouis io-**
Et p̄u. xxiij. Qui mētis ē dure corruet i malū
Sicut accidit ad hrām. P̄baraōi. cui cū pluries
fuisse dñs locut⁹ p̄ Moīse vt dimitteret popu-
lū suū liberū pluries. p̄posuit et p̄misit s; dēer⁹
amore terrenorū. et vana spe euadēdi flagella no-
luit audire dñm. s; idurātū ē cor. P̄baraōis. vt
dicit. Exo. xij. et p̄stēs i sua p̄nacia ad p̄sequēdū
populū illuz demū i mari rubro submersus est
Stephanus et p̄bomartir de p̄nacia arguēs
iudeos cū q̄bus disputabat. Dura iquit cerui-
ce et incircūcis cordibz et auribz vos sēper sp̄i
sācto resistitis. Act. viij. Et dñs ad Moīse. Cer-
no qz iste ppl̄s dure ceruicis sit. dimitte me vt
irascat furor meus sup̄ eos. et deleā eos de terra.
Exo. xxxij. Vñ et biero. Si nō cōuertamur. si du-
ri colli sumus. si vscq; i finē in malis p̄seueram⁹
assidue peccātū nō miseretur deus. disti. xxiij. c.
Diacōi. Ecōtra vñ seru⁹ dicit cur ps. Audiam
quid loq̄tur in me deus. s; i mēte occultā inspiratō
nibz acq̄scēdo. et executōi mādādo. Et hoc ē qd
dicit deuota aīa i cāticis. Aīa mea liq̄facta est vt
dilect⁹ locut⁹ ē mibi. loquif p̄ occultā inspiratō
nē offēdendo suā bōitatē et suauitatē quā debet
sūme diligere. et mūdāna vt vana cōtemnere. et
tūc aīa liquefit. q̄ndo femora oī duricia totaz se
deopuā facit vt subintrent diuina i affectu et
currat effectu seruenter implendo mandata

Quātū ad secū §. III

dum repellit p̄nax sapiām hoīs sibi declarātis
errore suū. et ideo assimilaf aspici que n̄ exaudir
vocem incantātū. qz n̄ extit de cauerna sua prout
intendit incantator. sic p̄nax non vult de cauerna
sui erroris exire. p̄ut intendit p̄dicator vt do-
ctor qui eum admonet de peccato suo cōtra illud
agēs puer. iij. **Ne innitatis prudētie tue. Et il-**
ud Jo. xij. Idipm inuicē sentientes nō alta sapi-
entes sed bñlibz p̄sentientes. Et inquit dñs p̄
Isa. v. c. qui sapiētes estis in ocul⁹ vstris et corā
vobis mēp̄is prudētes. Magna supbia et p̄nā-
cia ista est vt velit quis plus sibi credere q̄ oībz
alijs. cū nlls sit adeo sapiēs quin aliqñ possit er-
rare. Necd̄z quis hoc incōueniēs reputare vt p̄
dicatō vel doctrina veritatis que optima ē signi-
ficef hic p̄ incantatōez que mala ē et p̄bibita. vt
p̄z. xvi. q. v. c. i. Nā hoc vñtātū est in scripturis
sacris sicut Greg. in li. moral. dicit David qui
malus fuit in p̄ditōe et morte. Eriē significare
dñm dei zc. et Eriam bonū et fidelez significare
populū prauum iudeorū p̄naciem. Nam de
us ip̄m pplm iudeorū hortabatur vt reuertere-
tur ad domū. scēcie in conuīuio sue doctrine cū
tenens cibum regium doctrine apostolorū ei
mittens vt letaretur cum vxore sua. i. sapia vera
quam olim habuit populus vt vxorē sibi inle-
rens. Sed ip̄e populus iurauit. i. se firmavit p̄-
tinacia ductus se hoc non facturum. sed securū
cum archā que erat in papilionibz. i. sinagogaz
quiescentē in ceremonialibz legis. p̄pter qd Da-
uid dimisit eum cum litteris p̄neciēdo mortē
eius. Permisit enim dñs illum pplm in sua per-
tinacia sequi legalia. et in lris suis quas deserit se
cum in testimoniū contra se. Reg. i. Non ex-
audit igitur pertinax vocem incantātū. quia
non acquiescit sententiē sapientū. et hoc ē val-
de periculofum. Nam pertinacia est que p̄ficat
rationem heresis circa ea que sunt fidei. Dic. n.
De de tharan. in. nq. qz ad heresim iquiruntur
duo. Unum quasi materiale. scilicet error in intellec-
tu. Scdm quasi formale. scilicet pertinacia in volun-
tate. Unde August. in li. contra manicheos ait.
Qui in ecclia xp̄i morbidum aliquid prauūq;
sapiunt si correpti vt rectum sanūq; sapiant
resistant contumaciter. suaq; pestifera dogmata
emendare nolunt sed defensare persistunt hereti-
ci sunt. xxiij. q. iij. Qui in ecclā. Sed si quis in
aliquo erraret estimans illam esse regulam et si
tem ecclē parus emendare cum sciret non esset
hereticus. vñde idem August. Si qui snāz su-
am q̄uis falsam atq; puerfam nulla pertinaci
animositate defendunt. querunt autēz cauta so-
licitudine veritatem. corrigi parati. cum inuenie-
unt nequaquam. sunt inter hereticos reputādi

xxij. q. ij. Dicit apostolus. vñd r abbas Joachi
qerravit circa misterium trinitatis. asserens magi
strum Petrum hereticum pro eo q dixerat in primo
sua. dñs. i. q pater r filius r spūs sctus quedā
sūma res ē. Dices ipse Joachim nō ēē trinita
te vñtate verā r pprā. sed qī collectiua r simili
tudinaria. sicut multi homines dicūt vñus po
pulus. repbat opio r snia eius tanquā heretica et
approbat sēntia. Petri pñditi tāquā catholica
verū quia ipse Joachi submisit oīa scripta sua
correciōi sedis apostolice asserēs se tenere qd cre
dit ecclesia. r sic nō fuit pñtā i sua snia. excusa
tur a vñio heresie. vt bētur extra de sū. tri. r fide
ca. c. Dñamus Abbas Serapio criminie vite et
abstinētie errabat i estimādo deū ēē corpeum et
habere mēbra manus. s. r pedes r oculos. sic ho
mies quia scriptura sacra hoc refert. non itelligi
gens medullā. r tāmē nō fuit hereticus. quia huic
nō pñtāter inherebat. qd postea p heresim fuit
repbatū ab ecclesia. xxij. q. ij. c. penl. vñde cum
sibi fuisset error suus demonstratus a Jo. cassiano
eti dimisit. vt refert idē Joānes in collatioibz
par. Multū scti viri viciū pñtātie a se exclu
serūt. Aug. in pñlo li. de tri. Nō pudebit me sicut
bi erro discere. Quisquis hoc legit vel audiret
pariter certus est pgar meū vbi piter hēsit. q
rat meū vbi errozē suū cognoscit. redeat ad me
vbi meū reuocet me. Ingrediamur simul veri
tatis viā sedentes ad eū de quo scribitur ē. Que
rit facie ei sp. i. veritatē. Narrat. Grego. in li.
dialogorū de Palsasio diacono perito viro. r
magne veneratiōis i populo ppter suā probitatē
atq vt dalmaticā eius mortui iacētis in feretro
cū f. erēt exēq eius qdaz demoniacus cōringens
liberatus ē hic fuit rephus in balneis post mortē
suā a sacro Germano epō Capuano. cū illuc ac
cessit cā infirmat. r eti miraretur qreret quid
ibi ageret. quē nouerat ēē mortuū. Respōdit se
ibi deputatū. i. aīaz suā s. i. corpore aereo assūpto
apparētē ppter hoc qz cū tpe suo fieret scissima i
ecclesia duobus se gerētibz p papa. s. Symaco
et laurētio. demū dimisso Laurētio a populo et
clero susceptus ē Symacus r habitus p sum
mo pñfice vñico et xro. ipse tamē Palsasius
pñāsit aliquāuluz pñtā in pre Laurētij qua
si ipse Laurētij ēē deberet sūmus pñfex potius
qz Symacus. Legit etiā i vitaspam. qz quidā
pater magne abstinētie pñtā fuit i sua opini
one ad credēdū peccatū molliciei nō ēē peccatū
sicut nec etiā cū qd purgat nares vel aures a sup
fluitantibz qd pducit natura apparēs p mortē se
ppter hanc pñtāciā ēē dñatur eternaliter ami
co suo reuelauit. Debet igitur qlibet cauē ne sit
pñtā in sēu suo. Et cū i aliqua materia varie
repiūtur opiniōes. sine pñdicio salutis aīe dēter
minatiōem ecclesie l3 quācuqz eaz tenere. ita tñ

alteri iherere que sibi magis videt rōnabilis vt
coior q parat. sūt tenere cōtrariā si p ecclesiā il
la dēterminaret. Nam qui sic pñtāter iheret vñi
q etiā si aliud ecclesia dēterminaret illā non dese
reret. pertinacia in eo huiusmodi ēē mortale. si
cū Christū habuisse aliqua in cōi cū discipulis
vel nō habuisse. vñtū libet credi potuit aī dētermi
nationē ecclesie. Sed postquā fuit dēterminatuz
per Joāez. xij. Christū habuisse i cōi cūz disci
pulis aliquid peccātie. r tenere pñtāter cōtra
rñū hereticū ēē iudicat. Cū quicunqz sciens dēter
minatiōem ecclesie teneret cōtrariū hereticus ēē.
sicut sunt fraticelli de opione vulgariter dicti. et
nō solū circa ea que sūt fidei et bonorū morū. sed
ēē circa agēda nō dēter quis ēē pñtā in sēu suo
Cū de. be. Ber. cui tēpore suo nō fuit silius i sac
titate. sapiētia r fama miracloz. legif q h dñs
ad extrema veniēs i documētum statz. Sp ma
gis securus sū iudiciū aliorū qz propriū sensum

Quātū ad tertiū. §. III

Abaudit pñtā sententiā fulminātis excoicatio
nis. vñde dicit ps. Nō audiet voces venefici scā
rantis sapiēter. veneficus hic dñs quasi venēa faci
ens. sed in medicinā sicut de serpēte tyro venēo
sissimo fit medicā que dñs tyriaca a tyro. que va
let cōtra venenū r alios morbos. Veneficus q pñ
dici pñtā ecclesie q de venēo excoicatiōis facit
medicinā Excoicatio. n. r venenū videt et medi
cina. venenū quidē quātū ad statū temporalem
excoicari qui pñtū extra nūerū fidelū ac si ēē
mortuus. r etiā pñtū iuo tpe talis verabatur
a diabolo per excoicatiōē vñd apostolus pñtā
ad Cori. v. dicit de corintho quodā. quē excoica
uit. hñc tradidi sathane i interitū carnis. i. ad ver
andū corpus. Inficit ēē alios excoicatus partici
pantes sciētē cū eo in casu nō cōcesso venēo pec
cati saltē venialis excoicatiōis minoris. vñ ēē pec
cati mortalis quādo hoc facerēt in contemptum
vel quādo participarent in diuinis officiis secū
dum. Lbo. in. nñ. r alios. Fit tamen de hoc vene
no medicina tyriace cōtra venenū peccati mor
talis ad ipsum propellendum. Ad hoc enī ordi
nata est. r ppter hoc fertur contra aliquem vt
quia non vult audire sententiā pñlati pñci
piētis sibi sub pena excoicatiōis vt abstine
at ab aliquo criminali opere. et emendet pñtā
manens excoicatus sit. r euertur ab oībus
fidelibz. r sic per penam illius pfusionis reuert
tur ad penitentiā. r spiritus saluus fiat vt di
cit apostolus. i. ad Corin. v. de excoicatio.
Et ideo xps dicit Mat. xviij. de peccatore nolen
te se emendare per fraternā correctiōem. Dic
ecclesie id est pñlato ecclesie. Si ecclesiā non au
dierit. id est si pñlato ei pñcipienti sub pena ex
communicationis vt desistat a malo n. obedire

Titulus Quartus

sed prima fuerit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. i. non princeps cum eo post excommunicationem. unde excommunicatio medicinalis non mortalis ab **Aug. q. ii. q. i. c. Multi.** Nec obstat quod dicitur. **xi. q. ii. c. Nemo** vixit per anathema. i. excommunicatio est eterna mortis damnatio. quia hoc est verum cum ipsa premittitur et non servatur. ut dicitur glo. ibi. Repit marina perniciosa et incedit in illo preceptum que facit hominem dignum eterna damnatione etiam si sententia excommunicationis iniuste lata esset premittere ipsam et non servare esset mortale secundum doctrinam nisi contineret intolerabilem errorem. scilicet cum excommunicaret quis. quia non vult aliquod malum facere vel post legitimam appellacionem. Et idem dicit **Grego.** Sententia pastoris siue iusta siue iniusta sit. timenda est. **xi. q. ii. c. Si nota.** quod dicitur per **Bernardum.** Sapiens per quod alia lege habet medicamentum immedicatum a sapiente medico preparari seu temperari. Si enim medicina non temperata sapienti medico secundum proportionem et qualitatem infirmitatis et infirmi. non iuvabit sed nocebit. nec sapiens medicus abscidit membrum. cum aliter potest curare infirmum. Sic placet ecclesie non debet esse subitus ad fulminandum excommunicationem. Non enim debet fieri nisi per mortali crimine in quo est periculum et incorrigibilis nolens perire mandato iusto placati recipientis secundum **Lib. in. n. q. i. c. Et. xi. q. ii. c. Neo.** Nec quis debet inducere vel petere sibi fieri excommunicationem contra aliquem nisi cum sperat per illud modum sibi satisfaciendum esse de damno habito. puta quia credit quod propter hunc nimis ille qui lesit faciet debitum suum. Nam si faceret alio nocendi saluti illius. hoc pertinet ad honorem vindicte et esset mortale. Prelati etiam ipsi non debent ferre tales sententias in suis ordinacionibus cum verisimile estimare valeat subditos eas si tuerentur. nec propter eas ordinata fuere. hoc enim esset laqueus iniquitatis re aliabatur contra eos militaret. Dicit etiam **Aug.** quod nihil sic debet formidare christianus. sicut separari a corpore christi. scilicet per excommunicationem. **xi. q. ii. c. Nichil.** unde excommunicatio maior debet anathema. quod interpretatur separatio. Nam talis est separatus a septem bonis magnis. Et ideo summe debet timeri et caueri spiritus. Primo enim separatus a celo. quia nuncius intrabit in celum nisi absolvas ab ea. unde christus ait **Mat. xvi. c. Quicunque** ligaveris super terram et ligum in celo. i. a christo et a curia celesti. etiam si iniuste ligaveris et reteneris. unde **Crisostomus.** Nemo retinet vincula ecclesiastica. quia non est homo qui ligat sed christus qui dedit potestatem talem hominibus et homines fecit dignos tanti honoris. **xi. q. ii. c. De christo** autem debet **Apoca. i. q. c. habet** clavem. scilicet regni celestis. claudit et nemo aperit. i. cui claudit celum quod facit per excommunicationem nemo potest aperire illi nisi ipse qui non aperit permanet in excommunicatione. **Secundo** separatus ab omni sacro ecclesie. **ii. q. ii. c. Engeltruda.** Nullus sacramenti talis est capax. Non est. quia est extra ecclesiam etiam numero. Sacra autem offeruntur ex tunc in ecclesia. unde talis nec absolvi potest a peccatis in confessione. quicunque esset prius et dispositus ad faci-

ciendum omnia nisi prius absolvas a vinculo excommunicationis secundum **Lib. in. n. q. i. c. si** absolveret non valeret sed opteret iterum postea absolvi. Nec talis maritum contrahere potest. Si tamen contraheret. tenet qui tamen in matrimonium sed peccat mortali contrahendo. Et si recipit ordines sacros vel exequitur actus eorum. ut celebrando. cantando euangelium. et benedici efficitur irregularis indiget dispensatione papae. Tertio separatur ab ecclesia suffragio. Dicit apostolus **Ro. vi. c. Quis** sumus unum corpus in christo. scilicet in mystico et spirituale. Claretur est quod membrum separatum a corpore non recipit preter nutrimentum. quod per cibum assumitur. Cibus huius corporis sunt orationes et benedictiones. et alia bona que fiunt in ecclesia sed excommunicatus est membrum separatum ab ecclesia. Dicit enim **Aug.** Quis enim qui excommunicatur. scilicet iuste sarbane traditur. Quomodo sarbane traditur quia. scilicet extra ecclesiam etiam. extra ecclesiam autem est diabolus sicut in ecclesia christus. **xi. q. ii. c. Omnia.** et ideo non habet partem bonorum que fiunt a fidelibus. unde diabolus habet maiorem partem seu iudicium in eum spirituale et temporale. ut dicit magister sententiarum in. **n. q. i. c. Nullius** etiam indulgentie est capax. Quarto separatur a vino officio. unde **ps. c. Cum** excommunicato nec orare. **xi. q. ii. c. Quia** excommunicato. unde dicitur doctrina **Ray. et alii.** quod si excommunicatus est in ecclesia quando debet divinum officium debet admoneri ut exeat ecclesiam. et si erit non vult violentus potest emitti. Et si hoc fieri non posset propter potentiam persone. debet dimitti officium quousque exeat etiam missa si nondum incepit canonem. Secus si incepisset. quia tunc debet persequi usque ad communionem sumptam. et postea residuum de ecclesia exiendo in sacristiam dicere. Hoc autem finis dum est quando excommunicatio est notoria. Nam si occulta est. non est vitandus in publico ne prodatur crimen. Hoc tamen per decretum Constantiense. prohibita est benedictionis participatio in divinis quo ad excommunicatos denunciandos in ecclesia et nominari. Tamen vide de hoc plenius infra in. **n. q. i. c. i. Ipse** tamen excommunicatus scienter participans in divinis non evadit mortale peccatum. Et similiter participans cum eo in divinis scienter secundum **Lib. in. n. q. i. c. et Archi.** Ad quod facit quod dicitur. **xi. q. ii. c. Qui** communicaverit vel oraverit cum excommunicato si laicus est excommunicetur. si clericus deponatur. Et intelligitur de excommunicatione. si in crimine criminoso. quia iterum debet iam in excommunicationem maiorem eandem. Sed de communicando in alijs ex preceptum. et de orando in divinis officiis. Talis est pena. scilicet depositionis et excommunicationis si infertur nisi per mortali. Intelligendum etiam illud secundum modificationem illius decreti Constantiensis. Quinto separatur a fidelium consortio. quia non potest principare cum alijs fidelibus. nec ipsi cum eo in comedendo vel bibendo vel salutando vel orando vel communicando. unde **ps. c. Quis** orare valeat cum mensa negatur. scilicet

excoicatis. **Ps.** i. locutio. mensa. i. comedere euz
eis als pstrariū faciēdo in casu non pcesso incur/
rit excoicadēm minozē ipe pncipans cum qua/
si accederet ad aliqd factm sciēter ante absolutō
nem peccaret mortū. s. a quolibet simplici sacer/
dote qui pōt audire eius pfessione pōt ab ipsa
absolui. **In** sup peccat saltē xmalē sic pncipādo
mōrū aut si faceret ex pceptu. **Et** fili ipe excoica/
tus pncipādo cū alijs. **Ex**ciipiunt nū quidaz ca/
sus in quibz licite pōt pncipari cū eis qui pntē/
tur in hoc vsu. **Un**ile lex hūile res ignorata ne/
cesse. **De** hoc. **ri. q. iij.** Qm in terru. 7 glo. **Sz** de/
claratōem hōz hēs plene in. nū. pte. n. ij. **Qd** au/
tem nū dēant fideles pncipare cū excoicatis est ex/
ordinatōe a pōz. **pñ. i. Co.** v. dicit apls. **Si** q/
frater nōiā aut fornicator aut idolis seruēs aut
auarus 7c. 7 b mōi. nec cibū sumere l3. **Ubi** dicit
Aug. q apls nōiādem appellat excoicadēm. **ij.**
q. i. Multi. **Ad** hoc etiā facit quod **hē. ri. q. iij. ca.**
Sicut apli. cū. c. se. **Ser**ro sepaf a quolibet actu
legitimo. vñd nec testificari pōt nec accusare nec
aduocare nec iudicare. 7 iudicata p eum euz no/
torium esset nū tenerent. nec absolueret nec ligare
nec eligi pōt ad dignitatē seu platuram nec eli/
gere. **Ubi** declaratōem hōz in. nū. pte. n. i. in. c.
de cā finali excoicadōnis. solū ad pncipatōem ad/
mitti pōt sicut 7 infidelis quilibet vt querrat ex/
doctrina ad veram pñiam 7 obediam. **Et** in pri/
miria ecclia ad ostēdēdā autētem platorū ipi/
7 robōrandā. 7 inducendū timorem 7 reuerenti/
am eis qui excoicabatur immediate corpālī de/
pabaf a diabolo sicut patz. **i. Co.** v. de **Corintho**
quem ppter incestū notorium apls excoicauit di/
cens. **Hunc** tradidi sathane vt spūs eius saluū
fiat. **Septimo** sepatur post mortem a fidelibz
sepulcro 7 officio quia nō debet sepeliri in ecclē/
sia vel cimiterio sed extra. sicut animalia brutat
infideles. nec debet deferri cum modo consueto
fidelium ad eccliam. alias qui cōtrarium facerēt
scilicet peccarent mortū. 7 incurrerent elici ex/
communicatōem. de quo nū vide in. nū. pte. n. c.
i. **Nec** possunt fieri p eo ofones solennes seu of/
ficiū nisi prius absolueret post mortem a sen/
tentia. quod fieri potest quando apparent signa
contritiōis an morte m. 7 q quesiuit absolutiōez
Exemplum de illis sanctimonialibus quas bea/
tus **Benedictus** excommunicauit ppter loqua/
ritatem suam que post mortem visē sunt exire d
sepulcris 7 de ecclēsia quando celebrabatur 7 di/
cebat officium. quas euz beatus **Benedictus**
reconciliaffet non sunt visē amplius exire. **Ubi**
de hoc in secundo dyalogozum beati **Grego**
rij pape.

Capitulum vij. de ipocrisi

Ipocrisis est filia
inanis glē. 7 inter psecutores ecclesie
graues figuratas per quatuor besti/
as quas **Daniel** vidit de mari egressas. hec ē ter/
tia. **Prima** em bestia filis leone fuit psecutō tūā/
noz infidelū qui crudelt vt leona deseniēt con/
tra eccliam per cruciatus varios. ex qua mlti pe/
rierunt corpe multi aīo fidē negantes. **Scda**
bestia similis vřso significauit psecutōem here/
ticorū qui varijs 7 falsis doctrinis fideles veraue/
runt. 7 multos infecerūt erroribz. **Tercia** filis
erat pardo qui hz colorem variū. 7 significat p/
secutōem que nūc est ipocrisiz qui sub vario co/
lore sanctitatis mltos decipiūt 7 ad vicia perdu/
cunt. **Hanc** sequet psecutio anti xpī signari per
quartā bestia feram dissilem alijs. qui pncipue cū
ipocrisiz ptra veros fideles pugnabit. **Ipocrisiz**
aut vt dicit **Isid.** in li. etymologiaz greco voca/
bulo in latino simulator interpretat qui dum vi/
ctis malus sit. bonū se palā ostendit. **Ipo** enim
falsum 7 crīsim iudiciū interpretat. qz falsum iu/
diciū inducūt in mentibz hōim. qui. s. ex illis bo/
nis acerbis exterioribz iudicant eos bonos. **Un**d
idem **Isid.** dicit q ipocrisiz nomē tractū est a si/
militudine eoz qui in spectaculis contra facie
incedūt distinguētes vultū vario colore vt ad p/
sone quā simulāt colozē veniāt. mō in specie viri/
modo in specie femine vt etiā laude populū fal/
lant sicut cū fingit se esse **Iouē** vel **herodem** vel
xpī vel angelū 7 b mōi. vel fm alios ab ipo. qd ē
supra. 7 crīsim qd est auz dī quasi desup aurum
Ipocrisiz em desup. i. ab extra in opibz ostēdit se
esse auz sanctitatis. s. intrus est lutū cupiditatis
vñ **Gre.** de ipocrisiz loquit tractat illud **Iob. xli**
Sternit sibi auz quasi lutū. s. leuiatbā. de quo
ibi loquit qui significat vel diabolu vel anti xpī
q auz. i. viros scītatē fulgētes fm exteriora sub/
sternit sibi quasi lutū. i. vicijs coīquinatū sub/
sternit. **Ubi** qz qui p aliquid lutū sunt sicqz auz q
si lutū sternit qn occultis peccatis exigētibz per/
qd lutū erat etiā virtus que publice daruerat p
qd auz erat manifeste dissipaf. de pe. di. q. c. mlt/
ti. est g ipocrisiz quasi filatō quedā nū oīs. s. illa
qua quis filat psonā alteri. i. p opera de genere
bonoz ostēdit se exterius scītatē hēe qua p pñiam
pñiat. hoc aut pñiam est. s. filatio talis. **Rōb** est
qz est quoddā mēdaciū. **Mēdaciū** aut sp ē pñiz.
fm **Aug.** **Pro** declaratōe di. b. **Tho. ij. q. q. q. i.**
ar. i. q ad virtutem veritatis pertinet vt aliquis
ralem se exhibeat exterius per signa exteriora. q/
lis est. **Signa** autē exteriora sunt non solū ver/
ba sed etiam facta. **Sicut** ergo veritati opponitur
q aliquis per verba exteriora aliud significet q
habet apud se in mente. quod pñiet ad mēdaci/
um. ita etiam veritati opponitur. q aliquis per

aliqua signa factorum vel re aliquid de se signi-
ficet primum eius quod in eo est. quod proprie dicitur simula-
tio. unde proprie dicitur. Simulatio est quoddam mendacium in si-
gnis exteriorum factorum. Non refert autem vtrum quis
verbo vel facto mentatur. quin. si illud si sit menda-
cium et peccatum. Notandum tamen diligenter secundum Thomam
ubi supra quod sicut aliquis verbo mentitur quod signi-
ficat illud quod non est. si autem qui tacet quod est quod ali-
quid loquitur. Ita etiam simulatio est quod quis per exteriora si-
gna factorum vel re significat aliquid quod non est.
non autem si quis pretermittat significare quod est. vnde
potest aliquis peccatum suum occultare absque simula-
tione. Et secundum hoc intelligendum est dictum. Hiero-
nimo. Secunda tabula post naufragium est peccatum abscon-
dere id est non manifestare alijs extra confessionem
nec alijs inde scandalum generet. Propter quod
in ueraciter dicitur contra manifestantes scelera sua. I-
sa. li. Peccatum suum quasi sodomia predicauerunt
nec absconderunt. Sciendum etiam secundum Bernardum. Tho-
ma ubi supra. ar. ii. quod habitus sanctitatis puta religio-
nis vel clericatus significat statum pueri quis ob-
ligat ad opera perfectionis. et ideo cum quis habitum san-
ctitatis assumit. intendens se transferre ad statum per-
fectionis si per infirmitatem deficiat non est simula-
tor vel hypocrita. nec tenetur talis manifestare pec-
catum suum sanctitatis habitus deponendo. unde Gre-
gorius. xxi. mor. dicit quod sunt nonnulli qui sancti habitum
tenent et perfectionis meritum exequi non va-
lent. hos nunquam credendum est in hypocritarum numero
currere. quia aliud est infirmitate aliud malicia
peccare. Si autem ad hoc sanctitatis habitum sume-
ret ut se iustum ostenderet esset simulator et hypocri-
ta. Notandum etiam secundum eundem. ii. q. cxxvi. ar. i.
quod religio notat statum perfectionis ex intentione fi-
nis non ex habitudine ipsius perfectionis. unde non o-
portet quod quicunque est in religione sit iam perfectus.
sed quod ad perfectionem tendat. Non est ergo talis ipo-
crita si non bene perfectam caritatem sed ad hunc tendere te-
netur et opera dare ut habeat perfectam caritatem per
exercitia religionis. quod si preternat tendere ad perfecti-
onem per ea que sunt religionis. tunc est vere hypocri-
ta. et sicut si ingrediatur religionem vel clericatum assu-
mat propter temporalitatem principii ut sub habitu sancti-
tatis modo fruatur. Si autem queratur vtrum hypocritarum sit
mortale peccatum. Bernardus. Tho. ii. q. cxi. arti-
culum. quod in hypocritis sunt duo. scilicet defectus sanctitatis
et simulatio ipsius. Si ergo hypocrita dicatur ille
cuius intentio fuerat ad vtrumque. ut scilicet aliquis non cu-
ret sanctitatem habere sed solum solum apparere. sicut
consuevit accipi in sacra scriptura. sic manifestus
est quod mortale est. Ratione huius est. quia nullus to-
taliter priuatur scientia nisi propter mortale. sed talis
priuatur sanctitate totaliter. Si autem dicatur hypocrita il-
le qui intendit simulare scientiam a qua deficiat per pec-
catum mortale. ita quod hypocritarum solum dicatur ip-
sa simulatio scientiarum. tunc quis talis sit in peccato

mortali ex quo priuatur scientia. non tamen ipsa simulatio
est sed ei in peccato mortale sed quicquid veniale.
quod discernendum est quod si sit mortale vel veniale
ex fine intentio in ipsa simulatione. Nam si finis repu-
gnet caritati dei vel proximi. puta ut disseminet er-
rores vel damnetur. primum notabiliter erit mortale.
Si autem finis non repugnat caritati dei vel pro-
ximi. puta cum delectatur ipsa fictio erit veniale. de quo
philosophus dicit quod est magis vanus quam malus. in quarto
Ethici. De. de pat. etiam in scriptis dicitur quod si quis
simulat opera scientiarum ut iniquitas sua pallietur. et
ipse sanctus reputetur delectatur ipsa laude sue ipo-
critis est sed peccatum. Si autem hoc faciat ut deus ho-
nores et primum edifice. sicut si religiosus ostendat
coram laicis maiora signa perfectionis quam coram fra-
tribus suis ut illi edificent. sicut est hypocritis. vel si
est large sumpta peccatum si est. unde de. b. Dionysius le-
gitur quod cum in itinere multum sitibundus esset prius si-
tim exstinguebat ad fontem. et postea in hospitio pa-
rum bibebat de vino. et hoc ne aspicientes si ibi volu-
isset satisficere finem enim potatorum reputaret sed ab-
stinere et sobrius. et sic etiam fratres suos docebat ut co-
ram populo ostenderet exempla sanctitatis ad eorum con-
uersionem. Predicator christi multum fuit contra ipocri-
tas. et nullum hominum genus videtur ita acriter et frequen-
ter reprehendisse sicut ipocritas ut patet in euangelio.
Primum viciu a quo ecclesia in principio quadraginta
hinc docet abstinere est ipocritis. Cum ieiunatis
nolite fieri sicut ipocrite tristes. Mat. vi. Et
ratio est. quod ipocritis est impediri ueritas penitentie.
ad quam inducere intendit ecclesia in illo tempore.
Fructus enim penitentie est remissio culpe et adeptio
glorie. secundum illud. Penitentiam agite appropinquabit
enim in vos regnum celorum. Sed hoc aufert ipocritis
unde Iob dicit. Non apparebit in conspectu domini
omnis ipocrita. i. nullus ipocrita. Et Bernardus etiam
ait. Corrupti sunt in syon peccatores. possedit tremor
ipocritas. tremor. scilicet damnationi. Hoc viciu
summe detestati sunt omnes sancti. unde Augustinus
dicit. Nolo habere ipocritas. malum est cadere ap-
posito. prius est simulare. propositum si non seruat
foris sanctitatem dimidius cecidit si intus habuit
ipsam simulationem totus cecidit. xii. q. i. Certe. Ubi
dicitur glo. quod vult dicere quod est prius per ipocritam
peccare quam manifeste. id est magis periculosum si-
bi. et alijs sibi quia corrigi non potest. cum sit occultum
peccatum eius alijs. quod non ita potest cauere. Ad quod
facit lex que dicit. quod plus est veneno occidere quam
gladio. C. de malef. l. Unica.

Contra ipocritas. §. I.

loquens dominus per prophetam. Ilix. peccatores dicit deus. Qua-
re tu enarras iusticias meas et assumis testame-
tum meum per os tuum. Tu vero odisti discipli-
nam. Ubi tria possunt notari de ipocrita. Primo simulatio sanctitatis in actione ibi

Capitulū Septimū

Quare tu enarras iusticias meas.

Secundo ostentatio pbitatis in locutione ibi. et assumis testamentum meum

Tercio de testatio virtuositatis in affectione. ibi. tu vero odisti disciplinam etc.

Quatum ad pri. §. II

Narrat aliquid n̄ solū sermōe sed et ope. sicut celi enarrat glāz dei n̄ loquēdo sed ope sue claritatis et influxus in inferiora. et celi sp̄iales opibz virtutū et miraculorū enarrat glām dei. **Iu** sticia hic d̄r opus de genere bonorū vt elemosina ieiunū orō et h̄mōi. **U**n̄ m̄gt veritatis docēs vt rare ipocrisim ait. attēdite ne iusticiā vram faciatis coram hoībz ne videamī ab eis. **Mat. v.** **Iu** sticie dei d̄r et nostre opa bona. nostre q̄a nobz sunt. dei quia a deo inspirant. vel q̄a ad deum rigū si bñ fiant. **Secūdo** ergo enarrat iusticias dī cum ipocrisim facit opa de genere bonorū vt appareat iustus. Sed simulatores et callidi. puocāt irā dei ait **Job. et ideo d̄r Ecclē. i.** Non fuerit ipocrisim tu sp̄ectū dei. Sed large sumēdo ipocrisim nota q̄ triplex est ipocrisim. **P**rima ē demōis. **S**ecunda carnis. **T**ercia hoīs. **M**agnus ipocrisim ē diabolus. **N**am ait ap̄ls. **I**p̄se se trāfigurāt in angelum lucis. **E**t hoc dupl̄. i. visibilē et inuisibilē. **V**isibiliter dum sumit sp̄ciē sc̄taris i qua cor p̄oraliter appareat vt sc̄is estimatus persuadeat malū. **S**icut apparuit **S**auli in sp̄e **S**amuelis sancti. **p**phete q̄n p̄suluit **P**hitonissam. **vt b̄. i.** **R**eg. xviij. vt sic adoraret ab eo s̄m **A**ugu. **S**ic enī apparuit **A**ntonio in forma x̄pi. cuidam no uirio in forma virginis **M**arie. **I**n forma āge li multis p̄sonis inuisibilē dum suggerit malū sub sp̄e virtutis. **U**n̄ **G**re. ait. **S**epe vicia se ingerūt et virtutes eē s̄lant sicut tenacitas p̄simo nia. p̄dgalitas. liberalitas. furor. elus. remissio mia. et indiscretō. abstinentia. **I**n huius figuraz legūt **I**her. xli. q̄. lxx. viri de **S**ichē et de **S**ilo et de **S**amarita rasi barba et scissis vestibz. squalē tes cū irēt ad tēplum dei. munera et ibus habentes in manu vt offerret d̄no **I**smaheli qui erat de semite regio egressus in occursum eorum de **M**assa incedēs et plorans ibat qui dixit ad eos **V**enite ad **G**odoliaz. quem. s̄. p̄fecerat rex reli quīs iuda. cū q̄ venissent ad mediū civitatis interfecit eos. solum euasertit ex eis decem qui dixerunt se habere thesauros absconditos. **U**tri isti significant virtuosos quos etiam nūerus figurat. **N**am resultat ex denario octies multiplicato nūerus denarius designat decalogū veteris testamenti. **o**ctenarius octo beatitudines noui testamenti. **U**traq̄ ergo seruātes barbā radunt. q̄ de p̄p̄is viribz fiducia sibi subtrahunt. **V**les fies qui sibi meti p̄is in exterioris decoris laceratione nō parciūt. oblaturi in domo d̄ni t̄b et mu

nera deferūt qui exhibere in sacrificio d̄ni ordēs cū opibz pollicent. **S**ed tñ in ip̄a sc̄e deuotionis via caute circūspicere nesciūt. **I**smahel. i. diabolus de semine regio. q̄a deo creatus occurrit cō passionem simulās. et p̄fectū et ad dominū tēre quasi p̄mouere velle ostendens dum. s̄. instigat ad aliquod bonū vt per hoc inducat ad malum. puta p̄elationem. p̄dicationem. audientiam. cōfessionem. visitationem parentum. ad conuersionem eorum. frequērationem mulierum. ad sanctos viros et h̄mōi. **S**ed in ip̄a vita talis pie operationis occidit dum ambitione superbia. terrena cupiditate negligentia. amore sensualis a vita grane seiungi. solumq̄ penitentes euadunt manus qui figuratur per habētes thesauros occultum. in primo moralis circa finem. **D**e isto ipocrisim dicit p̄p̄s loquēs de malo seruo. **P**arrem eius cum ipocrisim ponet. **Luce. xij. id ē** cū demonibz. **H**umilitas id est timor et fiducia diuini adiutorij et timor sui p̄p̄us faciunt cognoscere deceptōnes h̄mōi. vnde **P**salmi. **A**lbi alit̄ indine diei. id est diaboli qui se trāfigurāt in angelum lucis timēdo. ego v̄ro intē sperabo scilicet liberari ab eo. **C**aro enī est magna ipocrisim. et hoc dupliciter. **U**no modo simulat se esse infirmam et debilem et non posse facere que suggerit sp̄s sc̄z ieiunare. vigilare. et huiusmodi. **Mat. xvi.** **S**p̄s quidem p̄mptus est. caro autem infirma. **E**t aliquādo cōqueritur ip̄a caro seu sensualitas contra sp̄m quod nimis grauat eam et q̄ nō poterit p̄seruare. **I**n huius figuram legitur **E**lodie. iij. quod cum **S**aray reprehenderet ancillam de suis insolētis. **I**lla murmurās contra eam cōumeliā inferens ait. **N**on me vis interficere sicut interfecisti viros tuos. nūq̄ videamus ex te filios interfecit virozū tuorum **S**aray significat rationem. ancilla sensualitatem. **C**um aut ratio arguit sensualitatem de suis leuitatibz et reprimit eam remurmurat caro seu sensualitas cōqueritur q̄ non ei p̄mittitur sequi appetitus suos. **C**aro enī cōcupiscit aduersus sp̄m. et sp̄s aduersus carnem ad **Gal. v.** **A**ccusat ip̄am rōnē vt crudelem et interfecitorem septem viroz. **S**eptē viri sunt quinq̄ sensus. et appetitus cōcupiscibilis et irascibilis quos ratio mortificat quo ad vicia et vanitates. **U**tri sunt quia legitimi dati a deo vt eos licite sequantur et obediat rationi. vsq̄ ad vsum liberi arbitrij s̄ postea mortificant cōcupiscētis. et si rō vult vīua p̄manere et cū ancilla. i. caro querit aliqd̄ iordinatē facere rō cohercet et arguit eā. et de hoc ip̄a cōquerit vices se indiscrete habere et occidere vel le corpus et p̄minās quasi optat vt filios bonorū ope nō generet. **S**ed ratio lacrimis et orationibz se debet iuuare vt illa fecit. **A**liam ipocrisim exercet caro p̄ illusionem. **A**liquādo enī simulat

Titulus Quartus

se quasi mortuā vicijs et reſatōibz vt nō ſentiat
ſpūs tentatōes carnis. etiam cū ei offeruntur ma-
gne occaſiones et picula maloz vt puerſando cū
mulieribz domeſtice. vel mulieres cū viris nō pa-
trant ſtimulos aliquos vt ex hoc ſpūs pſus de
ſua pſtancia et virtute demū ruat in aliqd ſceluſ
vñ ſibi eſt vulpi que eſt aſal fraudulentū et leſi-
uum. Vulpis eñ qñ fameliſcit cū palia viā ſibi
puidere nō pōt ponit ſe exteſam in agro quaſi ſit
mortua qđ aues que circūſtāt vidētes appropin-
quāt ſibi. et vidētes ipam nō moueri eſtimantes
mortuā volūtāt ſup eā. et tūc vulpis callida ſue-
git velociter et capit aues et comedit. Ita caro ſi
mular ſe mortificatā vicijs et paſſionibz ſed cum
ex hac pſidētia quis ſibi nō cauet ſed opat̄ incau-
te. inſurgit caro et occidit ſpūm. Sic in figuram
huius **Sālon** forniſſimus qui nimis pſidit de
Dalila muliere dilecta. cū tñ qñ prius fuiſſet plu-
ries inſidias eius dormiēs in gremio eiꝝ abſciſſis
capillis eius traditus eſt in manus inimicorū
p eā. **Sālon** ſpūs robustus. **Dalila** ſenſualitas
quā naturalit̄ quis multū diligit. et tñ expiſ ſepe
inſidias eius ptra ipſum qñ ſuis fingat ſe diligere
ſpūm. Si aut̄ nimis pſidit ira qđ obdormiat tor-
pore et negligētia abſciſ affectibz et ppoſitis duo-
tis meritis quaſi capillis capitis impceptibilis
tradit̄ in manus demonū illudēdus. **Tertia** ē
ipocriſis qua vnusquique querit decipere alium
ſub ſpē ſancitatis ſicut diſcipuli phariſeoz cū
herodianis qñ interrogauerūt xp̄m ſub ſpē in-
rendi veritatē ſi liceret dari cēſum ceſari. pmiſe-
runt magnā pmedatōem eius dicētes. **Qđ** ſi
mus qđ vcray es et. et. ſic ſimplr apiret eis cor
ſuū intēdētes ex rñſione ſua eū calūniari vel ca-
pere. vñ xp̄s dixit eis. **Quid** me rētaris ipocriſe.
Mat. xxv. Dupl̄ etiā quis querit decipere p ipo-
criſim alios. Vno mō in ſpūalibz. vt cum quis
predit magnā aſtutiatē vite et mortificatōem
et deſtātōem vicioz. vt vidētes deuoſtōe afficiā-
tur ad eū. et ſic diſſeminare valeat errores et here-
ſes ſicut faciebāt illi heretici qui erāt tempe beati
Phici vt bñ in legēda eius. et fraticelli de opini-
one et multi alij. Quidā alij faciūt ſe pēs ſpūa-
les ſimpliciū mulierculaz. et ſub ſpē obediētie et
mortificatōis. et cum exēplis ſcōrum quaſi ſilibo
inducūt ad multas turpitudines. vñ apłs. In
nouiffimis diebz recedēt quidā a fide antēdētes
ſpiritu erroris. et doctrinis demonioz loquēti-
um in ipocriſi mēdaciū. Et **Mat. vij.** Antēdite
a falſis pphētis qui veniūt ad vos in veſtimētis
ouiū. intriſecus aut̄ ſunt lupi rapaces. Antēdite
id eſt diligentiūſ pſiderate et caute. **Prophete**
dñr pdicatores religioſi et plati falſi ſunt ſi ipocri-
cite. Veſtimēta ouiū que deſerūt ſunt opera de
genere bonoz. **Lupi** rapaces intus ſunt qñ ad
intentōem malā decipiendi et opa occulta mala

Un et in figuram huius mandauit dñs in lege
Non ſeres agz diuerſo ſemie. **Semie** eſt vbum
ex cuius emissionē ſeu pñſciatōe ſequit̄ cōcep-
tus in mēte audiētis. **Elger** eſt mōs. **Semie** aut̄
tem agrū diuerſo ſemie qui agit pia opa. et dicit
et bona verba. et exinde pponit crimia tāqđ licita et
falſa documēta vt ſemie diuerſum a primo ſemi-
nato. **Alio** mō intēdit decipe pñm p ipocriſi in
rpali. vt cū quis predit opa ſcītaz vt adipiſca-
tur eccliaſtica dignitatē vel bñficiū. vel ſi eſt lai-
cus frequētat ecclias. audit miſſas. elemoſinas
multiplicat. palam pdicatōnes non dimittit. re-
ligioſis et famoſis perſonis fami. iaris efficitur.
vt ſi ſi ſimplices et vidue exſtimātes bonos talcs
viros. pſidāt de ipſis. et pecunias eis tradant ad
negociādum. quas eis auferant dicentes ſe ami-
ſiſſe et infortunata paſſos. **Hoc** dñs pbibet figu-
rate in lege veteri dñ. **Non** indueris veſte que la-
na linoqđ pſerta eſt. **Veſtis** que corpus circūſtat
eſt puerlatio exterior noſtra. in qua apparemꝝ to-
minibz. **Lana** que calida eſt et fructus ouis aſal
innocentis ſunt opera caritatis. i. de genere bo-
noz que pñe ſiūt ab ouibz xp̄i. **Linoz** quod fri-
gidum eſt. et fructus terre ſunt opa iniquitat̄ q
frigidum reddunt alium et oriunt̄ ex cupiditate.
In veſte autem lana linoqđ pſerta lana apparet
et linoz quaſi ſub ea latet. **Et** id agnue ſignificat
puerlatōem ipocriſaz in quibz opa de totis tōa
patent. **Sed** intus in corde opa praua latent et
cupiditate plena. **Cauēda** eſt ergo ipocriſis. et b
qđ mortem aīe inducit. vñ **Aug.** **Malū** bēre
cecos vel claudos id eſt ſimplices et imperfectos
qđ plangere mortuos. **Quicūqđ** ipocrita ē moy-
tuus eſt. **xx. q. i. nolo.**

Secundū quod .§. III

notatur de ipocrita eſt oſtēratio bonitatis in ſer-
mone cum dñ. **Assumis** teſtamētū meū p os tu-
um. **Teſtamētum** dei eſt ſacra ſcriptura que teſ-
tamen tūm dei dñ. quia ibi deus atteſtat. i. ma-
niſeſtat ſiſqz ſuis quid agere dēant. vt heredita-
tem eius capiant in hoc teſtamento agit de ma-
teria confeſſionis. de materia diuine laudatōis
et de materia pdicatōis. et totius xp̄iane religi-
onis. **Assumit** ergo ipocrita teſtamētū dei p os
ſuum. et male dum confitetur ſicte non manife-
ſtans omnia peccata que recolit ſed quibzdam
expiſſis alia que verecūdia ſunt dimittit nēre
puteſt ita malus ſicut extitit. **S. bonus** vel minus
malus qđ ad ipocriſim pertinet. vñ **Auguſti.**
Cautus ſit penitēs ne verecūdia ductus diui-
dat confeſſionem. hoc eſt enim ad ipocriſim ten-
dere et ſemp vñia carere. **de pe. diſ. nñ. quini**mo
nonum mortale committit. **Clenci** quoqđ et reli-
gioſi cū dicūt officiū dñi. aſſumūt teſtamētū
dei per os ſuū. qđ pſalmi ſunt de ipō teſtamēto. **S.**

si volūtarie mente distrabunt ipocrisis est. qz et ipso actu ostendit se dñis vacare. cum tñ mentes hēant ad inutilia et vana. vnde dñs iher? **Mat. xv. Ipocrite. bñ. pphetauit de vobis. Isaias dicit. Populus hic labijs me honorat. cor autē eorū longe est a me. qd vtrūqz graue peccatū est et magna rei irreuerētia. sicut si quis aliquid perens ab aliquo magno dño cum secum loqueretur iter rumpet sermonē. et cū famulo eius pfabularet. Rare autē est cū dño deo loqui. Et ideo magna irreuerētia est ad alia volūtarie diuerti. Pēdlati et pēdicatores assumūt testamentū dei p os suum dñi pēdicātes scripturas dicūt et n faciūt. et corripiunt. et rephendūt grauitē defectus aliorū. cū tñ ipi sint similes vel peiores quibz dicit xps **Lu. vi. Ipocrita etice prius trahē de oculo tuo. i. grauiā peccāta de oculo mēris. et tunc pspicies vt educas festucam de oculo fratris tui. i. apus eris ad corrigēdum minora aliorū peccata. Septem maledictōes inuebit dñs ptra scribas et pbariseos ipocritas significātes rectores ecciāz. pēdicatores et religiosos ipocritas vt bñ **Mat. xi. xxiij. Prima est. Ele vobis scribe et pbarisei qui deuoratis domos viduaz simulātes longā oratiōem. Hi sunt qui pmittūt dicere et missas et psalteria et plures orōnes in missis et nil faciūt. et adinueniunt orōes beati Cipriani et breuia varia. et sic dilant phylacteria sua. **Fin. Cris. Secda ē. Ele vobis scribe et pbarisei ipocrite qui circūitis mare et aridā vt faciatis vnū pselitū. et cum factū fuerit facitis eū filiū gelenne duplo qz vos. Pro selitus dicebat qui ex gentilitate puerit ad iudaismū. sicut Ruth moabitris. et Achior. hoc cum maguo studio pcurabāt illi pbarisei. et loquunt nūc tenent religiosi. qui vtrūqz si non seruāt regulā suam. s. tenēt ppiū Aug. appellat ipocritas. xij. q. i. **Nolo. Solēt bi querere alios trahere ad religionem suā e seculo et magnificāt simbras. suā religionē alijs preponētes. s. factū religiosum mōachum. vel monialē suis malis moribz et exemplis faciūt peiorem qz cum esset i seculo. **Tercia ē. Ele vobis scribe et pbarisei ipocrite qui decimatis mentā et anetum et omne ol et relinquitis que grauiora sunt legis. s. iudiciū et charitatem dei. Hi sunt qui faciūt subtilēs pscias alijs. et imponūt onera grauiā et importabilia in bumeros hoīm. digito autē suo nolunt ea rāgere. Pēdicant ptra pompas et glām tpalē. et ipi sunt talibz implicati. diligēter seruāt aliqua ceremonialia caritate vacui. **Quarta ē. Ele vobis scribe et pbarisei qui mūdatis qd refois est calicis et pabfidis et intus pleni est inuidia. Hi sunt qd ciuile viuūt fm doctrinas hoīm cauētes sibi in exteriori puerfatiōe neiem ledere verbo. vlt facto affabiles cūctis. intus tñ pleni sunt ambitione et supbia inuidia et odijs. amātes primas**************

cathestras in sinagogis. et saluatōnes in foro. et vocari ab hoībz rabbi. **Quinta est. Ele vobis scribe et pbarisei qui similes estis sepulcris dealbatis que apparēt hoībz speciosa. intus autē sunt plena spurcitjs. Hi sunt qui vident austeri modesti casti et mortificati. s. intus sunt et in occulto pleni. delitijs amātes primos recubitus i celis vbi sunt meliores boli. et exinde penetrāt domos mulierū. i. monasteria. et captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatjs quas deuotas appellant. p. eni sunt spurcicia carnalis amoris. **Sexta est. Ele vobis scribe et ipocrite. qui edificatis sepulcra pphetarum. et pēs vestri occidēt illos. Hi sunt qui querūt honorare sepulcra scōrum et ecciās eorū. et honorare sculpturis rapetis. argento. et auro. et luminaribz quasi affectū et deuotiōem ostendentes ad eos. cum nullaz res a iter habeant. sed si viuerent psequerentur eos nec audirent nec imitaretur exempla eorū. **Septima est. Ele vobis scribe et pbarisei ipocrite qui clauditis regnum ante homines. Clos ei non introitis. nec introeuntes finitis intrare. Ele autem fm Hieronimum importat damnationem eternam. Scribe erant doctores et dclatatores legis. Pbarisei quedam pars populi religiosius ceteris viuētes. Hi ergo nō intrāt in regnum ppter vicia sua. nec finunt intrare cupientes ppter mala exempla quibz alios corrumpt. Unde dicit Greg. Nemo in ecclesia amplius nocet qz qui peruerse viuens nomē vel ordinem sanctitatis retinet. In exemplum quippe culpa vehementer extenditur quādo p reuerentia cordis peccator honoratur. **vi. lxxij. Nemo. Prohibuit dñs in veteri lege esum strutiōis in figurā. s. q nullus sibi debet incorporare et cōfirmare mores ipocritaz sed cauere. quod expse dñs declarans inquit. Attēdite a fermento pbariseorum quod est ipocrisis. Qd autem strutio significet ipocrisim. et quare ostendit Greg. in li. xxi. mora. tractans illud **Iob. xxxix. Penna strutiōnis filis est pennis herodij et accipitris qui derelinquit in terra oua sua. Tu forte calefacies ea in puluere. Obliniscit q pes gculcet ea aut be/ sua agri pterat. durat ad filios quasi nō sint sui. Verba sunt dñi loquētis ad Iob. que exponēs Grego. ait. Accipiter et herodius reliquas aues volatus sui velocitate trāscendit. In catholicon dicit qd herodius est auis rapacissima qui aquilam vincit et rapit maior dicitur pbalco. Strutio autē penne eorū similitudinē bz. s. volatus eorū celeritatē non bz. A terra em eleuari nō v3 et alas quas si ad volatū specietenus erigit. sed tamē nūqz a terra se volādo suspendit. Pra sunt iōes ipocrite qui dum bonorū vitam simulāt. imitatōem sancte visionis habent sed veritatē scē actōis nō bñt. **Alas quidem per figurā sanctitatis extēdunt. s.************

curarum secularium pondere grauari nullatenus a terra subleuant. Sicut autem strutio significat ipocritas. ita accipiter et herodius electos. Et accipiter et herodius pua sunt corpora sed pennis de sioribo fulta. et ideo cum velocitate transuolant. quod parum est quod grauat multum. quod leuat. Sic electi in hac vita. et si absque grauiamie aliquantulo culpe esse non possunt tamen parum est quod deprimunt et multa virtus bone actionis que eos in alta sus tollit. Strutio vero raris pennis induit et immani corpore grauat. ut si volare appetat ipsa paucas pennarum molem tanti corporis in aere non suspendit. Sic ipocrita si qua facit que leuet. bona pauca tamen sunt. et mala perpetrat multa que grauet. Item et si penne strutionis ad pennas herodii et accipitris similitudinem coloris habent. similitudinem virtutis non habent. nam illorum penne pelse et firmiores sunt et volatu aerem premere virtute sue soliditatis possunt. Sed strutionis penne dissolute eo volatu assumere nequeunt quod ab ipso que premere debuerant aere transceduntur. Sic electorum virtutes ut penne solide volant ut ventus humani fauoris premat. Sed ipocritarum actio qualibet recta videatur volare si sufficit. quod fluxe virtutis pennam laudis humane aura pertransit. Et cum opera ab extra ipocritarum et bonorum sint filia. quod discernant ipsi ostendit dicens. A fructibus eorum cognoscetis eos. id est falsos prophetas. id est ipocritas. unde sequitur in antea. **Job. xxxix.** Que strutio derelinquit oua sua in terra. Quia strutionum sunt filii ipocritarum. quos. id est. verbis et exemplis exteriorum bonorum actum deo gignunt. oua quippe insensibilia in seminis sunt. sed calefacta in viuis volatilibus ouertunt. ita puuli auditores ac filii certum est quod frigidi et insensibiles remanent nisi doctoris sui sollicita exhortatione calefacti. Ipocrite ergo quod quousque pueris spopentur. id est. mente. Loqui tamen recte non desinunt. bene autem loquendo in fide et queratone filios parunt. Sed quod eos bene viuendo nutrire non possunt. ideo dicitur de eis. Relinquit in terra oua sua. Quia in terra deferere est natos per queratorem filios nequaquam a terrenis actibus interposito exhortationis modo suspendere. Quia in terra dereliquisse est nullum celestis vite filius exemplum prebere. Sed quod derelictos ipocritarum filios superna cura non deserit sed intima electio prebitos largitate gratie respectu calefacit. Pro subditur in **Job.** Tu forsitan in puluere calefacies ea. subaudi ut ego deus calefacio illa. quod. id est. puulorum animas et imperfectorum in medio peccantium positas quasi in puluere amoris mei igne succendo. Et cum de se deus dicat quod oua in puluere calefacit derelicta. ex hoc etiam indicat aperte. quod ipse operatur intrinsecus per verba doctoris qui et sine verbis nullius hominis calefacit quod voluerit in frigore pulueris ut ex hoc bu-

militer quisque doctor in docendo et non sibi ascribat conuersionem auditorum quod suum non est. Subditur adhuc de strutione. Obliviscitur quod pes conculcet aut bestia agri conterat ea. Designat transitum operationis humane. qui conculcat oua. cum operatio est pueris trabes suo exemplo ad malum. Bestia in agro deuorans et conterens oua est diabolus in agro insidit querens quem deuoret. Obliviscitur ergo ipocrita oua sua. id est. filios non curans quod pes hominis. id est. actio mala alicuius suo exemplo. vel bestia agri. id est. diabolus sua praua suggestionem eos spiritualiter occidat quos spiritualiter genuit. Sed veraces magistri super discipulos habent viscera timoris ex virtute caritatis. Unde non obliviscuntur eorum. sed verbis et exemplis cautos reducant a malis hominibus et demonum tentationibus. Unde apostolus. Denunciamus vobis in nomine domini nostri ihesu christi ut subtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante et non secundum traditionem nostram. Et alibi. Timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua. ita corripatur sensus vestri etc. Ipocrite autem quasi obdurati cordibus viuunt. nec libenter vel diligunt. nec ipsos filios quos generant ulla pietate debita moris agnoscunt. unde subdit. Duratur ad filios quasi non sint sui. Quem enim gratia caritatis non infundit primum suum etiam si ipse hunc genuit deo extraneum respicit. Cuius enim mens scilicet ipocrite semper exteriora appetit itus insensibilis sit. et nulla compassione caritatis erga primum mollescit. Ostendit tamen Gregorius per multas auctoritates quod apostolus Paulus erat sollicitus et compatiens filiis suis. Assumit igitur ipocrita testamentum dei. id est. scripturam per os suum docendo et predicando sed male quod qui predicat non furandus furat in occulto saltet gloriam dei. qui predicat non mechandum mechatur a deo recedens. et ideo et sibi.

Hoc autem ter §. III
tio ostenditur. id est. derelictio bonitatis. quod tu edisti disciplinam. id est. veram propositionem morum et correctionem viciozum. que pertinet ad discipulatum christi ad **Hebreo.** ultimo. In disciplina perseverate. Ostendit exterius ipocrita habere disciplinam sed fictam habet. Ut autem dicitur **Sapientie.** id est. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. quod sit per simulum istud vicium ostendit sanctus **Seuerinus** in quodam sermone sic dicens. Ipocrisis sublimale malum secretum virus venenum latens. virtutum fucus rinea sanctitatis. Aduersa omnia nituntur viribus suis armis suis pugnant. impugnant palam. Unde et cauentur tam facile quod videtur. Ipocrisis secunda simulans. fallit prospera. cu-riosa mentitur. et crudeli arte virtutes truncat. mucrone virtutum ieiunium ieiunio perimit.

oratioem orone vacuat. misericordiam miseratioe pro
sternit. **I**ppocrisis cognata febris frigidus potu
lo. pparat ardorem quod corpore est idropis. hoc
ipocrisis animabo idropicus bibendo fit. ipo
crisis inebriat sitim. **N**olite aut ipso cum ieiuna
ris fieri sicut ipocrisis tristes. exterminant enim fa
cies suas. **I**ppocrisis licet tibi sit facies inculta. ne
glecta cutis. tristis vultus exterminatus aspectus
hic ab hominibus inuenisti laudem. sed coram deo fructum
ieiunij perdidisti. **I**ppocrisis abstinentie intrasti flu
cris. prius nectie pcedisti vndas. enatasti ieiunij pe
lagus. et in ipso portu ieiunij naufragasti fructus
ieiunij virus. pestilentia caueda que te remedijs
creat morbos. pscit de medicina languorem. sanc
titate vertit in crimine. placatorem facit reatum. ge
nerat de ppiatione discrimen. ipocrisis qui fuge
rit vincit. qui incurritur non euadit. **S**it nostrum
simplicitatis ieiunij de puritate purus. hominibus oc
cultus. diabolo ignotus. donatus thesaurus. qui non
abscondit perdit. virtutes perdit non remanebunt. hec
ille. **E**x hoc ostendit magnitudo peccati et nocume
tum. quod pessimus hominum ille antipros pmaxie cum
ipocrisis decipit. **U**bi **Gre. xv. moral. tractans il
lud Job. xxv. Qui regnare facit ipocrisiam. p
ter peccata populi dicit quod potest hic omni ipocrisis. ca
put antipros designari. Seductor quippe ille tunc
sancitatem simulat ut ad iniquitatem pertrahat
Vebra autem eius sunt qui per fictam sancitatis spe
cie appetit videri quod non sunt. **I**lle quidem pncipa
liter ipocrisis sumit. quod cum sit dñatus homo teuz
se esse meretur. **S**ed ex eius corpe nunc pdeunt qui
iniquitates suas sub regimine sacri honoris ab
scondunt. **S**ed quod breuiter deficiat gloria quam querit
ipocrisis. et quod virtutibus priuetur et tandem eterna
liet puniat pulcre ostendit **Job vi. xx. Gaudium
ipocrisis ad instar pñcti. glo. que est Gre. ex mora
libo quod. fleticia et delectatio eius in laude hominum
transit et pena sequens permanet. **A**d instar pñcti. vi
dit quod filius in pñcto dñi ponit leuatur. sic ipocrisis
pñtis vite laudem dum tñgit amittit. **S**equitur.
si ascenderit usque in celum supbia eius. i. si celestem
vitam se agere simulet. et caput eius nubes tetige
rit. i. si intellectus suus silem veris pñicatoribus
ostenderit quasi sterq uilini in fine pñcti. i. mens
eius in fine per vicioz suoz fetore dñabit. **E**t quod
eum viderat dicet. ubi est. quod. i. ipso extincto neque
hic ubi elatus fuerat apparet. neque in eternitatē
requie velut somnium euolas non inuenies. quod. i. quod
dampnisio fantasmatum est que hoc ostendit in ima
gine quod non habet in veritate. que somnio copat. ab
eo omnis laus et gloria dñi tenet amittit. **E**t transit sic
visio nocturna. quod. i. quo se diuinitatis meritis bñas
nis estimatōibz videt de ostēsiōe est fantasmatum
nō de soliditate virtutis. **O**culus qui eum viderat
non videbit. quod in morte amatoribz suis abscondit
qui eum pñuenerat admirando pñpicere. **N**ec ultra****

intuebit eum locus eius. quod. i. lingue adulatū. in
quibus tñq in loco quiescebat. hunc fauoribz ad
iudiciū nō sequunt. **F**ilij eius arrent egestate
quod qui in ipocrisis ex eius imitatioe nascunt dñi
veritatis soliditatē nō tenet in cordis egestate de
ficiunt. **E**t manus eius reddet ei dolorem. quod damp
nationē iustā ex iniqua opatioe recipiet. **I**nter
autem sit quod sequitur. **O**ssa eius implebunt vicis
dolescentie eius. quod vicis dure in eo prauitatu con
suetudines a vicio sumptae sunt pessime inchoa
tōis. **E**t cum eo in puluere dormiet. i. usque ad mor
tē nō cessabit ab eis. **E**t paulo post. **P**anis eius
vertet in fel aspidū intrinsecus. quod. i. de pane sanc
ti eloquij cui studet non ut ex eo viuatur sed ut doctus
appareat dum male querit prauitelligit in here
ses labendo. fit. ut sicut veneno aspidū moriat.
Diuinitas quas deuorauit euomet. quod. i. diuinitas
sapie. i. doctrias sacre legis quas ledendo deuora
uit obliuiscēs euomet. **E**t de ventre eius extra
het dñs eas quod iusto iudicio de memoria ei euellit
vel ad lram tales etiam diuinitas rez pgregant quod
oēs dimittit. **C**aput aspidū surget et occidet eum
lingua vipe. **A**spis pñtis est serpens. **E**lipa. pñ
rioris est corporis. et sic nascit ut violenter exeat. vñ
vipa quasi vi panis. **C**aput ergo aspidis surgit
dñi imitū suggestiōis occide libenter suscipit. **E**t
occidit eum lingua vipe quod violentis postmodū re
ratōibz deuictus tradit. **N**on videat riuulos flu
minis. **R**iuuli fluminis sunt dona spūscī. fidel
spes. caritas que ipocrisis nō considerat. quia sol
visibilibz intendit. **L**orrentis mellis et butiri.
Nel desuper. i. ex aere cadens dulcedinez signi
ficat diuinitatis. **B**utirum quod ex carne est. mi
sterium est incarnatiōis xpi. que misteria ipocri
ta non gustat. **F**renitō etiam diuinitatis et bñani
tatis xpi in patria potest significari qua ille priua
tur. **L**uet que fecit oia nec tñ pñmetur. i. persol
uet in tormētis que illicita pñseruauit desideria.
Et ut sine fine crucies viuere sine fine pñellitur
hec omnia in glo. **D**eficit ergo gloria eius. priuat
gloriam dei. et in pena locat inferni. **E**xemplum po
nit **Grego. in. nñ. dialogoz de quodā heremita**
qui ab hominibus reputabatur sanctus. ppter ma
gnam abstinentiā quam pñdebat facere et ma
gnam modestiam exteriorē. **D**emum venies ad
extrema cum circūstarent plurimi qui ad eum cā
visitatiōis accesserāt spantes aliquid documentū
hēre. et forte signū videre. deo opante coactus est
exprimere suā simulatōne et dñatōne dñi. **C**um
ego videbar ieiunare occulte comedebam. et si
quid boni agebā ut scīs reputarer laborabā. pñt
quod ecce datus sum draconī ad deuorandū. pñt ipo
crisim meā. **I**ā pedes meos et corpus in os suū
assumpsit. et residuū ad se trahit. **Q**uasi sile bñ
vitalparrum. de alio qui in tāta opionis celebra
tate erat apud incolas ut estimaret homines se

meritis illius et pabo i terra subsistere et ex morte eius omni bono carere. s. q. ypocrita erat visus est in morte a quodam scō q. demones aduenirent p anima eius. et dictum fuit vni eorum. Educ il lam miseram aīam de corpe p violētiā vt qui nunq. passus est me quere habitare in ea ppter ypocrisim suam. sic cum violētia et inquietudie ducat ad inferna. Et subito vnus demonū inu. sit vncos ferreos per os eius et cum maiora violētia illā de corpe extrahit quā multitudo demonum sequebat. rēterando et cū magno ipetu de ducendo ad inferos.

Capitulum octauū de discordia p modū p̄dicatō nis. et ibi de p̄nalitudo ciuitatum

Discordia est sexta
fina inauis gl̄e fm̄ Gre. sub qua cō
tinet seditō fm̄ Lbo. vt species sub

genere. et ideo nō numerat inter filias ianis glo rie. quia sub discordia comprehendit. Unde i isto capitulo age. de vtraq. Et de discordia dicit Ci prianus martir. Neq. ad Caim respicit dñs ne q. ad munera eius. i. non acceptauit. Qñ enīz deū placatū hēre poterat qui cū fratre nō pacem s. zeli discordiā hēcat. di. xc. Neq. Et aut discordia quasi di. et sum cor a b altero. Importat fm̄ Lbo. q. ij. q. xxxviij. ar. ij. quādam diuersitatem seu diūgregatōem volūtati inq̄tum. s. volūtas vnus stat in vno. et volūtas alterius stat in alio. Qñ aut volūtas alie in p̄prio sistat. pueit ex hoc q. quis p̄fert que sua sunt his que sunt aliorū. Et hoc cum sit inordinate p̄tinet ad supbiā et inanē gl̄am. Et ideo ponit discordia filia ianis gl̄e. Propterea est aut discordia p̄m fm̄ Lbo. q. ij. q. xxxviij. ar. i. q. q. uis volūtas vnus hōis i te gl̄iderata nō sit regula volūtatis alterius quam opteat sequi. tū volūtas hominis inq̄tum inhe ret volūtati dñe sit regulata fm̄ p̄mā regulam scz dei. Et ideo discordare a tali volūtate p̄mī ē peccatū. q. per hoc discordat a regula dñi. Sed si volūtas hōis sit deo p̄traria est quedā p̄uer sa regula a qua discordare bonū est. Cū sicut fa cere discordiā p. quā tollit bona p̄cordia quaz caritas facit est graue peccatū. Propter qd dñs pro uer. vi. Sex sunt que odit deus et septimū dete stat aīa eius. Et ponit hoc septimū esse qui semi nat inter frēs discordias qd est osm̄ diaboli qui i seminat zizania in medio tritici. Mat. xij. Sic canfare discordiā p. quā tollit mala concordia. d. qua dicit Ezech. Maledicta eoz cōcordia. s. i vo lendo malū laudabile est. Qñ intelligēs Pau lus posuit discordiā inter phariseos et saduceos qui p̄cordabāt in iniusta p̄secutōe et nocumēto sui. Et em̄ Act. xxiij. Scies Paulus q. vna ps esset saduceoz alia phariseoz exclamauit in cōsi lio di. Viri frēs ego phariseus sum et fili phar

riseoz de spe et resurrectōe ego iudico. Et cū hoc dixit facta est dissensio inter phariseos et saduce os. Hoc enī fecit xps di. Nō veni mittere pacē s. gladium. Mat. x. sepando p̄cordiā in malo. Est aut discordia aliqñ mortale aliqñ nullū pec catum aliqñ veniale. Pro c. declaratiōe dicit. b. Lbo. q. ij. q. xxxviij. ar. i. q. discordia opponit con cordie que causat ex caritate. Caritas aut mltorū corda p̄iungit in aliqñ vnū qd est p̄cipale bonū diuinū. scdario bonum p̄mī. Discordia igit ea rōe est peccatū inq̄tū p̄traria hūic cōcor die. P̄t igit discordia p̄tingere triplē. p̄mo p se et ex intentōe qñ. s. quis dissentit ab alijs in eo qd ab eis querit vel tractat qd scit ipe p̄tere ad hō nozē dei et p̄mī ductus odio. amore. timore vel b̄mōi. Et hoc est mortale ex suo genere ppter p̄trarietate ad caritatē. h. p̄mī motus hūi discordie ppter imp̄fectōem acti sūt venialia. Cū apls ad Gal. v. inter opa carnis ponit dissensio nes. i. discordias. et de his dicit. Qui talia agūt regnū dei nō p̄sequēt. Scdō p̄actis et sine inie rione sed cum errore piculoso vel pertinaci inbe sione. vt cum agitur aliqñ qd sūt clare apparet esse ad honorem dei. vel bonum commune vel pri uate persone. et maiori pte et sapientiori. que in facto requirunt videtur tali modo fiendum. et aliquis dissentit ab eis non concordat. q. sibi nō videtur hoc bonum vel ita bonū et non ē sine pec cato veniali saltem. vel etiam mortali fm̄ mares riam in qua discordat. quia nō mis de suo sensu presumit. p̄tra illud Proverbi. ij. Ne imitaris prudentie tue. Et illud. ij. Cor. vi. Idem sapie. pacem bebere. Secus aut si illud in quo cōue nirent omnes aliq. esset manifeste p̄tra deum vel p̄mum. quia tunc dissentire ab alijs et nō con cordare laudabile est fm̄ illud Deuteroni. xxiij. Non sequaris turbaz in malū. Nec ille proprie discordat ab eis sed i p̄i ab eo. Tertio contingit discordia inter duos vel plures sine peccato v. triusq. hoc quia est de eo quod non est manife ste bonum. et quia vterq. intendit bonum hono ris dei. vel p̄mī vtilitatem. sed vni videtur nō modo agendum aliquid quod tractatur. alteri aliud contrarium modo et ratiōes probabiles sunt p vtraq. parte et plures etiam et sapientes p vtraq. parte. vel inter duos magne auctorita tis et p̄bitatis. Et sic etiam in sanctis viris ali qñ inuenit discordia. Cū et Act. xvi. Scā est dis sensio inter Paulū et Barnabā. i. discordia. et p̄ circa factū Joānis qui et Marcus dicebat dñi puli eoz. Nam q. recesserat ab eis vt parētes vi sitaret Paulus i p̄m reuersum nolebat aplius hēre in societatem ductus zelo iusticie. Barna bas volebat recipe motus instinctu misericō. et sic discesserūt ab inuicē. Fuit enī hoc ex diuina p̄uidentia ordinatum ppter vtilitatem inde

sequerem. ut sic diuisi pluribus fructificarent

De seditōe nota .§.I

q̄ ip̄a seditō discordiā importat nō q̄cūq; sed in
ter pres alicū multitudinis. Unde Hier. di. in lib.
Erbimo. q̄ seditiosus est qui dissensiones aiorū
facit et discordias gignit. Cōuenit aut̄ in Lxx.
ij. ij. q. xliij. arti. i. in aliquo cū scissinate. rixā. et bel
lo. et in aliquo differt. Cōuenit in hoc q̄ importat
quādā contradicōne sicut illa differt. Differt
aut̄ a scissinate. quia scissina opponitur unitati spi
rituali. s. multitudinis eccl̄astice. Seditio aut̄
unitati sp̄ali seu seculari. s. multitudinis ciuita
ris. Differt aut̄ a bello et rixā. quia bellū est con
tra extraneos hostes quasi multitudinis ad mul
titudinē. Rixā aut̄ vnus ad vnū. vel paucorū
ad paucos. Seditio pprie ē inter pres vnū mul
titudis inter se dissentiētes. puta cū vna ps ci
uitatis excitat in tumultū p̄tra aliā. Secūdo etiā
bellū et rixā in hoc differt ab ea. q̄ bellū et rixā im
portat impugnatōz in actu. s. seditio dici pōt si
ue sit b̄mōi ipugnatō in actu siue fiat etiam pre
paratō ad ipugnatōz b̄mōi. Un̄ glo. dicit ij. Co
rin. xij. Seditōes sunt tumultus ad pugnā. cuj. s.
aliqui se preparent et intētāt pugnare. Hoc aut̄
agere est peccatū. Un̄ ap̄ls nūerat seditōes inter
alia p̄cā ad Gal. v. Et est sp̄ale p̄c̄m. q̄ bz speci
ale bonū cui opponit̄. s. unitatē et pacē multitudi
nis. Est aut̄ mortale ex genere suo. Un̄ ap̄ls onu
merat ip̄am inter mortalia. Ratō huius est in
Lxx. ij. ij. q. xliij. arti. ij. quia seditio opponit̄ unitati
multitudinis. i. ppli ciuitatis vel regni. Dic̄ au
gu. xij. de ci. dei. q̄ pplm determināt sapiētes nō
oēm cetū multitudis s. cetū iuris p̄sensu et vtili
tatis cōis sociatū. Unde manifestū est unitatēz
cui opponit̄ seditio esse unitatē iuris et cōis vtili
tatis. Ex quo patet q̄ opponit̄ seditio iusticie et
bono cōi. et ideo ex genere suo est mortale. et tāto
grauius q̄to bonū cōe quod impugnat̄ p̄ sediti
onē est maius q̄ bonū priuatū. q̄ impugnat̄ p̄
rixā. Et p̄c̄m primo quidē est in his qui p̄cu
rant seditōne qui grauissime peccāt. sicut fec̄ Si
ba fili. Bocri qui clamās corā oī pplō isrl. Nō ē
tibi ps in David. et fecit seditōz faciēs tribu isrl
recedere a regimie David. S. Joab. p̄cedēs cō
tra eū fecit eū decapitare. ut b̄. ij. Re. xi. Tal̄ fu
it Barrabas latro qui in seditōe fecit homicidiū
Mat. xxi. in eis qui sequunt̄ eos p̄turbātes bo
num cōe. Sicut illa multitudo que secuta ē Ab
solonē in ciuitatē p̄tra p̄em suū David. et su
os adherētes et sequaces. S. puniti sunt q̄ ex
peste mortui sunt septuaginta milia viroz de illo
pplō David nūerare faciēte pplm. ij. Reg. xxiij.
Nō. n. solū p̄pter p̄c̄m David s. etiā p̄pter con
iuratiōem ppli p̄dictā occisi sunt in Lxx. illi ve
ro qui bonū cōe defendūt eis resistētes n. sunt di

cēdis seditiosi. sicut nec illi qui defendūt se cū in
uadunt ab alijs dicēdi sunt rixosi. Prē regimen
tirannicū cū n. sit iustum. q̄ n. ordinatur ad bo
num cōe s. ad bonū priuatū regētis. ut d̄. i. iij
politi. ideo p̄turbatō b̄mōi regiminis non habet
ratōem seditōis nisi forte q̄ sic p̄turbatur in
ordinate tyranni regimie. q̄ multitudo subiecta
maius detrimētum patitur ex p̄turbatiōe sc̄gri
q̄ ex tyranni regimini. Magis aut̄ tyrannus se
diciosus est qui in populo sibi subdito seditōes
et discordias nutrit ut diutius d̄nari possit. Un̄
Boiada summus sacerdos qui cum multitudine
armata abstulit regnū iuda ab Athalia q̄ si
bi iniuste vsurpauerat. non fuit seditiosus. sed
virtuosus. nū. Re. xi. Similit̄ Elioch Barach et
Cedeon auferentes d̄nia ab oppelloribz suis ut
in li. Iudicum patet

De discordia et .§.II

seditōne que p̄tinent ad p̄ialitates ciuitatū et
castrorū potest exp̄m illud ps. Vidi iniquita
tem et contradicōem in ciuitate. tota die circum
dabat eam super muros eius iniquitas et labor
in medio eius et iniusticia. Ubi tria que viden
tur quotidie in ciuitate anime siue eccl̄e siue cō
gregationes politice

Primo malū simpl̄ execrandum. ibi. Vidi
iniquitatem et contradicōem in ciuitate.

Secundo peccatū inde multipl̄ p̄pagatū
ibi. Tota die circūdabant eam super muros ei
iniqui.

Tercio dānum horribiliter expectandum. ibi
labor in medio eius et iniusticia

Primo igitur .§.III.

Notā. est malū totū execrandum et euitādum. scz
malū dissensionis quā vocat ps. contradicōnem di
cens. Vidi iniquitatē. s. per excessum. et p̄ id ē cō
tradicōem. q̄ d̄. iniquitas excessiua in ciuitate ē
contradicō et diuisio. Sed oē regnū in seip̄m
diuisum desolabit̄. ait xp̄us Luce. xi. Est autem
triplex contradicō vel diuisio.

Prima dissensionis internalis. Secūda di
scordationis fraternalis. Tercia seditōis po
pularis. Prima contradicōis et diuisio. vn
de p̄cedunt alie dissensiones. est in ciuitate seu
regno anime. in qua sunt plures potentie et affe
ctus quasi plures homines in ciuitate vel figno
Unde dicit sapiens Cartho. Conuenie nulli qui
secum dissidet ip̄e. i. qui habet discordiam in se.
non habebit concordiam cum aliquo. Dic̄ Au
gustinus. Imahel ut separaretur a populo dei
non obfuit mater ancilla scilicet Agar. sed frater
na discordia. diffinitione quinquagesima sexta.
capitulo Imahel. quam scilicet ip̄e habuit cuj
Isaac istam fraternam discordiā vocat apostol.

Titulus Quartus

psecutōis dicēs ad **Gal. nū. is qui fm carnē natus est. i. Ismael** psequēbat eū qui fm spiritū natus est. i. **Isaac**. **Liber 80 Gene.** appellat ludum. **Dr. n. Gen. xxi.** qd cū videret **Sara** Ismaelē ludē cū ysaac displicuit sibi fm **Origenē** sup **Gen. bi** duo frēs geniti ex **Abrahā** signat duos appetitus ab aīo pcedentes. **Appetitus. s. rōnalis** ē est **Isaac** fm spūm natus. qd gratia dī est vt quis viuat fm rōnem. **Alius est appetitus sensualis** fm carnē natus hic est **Ismael**. **Inf** hos est ptradictō et dissensio. quia fm apostolū **Caro** pcupiscit aduersus spūm et spūs aduersus carnem. **Hec** sibi inuicem aduersantur. **Et si appetitus rōnalis vincat et dīetur carni.** tunc ē vera concordia in regno aīme. **Sed si appetitus sensualis subiciat sibi spūm** passiones sequens psecutio est discordia est inter frēs illos. **Nam** remurmurat sinderis et conscia remordet. **Dicitur** aut tunc ludus quia sicut **Ismael** ludens solaciose cum **Isaac** puulo querebat illūz superare et trahere ad illicita remittē. s. ad adorādūz ymaginez luteas ab eo factas. **Sic** caro blādis spūi et illecebrosis cum eo deceptiōibz agit vt delectatōibz alliciat. voluptatibz molliat. ad terrenā inducat quod perpendēs virtus sapie vt discretōis signata p **Saram** fm **Origenē**. separe debet et diuigere ipm ab eo id est non assentire. et sic remanebit animus in pcordia et pace. **De peccatoribz** enim dī **Dee x. Coroz** diuisum est. s. per varias passiones. **Et omne regnū in seipm diuisum de solabitur.** i. perueniet ad desolatōnē dānatōis eterne. **Scda** ptradictio est discordia vnius ad alterum. **Et ista est magna iniquitas.** pñ **Cipi** **Inerpiabilis** est culpa discordie nec passione purgat **di. x. c. Reg.** **Si quis enī discordaret ab alijs in aliquo qd ē manifeste ad honorē dei vel bonū cō. vel priuate persone aduersēs illud esse bonū s ppter odiū. inuidiā. inimiciā. vel prialitatē discordās talenā si martiriū sustinet n saluaret in tali discordia manens.** **Et quia istud est magnū peccatū.** iō in dīet dī **Discordātes** clericos et s vel rōne vel prāte ad pcordiā trahat. **di. x. c. i. c. Studēdū est** epīsvt dissidētes. i. discordantes frēs siue clericos siue laicos ad pacē coarctent. **Qd si nollēt et inimiciā sit apta.** et odium in delectatōnē vich dī. dist. ea. **Platōes** dissidentū fratz neq in sacratio nec in gazophiliatō recipiant. **Glo. ibi.** cum scilz odiū eoz est apū et notoriū. **Tria** autē sunt que generāt discordiā in ciuitate et ecclia. **Primū.** p pñj cōmodi pcuratio inordinata. **Scdm** bonoz et onoz distributō improporcionata. **Terciū** trasgressionū punitō relaxata. **Qñ** aliquis nimis intendit sue vtilitati. aliq inde grauans et modicaz pñt hēre cum eo concordiā. **Un Gen. in puer.** **Principiū** discordie est aliquid ex cōi suū face-

re. **Turpiusq** nihil est qd cū eo bellū gerere cū q familiariter vixeris ppter quod dī in decretis. q lex que ligat hoīes subditos ad sui obfuitiā. et ex hoc ligat in cōcordia et pace q nullo priuato modo s p cōi ciuī vilitate dī esse cōscripta. **di. nū. Erit.** **Videmus** in corpe humano q quantū humores sunt in debita pportōe corpe sanum est. s qñ intrat diuisio q vnus nimis abūdet ceteris in sequit discordia infirmitatis. **Roba.** qd nimis voluit puidere burse sue vt possz facere expensas supfluas in curia sua vt pñ eius salomō et diminueret noluit exactionē tributoz seu talliarū ex hoc tāta est exorta discordia inter tribuz iuda et tribz israel q nūq tolli potuit. et sic amittit magnā pte dñi sui vt **h. i. q. Reg. xij.** **Inducere** etiā novos mores nō necessarios ad rectitudinē vite inducit discordiā. **Un** i decretis dī **Discordia** pñt psumptō nouitatis. **Scdm** generatio discordiā est qñ nimis aliqui pñant in collectis et alijs laboribz. aliq nimis alleuiant vel cuz bonores et officia aliquibz copiose pferunt. alijs autē paz vel nihil generat discordia et inuidia inter eos vel cū rectores nimis grauāt subditos ppter qd subditi minus diligūt eos. **Dicit Greg.** **Dū** reuerētiā minores potērioribz exhibent. et potēiores minoz dilectōem impendūt. vtra concordia fit ex diuersitate pñio. et recte officioz ad ministratō gerit singuloz. **di. lxxij.** **Ad** hoc sic i corpe humano ait apłs **Ro. xij.** multa membra hēmus. singula autē mēbra nō eundē actum habent nec vsurpat officiū alterius aut pñit. **In** vno corpe pgregatōis vel ciuitatis dñt esse multi positi in diuersis officijs. nō vni totum. vel plura. alteri nihil sed cuiq quod sibi pgruit nec dī vsurpare exercitiū alterius. nec pñmere ipsi sumi vt vilius ē eius auxilio vti. **Si** autē secū fit at discordia sequitur. **Sic** de dño deo dicit **Job xvj.** **Qui** facit cōcordiā in sublimibz. i. in angel diuersis diuersa officia cōcedēs nec vnus officiū alterius vsurpat. et si qñ videt i aliquo negocio discordare. sicut principes psarum restitit id est āgelus platus persis principi. seu āgelo plato iudeis dñ quereret ille liberatōnem illi? populi. **Per** sū aut pñeps retētōz in babilōia ppter vilitatē illi? pñe ex exēplis bonoz pcordiā fecit de. dñ dei volūtatē intellecta id factū ē vñis qz volētibz qd deo placitū erat. **Discordia**z babes **Danie. x.** expositōnē in prima pte qōnis. **Quis** quis corpe aff ligit s pcordiā deserit. laudat qui tem deū in timpano. s n laudat in choro **Di. i.** **Nā** in choro summe vitat discordia vocuz q tollit melodiā cātus. **Terciū** est p qd sequitur discordia n punire delicta. **Nam** ex b daf audacia mal ad ledēdū alios ex quo discordie et inimicie sequūt. et si pñiant aliq ipotētes et n aliq maiores in omī ec idignatōes et discordie maiores. tribz

Beniamin. qz noluit punire scelus commissus ab
hoibz ciuitatis. **G**abaa qui erant in tribu sua.
inde orta est discordia inf eos 7 alias tribu 7 pro
pter hoc mouētes bellū ptra eos pene totaz gla
dio peremerūt. Multū g debet cauēri discordia
maxime qz vt ait **H**iero. post **S**alust. Concordia
parues crescit discordia maxime dilabuntur
qz sicut virtus vnita est magis infinita. i. fortior
ita qnto magis est diuisa tanto debilitat nr. 7 de
mum deficit. qz offie regnū in seipm diuisum de
solabitur. **T**ertia ptradictio est seditionis vnus
partis ciuitatis tumultuans ptra aliā prem. si
cut sunt prialitates gibellinor contra guelfos 7
ecōtra siue alie diuersis noibz appellate quibz
plene sunt ciuitates italie. **H**as vocat aplus se
ctas inter opa carnis que qui talia agūt regnū
dei nō psequūt ad **G**al. vi. Et magnitudo pec
cati ostenditur ex hoc qz dicit **l**evi. Seditionarios
stauim? nunq ordinados. **N**ō aut phibet qz
ppter peccatū ordinari pscise nisi enozme. 7 p bu
iusmodi olim imponebat solēnis pnia qz s. cōmo
nebat torā ciuitatē vel villā. **E**xperientia aut ma
gistra rez docuit. vt piz in multis ciuitatibz vbi
sunt tales ptradictōes qd vna ps seditione a
git ptra aliā 7 impugnat 7 expellit si pōt. in pces
su tps inualecēs pscripta seditionē mouet cō
tra illā expellens 7 ledēs. 7 sic temū verificat ver
bū ppi. qz diuisus offie regnū in seipm desolabit
Tria aut magna mala repiunt in bmoī seditioni
bus 7 partialitatibz. **P**rimū magna fatuitas
Scōm magna crudelitas. **T**ertiu magna in
eodiuurnitas. **Q**uātū ad primū non vidē sub
celo esse stultior gens qz prialis. **E**t rō est qz hoc
scelus est in appetitu stulti 7 dānosū mali. **D**e
clarat qz in opibz carnis 7 gula dānabiliter q
tem errat. oblectat ali? in turpi lucro 7 insatiabi
lipidine rez. errat absqz dubio. ali? intumescit
pompis 7 glorio fastu letat. **B** etiā grauitē pec
cat. 7 sic te alijs. **S**z oēs bi errant in appetitu bo
ni transitorij delectationē illecti. s. prialis ex appe
ritu 7 desiderio mali dū prialitatē 7 diuisionem
affectant ponētes in piculo substantiā tpālē cor
pus. filios. panguineos. amicos 7 eorum bona.
Quid. n. boni ex prialitate lucent nō videt nisi
hēc picula experiri. 7 cum hoc eternis supplicijs
cruciari. **U**n priali pgruit illud **E**cclē. xxi. su
per plūbum qd grauabit 7 qd illi aliud nomen
qz fatuū. **A**renā 7 salē 7 massam ferri facili? ē fer
re qz boiem imprudentē 7 fatuū 7 impiū. bmoī
em prialis filius est frenetico qz gaudens exponit
se magnis piculis nil reputās ea. 7 hoc qz ratioe
caret. **S**cōm malū est nimia crudelitas. **T**re
no. iiii. **F**ilia ppli mei crudelis qz strutio. **F**ilia
ppli dei est qz liber aīa fidelis. s. crudel. vt strutio
qz sicut strutio deserit oua sua nō curans de eis.
ita prial nō videt curare de filijs 7 familiā 7 a

lijs suis ppter partialitatē. **N**ō inuenit tāta cru
delitas in aliq genere boim qnta in prialibz 7 se
ditionis. **R**atio b? est qz habitū odiū semper bñt
ptra hoies ptrarie ptia tam notos qz ignotos. p
sentes. pteritos 7 futuros. aduersus infantes 7
senes. aliqū aduersus panguineos 7 affines. et
ptra eos qui aliqū sibi pñerūt in mltis hoīz oīs
qbus odiū gerūt in mēte homicide dici possunt
Qui. n. odit frēm suū homicida est. i. **Joan. iij.**
Sed vltra odiū cordiale qz exprimere valeat se
ueras 7 immanes crudelitates qz ptra aliā pte
exercent. nō parūt etati nō sexui. nō panguini
tati. nō amicicie. nō fidei. nō religioni. nō sancti
tati s. vsqz ad deuorationē hūane carnis pueni
unt. **S**z bis iusto iudicio dei euenit frequenter
qz accidit crudelissimo **A**donibesech regi **I**ebus
seu **I**erusalē cui capro fuerunt absisi pedes et
manus. 7 pōit? fuit sub mēsa comedentiu sic
canis qui memorans sue exerce crudelitatis ait
Reddidi tibi de? qd feci. **S**eptuaginta. n. res
ges absisis manū 7 pedū summmitatibz come
debant sub mēsa mea. sicut feci sic tibi factū est
Iudic. i. c. **E**t qd accidit crudeli **T**yro regi per
satiū qui ex crudelitate delectabatur effundere san
guinem hūanum. **S**ed hūc captū regina **D**a
maris cui? filium occiderat decapitari fecit. 7 ca
put eius in ollam seu vrem sanguine plenum
demergit dicens. **S**anguinē sinitu. sanguinē bi
be. **T**ertiu malū est magna in eo diuurnitas
Nam semp morant in bmoī diuisionibz 7 par
tialitatibus nec faciūt sibi psciam **U**n cum non
cognoscūt morbi medicinam pñe nō querunt.
Venia aut non dāt nisi correctio. de reg. iur. li. vi
ca. **P**eccati. **N**ec tales pñt absolui nisi abrenun
cient partialitati. ita. s. qz omne odiū dimittant
s. ex corde 7 appetitū nocuementi ptra iusticiā alte
ri parti. **F**alsa. n. pnia dicitur cu? sic disceditur ab
vno peccato vt nō discedas ab altero vt habet de
pe. dis. v. **F**alsas. cū retinet odium 7 inimicicias
absolui nō debet. **E**t si absoluat nil eualet. **Q**d
aut dimittat partialitatē in qua inueteratus est
7 firmiter habituatus. multū difficile est nisi dei
gratia operetur. **E**xecranda igitur est nimis
contradictio seditionis 7 partialitatis.

Secundū princi .§. iiii

pale qd notat in verbis psalmiste est. qz multi
plex peccatū ex bmoī ptradictionibz pcpue par
tialitatum pcedit. **T**ota die inquit circundabit
eam. s. ciuitatē. vbi sunt discordie 7 partialitates
sup muros ei? pcpue qui sunt principales. s.
ad custodiendam ciuitatē sicut muri defenden
dam. **I**niquitas que varia 7 multa est s. ma
xime iniusticie. pfidie. 7 maliuolentie. **S**iqdem
passiones qbus sunt pleni discordes 7 partiales
vt timor 7 amor ad cōpartialē odiū ad aliā prem

ita peruertunt iudiciū interius vt reputent bonum malū aduerse pris. bonem et malū bonū suum p̄secutorē. illū puniāt etiā innocentē iustus p̄sociū absoluant malefacientē. **His male iudicantibus dicit Amos. vi. Conuertistis i amaritudinem iudiciū et fructū iusticie i absinthiū. Dicitur aut. xxi. q. iij. Quicūq; p̄ sanguinitate aut amicitia. hostili odio. aut inimicitis in iudicādo ducit. p̄uertit iudiciū xp̄i qui ē iusticia et fructū eius in amaritudinē vertit. Remora aut iusticia ait Aug. de ciui. dei. qd sūt regna nisi magna latrocinia. Est aut hic morbo valde infectū. vn̄ inficit aliū. Vn̄ de h̄mōi p̄t intelligi illud Apocal. ix. De ore eorū. s. partialiū p̄cedit ignis. s. furoris. fumū. s. supbie. et sulphur. s. detractōis fetēris et ab his tribus plagis occisa est tertia pars hoīm. Qui. n. cōcauerit supbo induet supbiā. dicitur Eccl. x. de ruij. et Eccles. Nō abules cū hoīe iracūdo ne efficiaris siliis sibi. Semp tales obloquūtur cōtra p̄tem aduersam et sicut aer pestilens quanto magis attrahit tanto magis inficit. ita corūpūt mores bonos colloquia mala. i. Cor. xv. Et sic circūdat ex oī p̄te talem ciuitatē tota die iniquitas. Scda iniquitas est p̄fidia. Sunt. n. de nūero illi de q̄bus ait ap̄ls. Confitent se nosse deū factis aut negant quiniūm xp̄m. p̄dūt. Dicit. n. Beda. Qui societate fraternitatis aliq̄ peste discordie cōmaculant. xp̄m p̄dunt vt iudas. xi. q. iij. Abijt Nulli aut magis cōmaculant cōitate discordiis q̄ seditiosi et priales. In baptismo q̄dem abrenūnciat diabolo et pompis ei et ascribit milicie xp̄i p̄crismationē sed vt p̄ditor p̄ partialitates ponit se ad miliciā diaboli. Et ita sunt p̄tinaces in sua partialitate q̄ ponit fidē negat q̄ p̄tem et sectam quā sequunt. Qui nō est mecū ait xp̄s p̄tra me est. s. in fraterna charitate. et qui nō colligit mecū trahendo boīes ad p̄cordiā vnitatem et pacem vt ego disp̄git. Sed tandē ip̄e disp̄ergit q̄ dispersit supbos. vt sunt partiales mente cor dis sui. Luc. i. Lauenda igit rē. Tertia iniquitas tota die circūdans ciuitatē partialē est maliuolentia. q̄ p̄tinua est in mentib; talīū. hec est vt dicit Job. xxi. ignis deuorās vsq; ad p̄sumationē et oīa eradicans germina. Erisol. de cōpunctione cordis. Si inimicitia semel occupauerit homines oīa q̄ sūt q̄ dicunt. q̄ audiunt ita accipiuntur vt ad maiores et longiores p̄ficiant inimicitias. Quis posset enūterare criminalia mala q̄ ex maliuolētia partialiū et seditiosorū oriunt. Vnde homicidia. hinc adulteria. illic meretricia. raptus fornicationes. monialiū violatores. rapine. furta. incēdia. sacrilegia sacrorū locorū. Alij fame moriuntur. aliq̄ igni cōburunt. aliq̄ decapitant. aliq̄ mēbris detruncant manib; lingua et alijs mēbris. etiā q̄ p̄recidū est dicere pudēdis rē. In dicitis p̄tinentia in religiosis deficit vita regularis.**

Tertium quod .§.v.

debet expectari ex seditiōib; et partialitātib; est dānum horribile et multiplex. et hoc est. Labor i medio ei. s. ciuitatis seditiose et partialitātibus dedit et iniusticia iam dicta. Est aut labor tribulationis in mūdo. Est labor p̄fusiōis in extremo. Est labor cruciationis in inferno. De primo inquit ps. Contritio et infelicitas in vīs eorū. Et q̄ viā pacis n̄ p̄gnouerit et p̄cordie p̄ritio. i. ad nihilū deductus stat eorū et infelicitas miseria rui. Partib; n. ad inuicē inimicantib; erigentibus de meritis hoīm. demonib; instigantib; deo p̄mittente vna pars p̄ualet p̄tra aliā. illas expellit expulsa vagando discurrat cū magno sui labore et incōmodo. bona ei; auferunt a p̄trarijs vt nullum fructū inde p̄cipiat. s. labore paupertatis crucietur. edificia destruant. siluescunt arua. vinee p̄cedunt. artes et industrie dimittunt. adolescētuli egestate cōpuli ad stipendiū vadūt cū labore et sudore. iuuenes pulsi nō sumūt vxores que eos gubernent. puelle innupte cū anxietate expectant. religiosi nō inueniūt elemosinas. S; nō dum malorū finis. Lū. n. nō fuerint purgata sed aliq̄ntulū punita peccata expulsoz et peccata expellentiū interim fuerit impleta. Vox tonitruui inq̄ ps. in rota. Sit. n. vox tonitruui iudiciorū dei terribiliū rota versatili. Reuersiq; expulsi expellentes p̄scribūt. eorūq; bona diripiūt et cede crudeliori crassant et tribulationib; multipliciter exponūt. Sicq; implet illud Isa. xxviii. Dāda remanda. expecta reexpecta. modicum ibi. et modicum ibi. vt vadant et cadant retrosum. et p̄terant et illaq̄ent et capiant. Mandat. n. vna pars aliā expellendo p̄scribendo. Aliaq; pars reuersa remandat qui eā p̄scripserat. Expectat ps p̄scripta reuersionē suā. et sūt alia emissā postea reexpectat suū ingressū. Modicū ibi. i. in vna priū bonorū t̄paliū et sp̄ialiū remanet. Et modicū ibi. i. in alia p̄te p̄traria cū postea ip̄a p̄scribitur. Sicq; vadūt ad mortē. cadūt retrosum vt non videāt casus suū. Conterunt in puluere miseria rui. q̄ p̄ritio et infelicitas in vīs eorū. i. opib; talīū partialiū. Sicq; vt dicit Iere. xlii. Fornis impigrit in forte. et ambo p̄tercorruerūt. Facta diuisione inter tribū iuda et Benjamin ex vna p̄te. et decē tribū israel ex altera q̄ prius fuerāt sub vno dominio multa mala fecit vna pars p̄tra aliā. demū vtraq; pars p̄trata est. et infelicitatē captiuitatis et dure fuiturū scurrūt. In ciuitate q̄ romana p̄quisitorū orbi postq̄ discordie partialitātis et seditiōis vrbē ingresse sūt agere. Vario p̄tra Syllam. et cōtra Carilinā p̄tra Sertorium et Ciceronē. Cesare p̄tra Pompeiū inuimere cedēs ciuiū secute sūt. sanguis effusus manus supra modū. Et si t̄pē Octauiani impe

rium pacificum fuerit summe deo opante ob na-
tuitatem xpi. de mui paulatim ad nihilum dedu-
ctum est. ut verisice dictum xpi. **Luc. xi.** **Domine**
regni in seipm diuisum est. Et sic labor in medio
eius. **Secum** est labor in extremo pfusionis. **Ute**
enim tales in extremis pnt deferere partialitates
et odia. **Qui** si moriant in tali statu sine signis
contritionis no debent eis dari sacramenta. quod e
ad magna confusionem. **Sed** no miror. qz ecclesia
stica sepultura deberet carere. Nam regulare est
q qui morit in aliq peccato mortali notorio debe-
ret priuari sepultura ecclie nisi fuerit ecclie reco-
ciliatus seu ostenderit signa penitentie. **ut. xij. q. ij.**
ca. quibo. et extra de sepul. c. Parrochiano. **Uti**
in eo implebit illud **Isa. xlii.** **Sepultura** asini
sepelietur qui proijcit in flumie vel fouea extra
ciuitatem. **Q** si sua presumptioe vel suor fuerit
in ecclesia sepultus. hoc sibi erit ad cumulū dā-
nationis et hoc pcurantū. **xij. q. ij.** **Lum** grania
Sed neqz etiā p talibz pnt dici mille vel officia
qz ut dicit **Leo papa.** **Eui** non cōicamus vino.
nec mortuo cōicare debem. **s. p. eo orando. xliij.**
q. ij. **Sane.** Ecce qntus labor pfusionis in rema-
nentibus. **Tertiu** est labor cruciatus infernalis
Nam ut dicit **Aug.** **Si** quis senserit aliquod
mortaliū in se dñari nisi pñiam egerit eterna il-
lum flamma trucidabit in li. de igne purgatorij
Et sic regni hōim pñialiū desolat et pgit ad deso-
lationem eternā. **Uti** sūme cauēdū ē ab b. regno.

Capitulum nonū de Contentione.

Septima et Ultima

Silia inanis glorie est contentio cuz
qua habet magnā vicinītatē litigij
Eideo hic de utroqz. **Contentio** tamen opponi-
tur concordie seu charitati. **Litigium** vero amici-
cie. **Pro** cuius declaratione dicit. **b. l. ho. se. q. cxiij.**
an. i. q. liij. **litigij** pñie pfistit in verbis cū. s. vnus
verbis alterius contradicit. **In** qua pñie dōe duo
pnt attendi. **Quibz. n.** contringit pñie dōe ppter
pñonam dicētis cui cōtradicens consentire recu-
sat ppter defectū amoris anios vnientis. **Et** hoc
videtur pñere ad discordiā contrariā charitati.
Quibz. vero pñie dōe cōf ratione pñone quam
quis cōtristare nō veretur. et hec pñie dōe est li-
tigij oppositū amicicie seu affabilitati. ad quā
pñer delectabiliter alijs cōuiuere. **Uti** pñs di-
cit in **iiij. et bicoz. q. qz** ad oīa cōtradicit cā eius.
qz est cōtristari. neqz quoscūqz curātes. discoli et
litigiosi vocant. **Pro**hibent autē litigiosi ad or-
dines pñoueri et prelaturas duz dicit aplūs. **i.**
Abimo. in. **Non** litigiosum. s. optet esse epm qd
extendit etiā ad alios clericos. **Et** rō huius pñibi-
tionis est ut dicit **Gratianus di. xvi. s. i. et. ij. qz**
litigiosi sunt supbi vel adulationibz sibi anios
principum pñiant. vel frībuz suis detrahendo

infamie notā ingerunt vel inter frēs seminādo
discordiam seditiones facere nūqz cessant. **Ostē**
dit autē **Jacobus apls. iij. c.** tale vitijz pcedere
ex cōcupiscentia put videlicet pcupiscentia im-
portat inclinationē habitualet ad peccata que
cūqz. **Unde** ait. **Unde** bella et lites in vobis ni-
si ex cōcupiscentia q militat in mēbris vestris
Contentio autē diffinit ab **Ambro.** qz est im-
pugnatio veritatis cū confidentia clamoris et hoc
put est peccatuz. **Nam** contentio etiā ponitur a
Lulio in. ij. rhexorice color rhexorice. dicit enī
q contentio est oratio ad confirmandū et confu-
tandum accommodata. **In**qntum autē vitijz apo-
stolus admonet vitare ad **Ro. iij. dicens.** **Non**
in contentione et emulatiōe scilicet ambulemus
conuersando. **Et** **Caro.** **Contra** verbosus noli cō-
tendere verbis. **Et** **Grego. in moralibz.** **Ego** pu-
to salua fide melius. s. esse alieno intellectui ce-
dere qz contentiōibz deferuire. **Ponit** autē a
Grego contentio filia inanis glorie ex eo ut vi-
dit. **b. l. ho. se. q. xxiij. an. ij. q.** contentio est
quedā discordia in verbis. discordantiū autē
utroqz in sensu suo stat. et vnus alteri nō acquie-
scit. **Proprium** autē est supbie et inanis glorie
ppriam excellentiā querere. **Sicut** autē discor-
dantes sūt aliqui ex eo qd stant in pñis. ita cō-
tendentes sunt aliqui ex hoc qd vnusquisqz ver-
bo qd sibi videtur defendit ut sic non videat mi-
nus bene qz alius cognoscere illud de quo pñen-
ditur. **Quādo** sit mortale dicit infra. **De** vtro-
qz igit simul et large sumendo pōt exponi illud
ps. cxi. **Effusa** est pñie sup principes. et errare
fecit eos in inuio et nō in via. s. ppter pñie dōes
Et dicit deus errare facere pñie dōes nō qz causet
errorem sed qz permittit. sicut etiā exponitur il-
lud **Amos. iij.** **Si** erit malum in ciuitate. s. vni-
uersi qd dñs non fecerit. s. pmissiue. **Uti** **Aug.**
in enchiridion. **Nihil** sit nisi omnipotens fieri
velit vel ipse faciendo. s. qntū ad bona. vel sinen-
do fieri. s. qntū ad mala. **Facit** igit contentiosos
errare. i. pñit. et hoc qz incedit nō in via que
xps ē dices. **Ego** sum via veritas et vita. **Ro. iij.**
Qui nō fuit pñie dōsus sed bñilis et inuis s in
inuio. i. in imitatione diaboli qui superbus est et
rer sup oēs filios superbie. ut dicit **Job penul.**
Ipse est inuio. i. extra viā qz extra gratiā et mise-
ricordiam xpi. **Vel** in inuio ambulat seu opant
nō in via. qz extra charitatez sunt. que viā dicit
ab aplō. **i. Cor. xij. inquit.** **Ad** huc excellentiorē
viā vobis demonstro. **Et** **Aug.** **Ipse** est viā q
ducit ad celū. **Vel** viā est observatio mandatorū
iuxta illud **ps. cxiij.** **Viam** mandatorū suorū cu-
curri. **Cū** igit contendētes nō ambulent in viā
charitatis intendētes querere veritatē in sua cō-
tentione. sed vadunt in inuio emulatiōis et su-
perbie. errare eos deus facit. i. pñit. et ipos et

Titulus Quartus

alios audientes. Unde ap[osto]lus loquens de p[re]sentio
ne ait. **1. Tim. 2. 14.** Noli cōtendere verbis. Ad
nihilū. n. vtile est. s. hoc nisi ad subuersionē au
dientū. Causa est g[ra]t[ia]. **2. Tim. 2. 14.** Elbi norandū q[uod] triplex
est p[re]sentio. **1.** Prima est p[re]sentio emulatiōis et
fusa ab inferiorib[us] sup[er]iorib[us]. i. erga principes sup[er]ior[um]
2. Secūda est p[re]sentio disputatiōis effusa ab op[er]i
monib[us] sup[er]iorib[us]. i. inter principes mag[ist]ro[rum]. **3.** Tercia
est p[re]sentio litigatiōis effusa a disceptatiōib[us] su
periorib[us]. i. iuxta principes magnat[um] vel rectorū.

Prima cōtentio ē. §. I
que p[re]cedit ex inuidia quā h[ab]ent ad inuicē aliqui
erga suos principes. i. doctores. Nam cū vident
doctorem alior[um] magis laudari et i[n] op[er]e q[uam] suū
inuidēt et p[re]cedūt p[er] laudatē alior[um]. tal[is] p[re]sentio fuit
i[n] corinthiis ad fidē a paulo p[re]s[ent]atā. n[on] eos redarguēs
ait. **1. Cor. 1. 12.** Contentiones sunt inter vos. hoc au
tem dico q[uod] vni[us]q[ue] s[ibi] dicit. Ego sum cephe. i. pe
tri. ego Pauli. ego Ap[osto]llo. diu[er]si s[un]t x[rist]i. Et in
ca. 12. Cū sint inter vos zelus et p[re]sentio. i. inui
dia ex q[u]a p[re]cedit cōtentio. Nōne carnales estis. i.
sensuales et bestiales. Existimabant tales q[uod] qui
a meliori et maiori sancto fuisset baptizatus ille
maiorē grām p[er]secutus fuisset q[uam] si ip[s]i homines da
rent grām vt x[rist]us. Et sic q[uod] habebāt affectionē ad
vni[us]q[ue] ap[osto]lū magis cōmēdabāt et p[re]cedebāt baptiza
tos i[n] cōuersos ab alijs tanq[uam] a nōstra scis hoib[us]
et nō tantam grām cōferentib[us]. inuidebantq[ue] in
uicem. Sed magn[us] error iste erat. q[uod] homines nō
sunt collatores sacramentalis gr[ati]e. s. x[rist]us. et sic
rabant in inuidia et nō in v[er]a incedētes veritatis.
Et iō Paulus reduxit. Sic et discipuli Jo. ba
ptiste estimātes iohannē magist[er]u[m] suū maiores
x[rist]o. cū viderent q[uod] plures cōcurrere incipiebant
ad sequelā et doctrinā x[rist]i q[uam] inuidentes sibi hoc
significauerūt. et forte aliqui de hoc cōtendebant
q[uod] maior esset magister eor[um]. et iō pot[er]it debere se
qui. Sed Iohānes eos eduxit de tali inuidia
misit duos discipulos suos dicens. Tu es qui
venturus es et c. vt. s. vidētes miracula ei[us] agno
scent et crederent v[er]e messiam et sibi magis ad
hererent. vt dicit Criso. Sic et p[re]cedūt quidam
quotidie de p[re]dicatōib[us] et doctōib[us] d[omi]ni sanctis
fundatōib[us] religionū qui fuerit maior Domi
nicus vel Franciscus vel Augustinus vel Tho
mas. et hui[us] fatue sunt iste cōtentiones et nil ni
si errorem et discordiam generant. Legit de duo
bus doctōib[us] quor[um] vnus h[ab]ebat in magnā de
uotionem Iohānem baptistā. et ali[us] Iohanne[m]
euangelistā. Cū quilibet multū suū cōmenda
ret et alter alteri i[n]ferret cōdixerūt sibi in publi
co facere disputatiōē solēnem sup[er] hoc ad pro
bandū quis maior esset. Et nocte p[re]cedenti diē
assignatam disputatiōis Iohānes baptista suo
tenoro doctōi apparuit. et Iohānes euangelista

suo reuelantes q[uod] disputatiōē talem dimitte
rent q[uod] ip[s]i bene p[er]cordabant in celis in simul ita
ip[s]i inuicem b[en]e p[er]cordiā et c[ar]itatem in terris
et sic tēp[or]e in sup[er]iorib[us] viderent hanc veritatem.
Insup[er] cū cōuersi ad fidem ex iudaismo q[uod] uidet
alij ex gentilitate romani essent inter se alt[er]ica
bant et p[re]tendebāt. alter alteri se p[re]ferens et alijs
despiciens. Nā et icit magister in glo. circa finē
prologi in cōtinuo. Iudei. n. cōuersi p[ro]pter scōs
patres a q[ui]bus originē duxerant. et leges speciali
ter eis a deo datā gētiles p[ro]uersos despiciēbāt. vi
centes se p[ro]pter obseruantia[m] legis meruisse grām
x[rist]i. dicētes. Nos de genere Abrahę nati sumus
cui p[er]missio primū facta est. p[er] la p[er]cularis dei su
mus. Nos de egypto forti manu et mirabilib[us] si
gnis deus eduxit. Nos de sicco vestigio mareru
brum transire fecit. Māna p[er]uit. Aqua de petra
fluit et soli legē eius accipim[us]. Et nos speciali
ter venit dei filius. Cū ait in euāgelio. Nō sum
missus nisi ad oues q[ue] p[er]ierūt domus israel. Cō
tra gentiles p[ro]uersi t[em]p[or]e bāt. Quāto plura bene
ficiis vobis p[re]cessa narratis. tanto deteriores vos es
se ostenditis. Nā eisdem pedib[us] q[ui]bus mareru
brum transistis. postea a[n]i idola saltastis. et que
manib[us] vestris fecistis. et p[ro]prio ore quo paulo an
te de submersione Pharaonis et exercitu ei[us] lau
des deo reddideratis. idola adorastis et laudastis
in deserto. Post māna celis? datū in deserto sa
stidientis in egyptū redire voluistis. Sepe deus
ad iram irritastis. et ad vltimū x[rist]u[m] in lege et p[er]
phetis vobis p[er]missum occidistis. Nos itaq[ue] vo
bis digniores sum[us]? qui vt de x[rist]o audiuim[us] in
eum credidim[us]? Cū p[er]phetam de nobis d[omi]n[us] ait
Populus quē nō cog[no]ui seruiunt mihi in au
ditu auris obediunt mihi. Cū constet nos non
ex industria s. ex ignorātia deliquisse. Si ap[osto]los et
p[ro]phetas habuissēmus idola nō coluissēmus. q[uod]
de generis nobilitate vos iactatis. si q[uod] talis glo
ria est tūc I[er]emias et Esau p[ro]pter gloriā cū
de eisdē p[er]trib[us] nati sint. Dis igit[ur] alt[er]icantib[us]
ap[osto]los se mediū interposuit oēs cōtentiones eor[um]
vincinde. dirimens ad vni[us]q[ue] p[er]cordiā oēs adduxit
ostēdens nullos eor[um] meritis suis esse saluatos q[uod]
omnes et iudei et gentiles sub peccato tenebant
sed p[er] dei grām liberati s[un]t. vt ait ad Ro. 12. Nō
est distinctio i[n] dei et greci. om[n]es. n. peccauerūt. et
egent grā dei. iustificati gratis grātia ip[s]ius. Et
contentiōes vitādas esse ostēdit dicens. Ro. 12.
Non in p[re]sentio et emulatiōe. Sic etiā de redu
ctione regis Dauid in regnū suū cōtendentes
tribus israel cū tribu iuda se diuiserūt. quia du
ra verba ad inuicem habuerūt. q[uod] Reg. 12. Ser
mo. n. durus suscitauit iras. Prover. 20.

Secunda conten. §. II
q[uod] est disputatiōis. sed rationaliter facta. Ap[osto]lus

i. Corin. xi. Si quis videtur inter vos contentio-
sus esse nos talem consuetudinem non habemus. sed
neque ecclesia dei. Rndete obsecro absque contentio-
ne. Job. vi. Honor est homini qui seipsum a con-
tentionibus puer. x. Ubi. n. zelus et contentio ibi
inconstancia et omne opus prauum. Iaco. iij. Tri-
plex autem est vitiosa contentio. et talis euitanda.
Primo quia contra scientie veritatem. Secundo quia con-
tra modestie congruitatem. Tercio quia propter mate-
rie inutilitatem. Contentio primo modo quando scilicet
impugnatio veritatis aduerteretur et modo inordinata
to ut cum clamore et humi est peccatum mortale secundum
I. bo. se. se. q. xxiij. Unus et apostolus ponit contentiones
inter opera carnis. de quibus dicit quod qui talia agunt
regnum dei non consequentur. quod videtur intelligendum
de rebus importantibus ut que pertinent ad fidem
vel bonos mores. vel determinata per ecclesiam vel per
trinitatem ad doctrinas vitales. vel alia notabilia.
Nam contentio que fit inter pueros etiam contra verita-
tem non videtur mortale. Multum debet euitari. Et
tunc quare debet euitari contentio est. quia ut dicit glossa. su-
per illud. Noli contendere verbis. Contentio mi-
nus stabilitatis habet. sepe generat odij scrupulus
Solent. n. in contentione talia opponi eliminato
etiam mali uoluntarie argumento ut moueant animos in
superbiam fratrum. Nec potest esse contentio quin exor-
quetur aliquid contra conscientiam ut intus in animo
perdat. et foris victor accedat. Actus. n. panis se
vinci licet sciat vera esse que audit. Collatio ergo est
se debet inter dei seruos non alitricatio. hec ibi.
Secundo modo contentio est peccatum quando etiam fieret pro
veritate. sed modo inordinato ut cum clamore et humi.
et tunc videtur veniale peccatum secundum I. bo. se. se. q. xxiij.
autem. i. nisi forte tanta inordinatio fiat in conten-
tendo quod notabile scandalum sequatur aliorum. quia pos-
set esse mortale. Unus apostolus postquam dixisset. q. xxiij.
mo. i. Noli contendere verbis. subdit etiam. Ad nil
enim vitale est nisi ad subuersionem audiendum
Subuersionis autem importat notabile scandalum. Sed
si fiat contentio ad impugnandum falsitatem debito
modo tunc laudabile est. Et sic catholici contem-
dunt contra hereticos ad defendendum veritatem. unde
glossa super illud. i. Re. iij. Accidit ut quadam die re-
dixit Catholici contra hereticos contentiones non com-
mouent nisi prius ad certamen conuocent. In quo
tamen diligenter cauendum est ut non ponant se ad con-
tendendum cum iudeis vel hereticis. nisi bene perini-
te fidei doctrina confusione pateat si nescirent suf-
ficienter respondere obiectionibus. Insuper etiam nec coram
idiotis et simplicibus secundum I. bo. se. se. q. x. art. xij.
quorum fides tanto firmiter in eis est quanto minus
peritietatis aliquid audierunt. Audiētes. n. contraria
his que tenent incipiunt vacillare. Tercio conten-
tio est vitiosa propter materie inutilitatem ut cum fi-
unt contentiones de rebus nullius utilitatis utrum
sic vel aliter sint. Unus apostolus. i. I. bimo. vi. Si quis

aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus Iesu Christi
et que secundum pietatem est doctrine superbus est nihil
sciens sed languens circa questiones et pugnas ver-
borum. ex quibus oriuntur inuidie. contentionēs. blasphemie
suspitiones. male contentiones hominum inter se cor-
ruptorum. ubi dicit glossa super illud. Languens circa
questiones et pugnas verborum. i. in expedit ad sol-
uendum eas languens ait. Non. n. recusando fides
penitus moritur et ad veritatis scientiam qualescit. sed quasi
repentinis accessionibus languet circa quodiones.
Questio. n. tunc erat an aliquis esset seruus cum oēs
ex eiusdem patribus sint nati. et oēs Christus redemerit.
Pugne verborum videbantur. quia dominus dixit. Si libe-
rauerit vos filii. vere liberi eritis. Nec verba vide-
bantur repugnare verbis apostoli dicentis eo. c. Qui
sub iugo seruitutis sunt dominos suos omni honore do-
gnos arbitrentur. Sed superficialis est ista repugna-
tia. Christus. n. loquebatur de seruitute animi per peccatum
Apostolus de seruitute temporalis quo ad corpus. Sic etiam fi-
unt nunc multe contentionēs et disputationes inuti-
les ut de conceptu virginis in peccato originali. vel
non. in publicis predicationibus. unde sequitur magna
scandala apud auditores. De Maria magdale-
na si fuerit meretrix vel virgo cope vel corrupta
De Iohanne euangelista si est in paradiso terrestri
cum corpore vel in gloria vel in mundo corporis eius et huiusmodi.
Considerare etiam de dignitatibus vel locis bonorum
biliorum vanum est. Et sic intravit contentio inter
apostolos quos eorum videretur esse maior. quos Christus cope-
scuit dicens. Principes gentium dominantur et.
Luc. xxiij. Nec hoc fuit absque peccato. Quod autem Iob
cum domino contentione fecerit dicens. Aliquid quod con-
tendit cum deo tam facile conquiescit. Ibi contentio po-
nitur per disputationem. Dixerat. n. c. xxiij. Ad quod po-
tem loquar. et disputare cum deo cupio. In quo dis-
putationis contentione non intendebat veritatem im-
pugnare nec inordinationem animi vel vocis vitio-
sed aliquam inquisitionem exquirere. Unus in nullo
peccauit secundum I. bo. ubi super. Citande igitur sunt con-
tentiones inutiles quod utique instigantur ope diaboli
cui summe displicet concordia hominum. Unus legis inui-
tas partium quod cum duo germani in heremo habitarent
deo milites. et diu in maxima concordia vixissent
nunquam contentione verbum habuerunt. unus eorum insti-
gatus a diabolo quadam die dixit. Tantum est quod si
fecimus aliquam contentione faciamus vel vnam
Qui alter dixit nescire se facere. Quē ille docu-
it dicens. Ponamus laterem vel aliquam rem in me-
dium. et ego dicam quod est mea. et tu contra quod est tua.
et ego iterum dicam quod est mea. et tu contra respondeas.
et sic faciamus contentione. Cum ergo cepisset ille dice-
re rem illam suam. et alius contra dixisset suam. du-
rus primus loquens ait. imo mea est. quē ille
estimans iratum subito acquieuit dicens. Si tua
est iam accipe. et sic finita est questio. Cui ille
primus dixit. sic non oportet facere sed semper per-

fisse in dicendo tuā. Cum igitur iterum cepissent post binam replicationē modo priori cur acriter primus loqueretur. alius subito assentiebatur dicens. Accipe si tua est. Et cur pluries intrassent negotium nunquā potuit ille vinci ut veram contentionein faceret. sicque diabolus usus est.

Tertia est cōten .§.III.

no litigij. Hanc videt christus prohibere dum ait **Matth. v. Qui vult tecū in iudicio contendere. et tunicam tuā tollere. dimitte ei et palliū.** Unde et aplos reprehendit corinthios qui in iudicio ad invicem contendebant. dicens. **i. Cor. vi. Frater cur fratre iudicio contendit.** Sed frustra esset institutus ordo iudiciarius cū suis sollemnitatibus in iure canonico et civili si nō esset licitū et iustus contendere in iudicio ob sua repetenda. et p̄pulsationem iniuriarū. et obviandū iniusticijs et calumnijs. Ad ergo ait aplos. **Secularia iudicia si habetis omnino peccatū est in vobis. i. Cor. vi. in.** intelligitur de contentione iudiciaria nō simpliciter et ex toto. sed de ea que fit apud iudices infideles ut ibi dicit p̄ ap̄lin. **Hoc. n. p̄hibet infideles esse iudices in causis fidelium.** Vel intelligit de contentione iudiciali etiā apud fideles. sed cū fraudibus. mendacijs et iniusticijs. Unde ibi dicit apostolus. **Quare nō fraudē patimini. sed vos fraudatis.** Potest et tertio illud intelligi de nō contendendo quā in repetitōe suarū rerū scandaluz sequeret in eis a quibz repetunt. si tū scandalū esset pusillorum nō p̄barileorū. Sed postq̄ declaratū esset illis a quibz repetunt aliena illa sua nō esse sufficienter. iam esset scandaluz p̄barileorū in eis. si ex malicia p̄cedens si turbarent et hoc. Unde non dimittenda esset talis contentio ex hoc de necessitate. **De hoc tū vide. j. in. c. de scandalo.** Ad autē dicit x̄ps nō contendendū in iudicio p̄i ius est. Unde nō obligat ad impletionē eius nisi quantum ad preparationē animi. nō ad opus ut. si talis sit paratus nō solū ablata nō repetere si opteret. si etiā ad patienter ferendū si clamidē p̄deret. arg. ad hoc. **xiii. q. i. c. Paratus.** Verū p̄siderando q̄ in huius contentione iudiciali sunt multa peccata ex utraqz p̄te. mendacia. si p̄iuria. odia. contumelia. fraudes et alia. forte melius esset talia dimittere q̄ tot piculis se exponere. et precipue q̄si litigia sūt intricata. et iudices sūt cupiditati fixi. vitari debent. vel cū altera p̄cōponere. etiā diminuendo de iure suo. q̄ varius euentus belli carū et expense multe. **Unde. v. q. ii. Si p̄imates dicit q̄ iudex laborare debet ad p̄ordia partium. et debet litigantes p̄ciliare. si. de offi. p̄ci. l. Illicitas.** Debz etiā servari modestia in litigijs. Unde dicit. **v. q. iii. c. In loco.** qd̄ quicqd̄ ad p̄sidentū p̄sultationibus agit. aut ab accusantū p̄te p̄ponit. sic debz in iustissima debz relatōe referri. ut nec cōtentionis

vocibus sensus audientium turbet. i. clamorosa. nec iudicij vigore de tumultu enervet. Sed de ordine iudiciario et mō aduocandi bētur in tertiana p̄te. **ix. Effusa ē ḡ talis p̄tēio litigiosa.** super principes. i. iuxta principes seu rectores ubi cause agunt. Et q̄ sup̄ aliqui ponat. p̄ iuxta. p̄z ex illo verbo **p̄s. q. xvi. Sup̄ flumina babilonis sedi mus. i. iuxta. et sic p̄tēdēs in inuicem p̄cedentes nō in via iusticie et caritatis errare fecit. i. p̄misit in plura incōuenientia intrando. ut veritatem non videndo.** Sic due meretrices simul p̄tēdebant in iudicio corā rege. Salomone de filio vnius viuo altero mortuo quez falsa mater tulerat a latere vxre matris. et mortuū suum iuxta matrem viui locauerat. **Uide bistoriam. iij. Reg. iij.**

Titulus quintus de lux

uria. Capitulum primum de Luxuria. in quo agitur primo de septem occasionibus eius. scđo de septē gradibus eius. et tertio de septē nocuētijs eius.

Luxuria est tertium vitium principale. Sumitur autē hoc nomē duplici. Uno mō large p̄ abundantiā et sup̄fluitate rerū corporalium. nō solū venereorū sed et cūbi. porus et vestitus et diuitiarū et deliciarū. Et sic sumit **Ambrō. cū dicit. Egritudo corporis peccatum repellit. luxuria carnis. i. abundantiā deliciarum. peccatū adolet. i. nutrit. de peni. di. c. Potest fieri.** Aug. etiā dicit in li. p̄f. q̄ luxuria satietatem atqz abundantiā se cupit vocari. satietatē sc̄z ciborū. et abundantiā diuitiarū. Scđo modo sumitur luxuria p̄prie et stricte p̄ inordinatiōe carū venerea. Unde **fm. Bido. in li. etimologiarū luxuriosus dicit q̄si solutus in voluptates.** Et q̄ voluptates veneree maxime animuz hōis resoluunt. **sa. vigorē oīs. iō fm. b. Tho. se. se. q. liij. art. i. circa voluptates venereas maxie luxuria p̄siderat.** Sic etiam libido et si in alijs materijs dicat. ut libido vlciscendi libido dñandi. et bñdñi. specialiter tū sibi hoc nomen vendicat venere voluptates in quibus specialiter libido dicitur esse ut ait **Aug. in. xiiij. de ciui. dei.** Sic autē diffiniri pōt. **Luxuria est inordinatus appetitus venereorū.** Appetitus dicit q̄ omne peccatū principaliter p̄sistit in appetitu seu volūrate. Unde **Aug. Memo impudice. i. luxuriose vñs corpe nisi prius spiritu. i. volūrate concepta nequicia.** Dicit etiā idem **Aug. de violenter oppressis.** Non polluit aliquē libido aliena si aliena erit. i. si nō assentiat ipse volūrate. Et loquitur **Aug. de pollutione animi p̄ peccatū. nō de pollutione carnis.** Inordinatus dicit cum est contra rationis ordinem. Nam si est fm. rationē appetitus et solus